

PORADNIK SPOŁECZNY

Nr **19** (101)

15 X. 1949 R.

ROK V

W A R S Z A W A

WYDAWCA:**GŁÓWNA KOMISJA KOORDYNACYJNA
ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH**

Redaktor naczelny: mgr ADAM KULIK

Redaktor naczelny przyjmuje codziennie od godz. 10 — 11.

REDAKCJA RĘKOPISÓW NIE ZWRACA**OGŁOSZENIA PRZYJMUJĄ:**

Polska Agencja Prasowa—Biuro reklam i ogłoszeń, Warszawa, ul. Pierackiego 11
Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik” — Biuro ogłoszeń, Warszawa ul. Wiejska 14
Polska Agencja Reklamy „PAR” — Poznań, ul. Franciszka Ratajczaka 7
Spółdzielnia Wydawnicza „Wydawnictwo Ludowe” — Warszawa, ul. Bagatela 18
Biuro „Orbis” — Warszawa, Al. Jerozolimskie 49 i ul. Targowa 79
„Wolność” — Warszawa, ul. Marszałkowska 95
Spółdzielcza Agencja Prasowa „Glob” — Warszawa, ul. Wilcza 59
Biuro Ogłoszeń Teofil Pietraszek — Warszawa, ul. Złota 4

Należność za prenumeratę prosimy wpłacać na konto czekowe PKO
Wydawnictwo „Poradnik Społeczny” — Warszawa nr I-6933.

PRENUMERATA KWARTALNA:	zł 100	CENY OGŁOSZEŃ:	
PRENUMERATA PÓŁROCZNA:	zł 190	cała kolumna	zł 60 000
PRENUMERATA ROCZNA:	zł 360	pół kolumny	zł 30 000
		ćwierć kolumny	zł 15 000
		na okładce 100% drożej	

Adres redakcji i administracji: WARSZAWA, al. Niepodległości 164.

Telefon redakcji: 423-07.

Druk PWZG Warszawa, Tamka 3. 17.000 Zam. 3533. B-89590.

Treść numeru

	Str.
HASŁA NA „MIESIĄC POGŁĘBIENIA PRZYJAŹNI POLSKO-RADZIECKIEJ“	5
I. POKOJOWA POLITYKA ZWIĄZKU RADZIECKIEGO — A. Hirszowicz	6
NAUKI PROCESU BUDAPESZTEŃSKIEGO — R. Juryś	16
II. POMOC ZSRR W ODBUDOWIE ZNISZCZEŃ WOJENNYCH POLSKI — A. Karpiński	20
POWOJENNA PIĘCIOLATKA STALINOWSKA W WYKONANIU — Z. Czapla	29
TRZYLETNI PLAN ROZWOJU HODOWLI W ZWIĄZKU RADZIECKIM — K. Woźniak	39
TECHNIKA RADZIECKA — J. Latour	46
TROSKA RZĄDU I ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH ZSRR O LUDZI PRACY — M. Rz.	51
DOŚWIADCZENIA WYSTAWOWE — K. Golde	59
III. MATERIAŁY:	
NOTA RZĄDU ZSRR DO RZĄDU JUGOSŁOWIAŃSKIEGO	63
NOTA RZĄDU POLSKIEGO DO RZĄDU JUGOSŁOWIAŃSKIEGO	65
TEKST AKTU OSKARŻENIA PRZECIWKO RAJKOWI I WSPÓLNİKOM	66
HASŁA NA MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ WALKI O POKÓJ	82
IV. KRONIKA POLITYCZNA	83
KRONIKA GOSPODARCZA	90
KRONIKA KULTURALNO OŚWIATOWA	98
KRONIKA ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH I ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH	105

Treść numeru poprzedniego

DO CZYTELNIKÓW

WYPOWIEDZI O „PORADNIKU SPOŁECZNYM“

- I. 2 PAŹDZIERNIKA — MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ WALKI O POKÓJ
ZDRADZIECKA KLIKA TITO — NARZĘDZIEM IMPERIALIZMU — A. Hirszowicz
PRZED „MIESIĄCEM POGŁĘBIENIA PRZYJAŹNI POLSKO-RADZIECKIEJ“ — T. Konar
KONGRES BOJOWNIKÓW O WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ — M. Rz.
MANIFEST KONGRESU BOJOWNIKÓW O WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ
DOKUMENTY ZDRADY
- II. WALKA O PRZEŁOM W SZKOLNICTWIE — Wł. Bluzer
RACJONALIZACJA I WYNAŁAZCZOŚĆ — A. Scher
- III. MATERIAŁY:
RADIOWE PRZEMÓWIENIE PREZYDENTA RP BOLESŁAWA BIERUTA, W DZIESIĄTĄ ROCZNICĘ NAJAZDU HITLEROWSKIEGO
Z KONGRESU ZWIĄZKÓW BOJOWNIKÓW O WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ
PRZEMÓWIENIE PREMIERA JÓZEFA CYRANKIEWICZA
PRZEMÓWIENIE GEN. JÓŹWIAKA-WITOLDA
PRZEMÓWIENIE WICEMINISTRA OBRONY NARODOWEJ GEN. BRYG. E. OCHABA
Z PRZEMÓWIENIA KS PASTERNAKA
UCHWAŁY PLENUM CRZZ
OREDZIE WSZECHZWIĄZKOWEJ KONFERENCJI ZWOLENNIKÓW POKOJU W MOSKWIE do wszystkich uczestników ruchu w obronie pokoju na całym świecie
NOTA RZĄDU RADZIECKIEGO DO RZĄDU JUGOSŁOWIAŃSKIEGO z dnia 11 sierpnia br.
NOTA RZĄDU POLSKIEGO DO RZĄDU JUGOSŁOWIAŃSKIEGO z dnia 8 września br.
- IV. KRONIKA POLITYCZNA
KRONIKA GOSPODARCZA
KRONIKA KULTURALNO-OŚWIATOWA
KRONIKA ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH I ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH
WYKAZ PRZEKŁADÓW Z PIŚMIENNICTWA ROSYJSKIEGO I RADZIECKIEGO w latach 1945 — 1949

HASŁA NA „MIESIĄC POGŁĘBIENIA PRZYJAŹNI POLSKO-RADZIECKIEJ“

Niezłomny sojusz polsko-radziecki — to gwarancja pokoju, bezpieczeństwa i nienaruszalności naszych granic!

W sojuszu ze Związkiem Radzieckim obronimy trwałą pokój!

Sojusz i przyjaźń ze Związkiem Radzieckim jest kamieniem węgielnym polityki Demokratycznej Polski Ludowej!

Wrzesień 1939 r. nie powtórzy się. Sojusz polsko-radziecki — rękojmią trwałego pokoju i niepodległości!

Przyjaźń narodów polskiego i radzieckiego scementowana jest krwią przelaną we wspólnej walce ze zlenawidzonym faszyzmem!

Ziemie zachodnie odzyskałszy po wsze czasy dzięki sojuszowi z ZSRR!

Granica nad Odrą, Nysą Łużycką i Bałtykiem — granicą pokoju!

ZSRR — ostoja sił postępu i pokoju!

ZSRR — to nadzieja wszystkich gnębionych i uciskanych narodów!

Niech żyje przodująca nauka i technika radziecka!

Inżynierowie i technicy, pogłębiajcie wiedzę o przodującej technice radzieckiej, szerzej wykorzystujcie radzieckie doświadczenia!

Zwiększając produkcję — zwiększamy dobrobyt mas pracujących, wzmacniamy przyjaźń z ZSRR!

Niech żyje przodująca kultura radziecka socjalistyczna w treści i narodowa w formie!

Niech żyje przyjaźń młodzieży polskiej i radzieckiej!

Niech żyje ZSRR — kraj zwycięskiego socjalizmu!

C Z Ę Ś Ć P I E R W S Z A

A. HIRSZOWICZ

POKOJOWĄ POLITYKĄ ZWIĄZKU RADZIECKIEGO

Polityka zagraniczna państwa radzieckiego wprowadziła zasadniczo nowy moment do stosunków międzynarodowych. W przeciwieństwie do państw kapitalistycznych, ZSRR od początku swego istnienia jawnie i jasno zadeklarował zasady i cele swej polityki zagranicznej. Najważniejsze z nich to uznanie praw każdego narodu do samookreślenia, sprzeciwienie się ekspansji imperialistycznej i walka o pokój.

Niepodległość Polski — przykładem

Przykładem wierności zasadzie samookreślenia narodów jest urzeczywistnienie prawa Polski do niepodległości.

Już w dniu 14 marca 1917 r. Piotrogradzka Rada Delegatów Robotniczych i Żołnierskich na wniosek partii bolszewickiej zwróciła się do narodu polskiego z orędziem, w którym proklamuje co następuje:

„Carat, który w ciągu 100 lat gnębił zarówno naród polski, jak i rosyjski, został obalony wspólnymi siłami proletariatu i wojska. Zawiadamiając naród polski o tym zwycięstwie wolności nad żandarmem wszechrosyjskim, Piotrogradzka Rada Delegatów Robotniczych i Żołnierskich ogłasza, że demokracja Rosji uznaje prawo narodów do samostanowienia politycznego i oznajmia, że Polska posiada prawo do pełnej niepodległości pod względem państwowym i międzynarodowym“.

Słowa tego orędzia wcielone zostały w życie przez zwycięską władzę ludową w Rosji, przez Radę Komisarzy Ludowych, która specjalnym dekretem uroczyście obwieściła światu, że:

„wszystkie traktaty i akty, zawarte przez rządy b. cesarstwa — rosyjskiego z rządami Królestwa Pruskiego i Cesarstwa Austro-Węgierskiego, a dotyczące rozbioru Polski, jako sprzeczne z zasadą samostanowienia narodów oraz rewolucyjną świadomością prawną narodu rosyjskiego, uznającego bezsporne prawo narodu polskiego do niepodległości i zjednoczenia — znosi się nieodwołalnie“

W walce o stabilizację pokoju

Pod hasłami pokoju robotnicy i chłopci carskiej Rosji, pod przewodnictwem partii bolszewików, zdobyli władzę. Jednym z pierwszych kroków nowego ustroju była proklamacja do wszystkich rządów i narodów, zawierająca propozycję pokoju demokratycznego, pokoju bez aneksji i kontrybucji, bez zwycięzców i zwyciężonych.

Nie była to tylko tego rodzaju deklaracja, jakie wtedy można było słyszeć z ust burżuazyjnych pacyfistów, którzy deklamowali o pokoju, nie robiąc jednak nic, by go osiągnąć; którzy bali się walki o pokój, rozbrajali naród i pozostawiali podżegaczom wojennym wolność działania, ograniczając się do różnych akcji dobroczynnych.

Państwo radzieckie o pokój walczyło. Naród radziecki wywalczył z bronią w ręku możliwość pokojowego budowania socjalizmu. Polityka zagraniczna rządu radzieckiego mobilizowała miliony uczciwych ludzi na całym świecie do walki o pokój.

Państwa kapitalistyczne nie chciały pokojowej regulacji stosunków z ZSRR. Cztery lata prawie trwała interwencja zagraniczna. Potem przyszedł okres blokady ekonomicznej. Rząd ZSRR prowadził konsekwentnie swą politykę pokojową. Nawiązywał stosunki handlowe i dyplomatyczne z jednym państwem po drugim, nie dał się sprowokować różnymi incydentami. Nieustannie mobilizował opinię publiczną świata, rozszerzał swe stosunki międzynarodowe, aż osiągnął cel, który sobie wówczas postawił: uznanie ZSRR przez większość państw i nawiązanie stosunków handlowych.

Był to poważny wkład w utrwalenie pokoju. Trudno bowiem wyobrazić sobie pokój, podczas gdy mocarstwo obejmujące 1/6 kuli ziemskiej nie jest uznawane, jest wyłączone ze stosunków handlowych i stanowi przedmiot apetytów interesów różnej maści.

Sprawa rozbrojenia

W latach dwudziestych, na porządku dziennym stała kwestia rozbrojenia. Domagały się tego masy ludowe, pamiętające niedawną wojnę i zaniepokojone szybkim tempem zbrojeń poszczególnych państw. ZSRR stanął od razu na czele tej akcji. Na konferencjach międzynarodowych przedstawiciele radzieccy domagali się powszechnego rozbrojenia, podawali praktyczne projekty, demaskowali dwulicową politykę państw imperialistycznych i mobilizowali opinię publiczną do walki o rozbrojenie, o pokój.

W 1931 roku Japonia zagarnęła Mandzurię, a w roku 1933 Hitler doszedł do władzy w Niemczech. Powstały dwa konkretne ośrodki nowej wojny. Państwa kapitalistyczne łudziły swych obywateli, że to są sprawy dalekie, do których nie należy się mieszać. Chciały one, aby militarystyczna Japonia i hitlerowskie Niemcy rozprawiły się spokojnie z demokratycznymi elementami wewnątrz kraju, a potem ruszyły na podbój ZSRR. Państwa kapitalistyczne, zwłaszcza Anglia i Francja deklamowały o pokoju, ale jasno stawiały na kartę nowej wojny, do której one przystąpiłyby dopiero przy końcu, aby aby uporządkować sprawę świata według swej woli. Dlatego też rządy państw zachodnio-europejskich i koła imperialistyczne USA okłamywały swoje narody, mówiąc, że chcą pokoju, a jednocześnie pomagając Hitlerowi w przygotowaniach do wojny.

O utworzenie frontu przeciw agresorom

Związek Radziecki robił tymczasem co mógł, by zapobiec nowej wojnie. Rozpoczął negocjacje z wszystkimi zainteresowanymi państwami. Podpisał w roku 1935 pakt o wzajemnej pomocy z Czechosłowacją i Francją. Wstąpił w 1934 roku do Ligi Narodów, uważając, że w niebezpiecznej sytuacji międzynarodowej nie wolno lekceważyć żadnej trybuny, która może być pożyteczna dla obrony pokoju. Żądał sankcji przeciw włoskiej agresji w Abisynii. Pomagał narodowi hiszpańskiemu w jego bohaterskiej walce przeciw faszystowskiemu i interwencji włosko-niemieckiej. W roku 1938 Armia Radziecka rozbiła nad jeziorem Hassan próby agresji japońskiej i zapobiegła rozszerzaniu się wojny na Dalekim Wschodzie.

Widząc fałszerstwa imperialistów, motywujących swe ustępstwa przed agresją faszystowską troską o pokój, Stalin jasno sformułował stosunek ZSRR do tej polityki i zdemasko-

wał plany imperialistów. Wskazał on, że narody miłujące wolność nie powinny się dać otumanić słowami o pokoju, który sprzyja przygotowaniom do nowej wojny; że wojna obronna przeciw agresorom, wojna o wolność jest wojną sprawiedliwą w przeciwieństwie do wojen agresywnych, służących ekspansji imperialistycznej i uciskaniu mas pracujących.

Rząd ZSRR, kierując się leninowsko - stalinowską teorią o wojnach sprawiedliwych i niesprawiedliwych i poparty przez opinię publiczną wszystkich krajów, postawił państwa zachodnie przed koniecznością pertraktacji o zapobieżenie niesprawiedliwej wojnie agresywnej i o obronę przed nią, w razie potrzeby. Anglia i Francja jednak, prowadząc rokowania z ZSRR, nie zrezygnowały z ulubionych planów skierowania agresji hitlerowskiej na wschód. Rządy Anglii i Francji, po wydaniu Czechosłowacji na łup Hitlera w Monachium, chciały tylko wyzyskać rozmowy z rządem radzieckim, aby wzmocnić swe stanowisko w nowych rokowaniach z Hitlerem. Uгода z hitlerowskimi Niemcami, rozpętanie agresywnej wojny na wschodzie i izolacja ZSRR zostały i nadal zasadniczym planem mocarstw zachodnich.

Mocarstwa zachodnie popierały stanowisko sanacyjnej Polski, która odrzucała pomoc ZSRR. Nie chciały one paktu o wzajemnej pomocy, który by pokrzyżował wszelkie możliwości agresji i pokazywały nawet Hitlerowi drogę, zaznaczając, że jeżeli napadnie na ZSRR przez Litwę, Łotwę, Estonię lub Finlandię, Anglia i Francja będą wolne od wszelkich zobowiązań.

Podwaliny pod zwycięstwo

ZSRR prowadząc nadal swą pokojową politykę, nieraz ostrzegał mocarstwa zachodnie przed konsekwencjami ich czynów. Latem 1939 roku stało się jasne, że nie będzie można skłonić mocarstw zachodnich do wspólnego postępowania w stosunku do agresora, bo chcą one sprowokować wojnę radziecko - niemiecką i powtórzyć ohydne widowisko hiszpańskiej nieinterwencji. Ruch mas ludowych był wówczas za słaby, aby zmusić rządy Anglii i Francji do zawarcia uczciwego układu z ZSRR. Aby wyjść z izolacji i pokrzyżować plany skierowania agresji hitlerowskiej na wschód, rząd radziecki przyjął niemiecką propozycję podpisania paktu o nieagresji.

W latach 1939 — 1941 ZSRR intensywnie przygotowywał się do odparcia nieuchronnej agresji. Poprzez korektę granic na północnym zachodzie, na zachodzie i południowym zacho-

działe nowe republiki rad: litewska, łotewska, estońska weszły w skład ZSRR, narody białoruski i ukraiński zostały połączone w ramach swego państwa narodowego. ZSRR położył podwaliny pod przyszłe pokojowe współzycie bratnich słowiańskich narodów. Należy przyznać, że na zachodzie wielu polityków burżuazyjnych, jak np. Lloyd George, Roosevelt, a nawet Churchill, oceniło zasadniczą i polityczno-strategiczną słuszność kroków ZSRR.

W latach 1939—1941, mimo że nie udało się wówczas z winy mocarstw zachodnich zmontować frontu antyhitlerowskiego radziecka polityka pokojowa położyła podwaliny pod przyszłe zwycięstwo nad faszyzmem i pod przyszły pokój.

Związek Radziecki zyskał 22 miesiące pokoju. Gdy Hitler ruszył na zachód w roku 1941, ZSRR już nie był izolowany, natomiast izolowane były Niemcy, a Związek Radziecki został uznany przywódcą frontu wszystkich miłujących pokój narodów. Anglia i Stany Zjednoczone musiały bowiem pod presją sytuacji prowadzić wojnę z Niemcami, choć elementy imperialistyczne robiły nadal co mogły, by jak najmniej pomagać Związkowi Radzieckiemu.

W okresie wojny światowej Związek Radziecki starał się o zespolenie koalicji antyhitlerowskiej, o wykorzystanie sił, jakimi rozporządzają państwa tej koalicji. Anglosasi natomiast celowo zwlekali z otwarciem drugiego frontu w Europie—zgodnie z rachubami na wykrwawienie się zarówno Niemiec, jak i Związku Radzieckiego. Związek Radziecki ponosił przeważającą część ciężarów wojny i zniszczył podstawowe siły armii hitlerowskiej. Mocarstwa zachodnie otwały drugi front dopiero, w chwili gdy zarysowała się możliwość, że ZSRR sama pokona hitlerowskie Niemcy i uwolni wszystkie ujarzmione narody Europy.

Zwycięstwo nad faszyzmem to może największy wkład w sprawę pokoju na świecie, jaki kiedykolwiek dotąd uczyniono. Zwycięstwo to jest dziełem ZSRR.

Dwa obozy

Narody całego świata miały nadzieję, że po strasznej wojnie nastąpi trwały pokój. Niestety tak się nie stało. Amerykańscy monopolisci z bogaciwszy się na wojnie zaczęli marzyć o władzy nad światem. Zaczęli przygotowywać nową wojnę, która miała usunąć z ich drogi do panowania nad światem wszystkie siły demokratyczne, a przede wszystkim Związek Radziec-

ki. Kwestia pokoju stała się po wojnie centralnym momentem polityki międzynarodowej.

Na forum międzynarodowym wyłoniły się dwa wyraźne obozy: blok agresji, dowodzony przez amerykańskich podlegaczy wojennych, dziedziców Hitlera oraz front pokoju, na którego czele stoi ZSRR.

O współpracę międzynarodową

Związek Radziecki jeszcze podczas wojny zdawał sobie sprawę, że warunkiem osiągnięcia trwałego pokoju jest współpraca wielkich mocarstw. Dlatego też ZSRR dążył do utworzenia Organizacji Narodów Zjednoczonych i do osiągnięcia uzgodnionych uchwał wszystkich wielkich mocarstw w najważniejszych zagadnieniach polityki międzynarodowej. Takie uchwały zostały powzięte w Teheranie, Jałcie i Poczdamie. ZSRR walczy konsekwentnie, aby uchwały raz podjęte, były respektowane. Do osiągnięcia uzgodnionych uchwał dążył ZSRR na posiedzeniach Rady Ministrów Spraw Zagranicznych i na konferencji pokojowej w Paryżu w 1946 roku. Do uzgodnionej polityki międzynarodowej dąży ZSRR nadal. Zwalcza on separatystyczne próby rozwiązania takich zagadnień, jak pokój z Niemcami, Japonią lub Austrią. ZSRR zwalcza próby Stanów Zjednoczonych obejścia ONZ i stworzenia dla celów agresywnych separatystycznych organizacji, jak np. całą sieć organizacji i agend, które powstały na zasadzie planu Marshalla. ZSRR występuje przeciw tworzeniu bloków agresywnych, jakim jest pakt atlantycki i cały szereg innych proponowanych przez USA bloków. ZSRR stara się jednocześnie te wszystkie zagadnienia, tak ważne dla pokoju na świecie, pozytywnie rozwiązać. ZSRR i kraje demokracji ludowej podały w roku 1948 na konferencji warszawskiej swój plan rozwiązania kwestii niemieckiej. ZSRR opracował również swój plan paktu pokojowego z Austrią. Doświadczenie wykazało, zwłaszcza na ostatniej sesji Rady Ministrów Spraw Zagranicznych w Paryżu, że propozycje radzieckie były obliczone właśnie na osiągnięcie uzgodnionej uchwały. Uchwały sesji paryskiej w sprawie Niemiec, a zwłaszcza w sprawie Austrii opierają się na tych propozycjach radzieckich.

ZSRR broni w ONZ zasady jednomyślności wielkich mocarstw. Jak wykazał generalissimus Stalin jeszcze w r. 1944, jedynie na tej zasadzie może ONZ istnieć i pożytecznie pracować dla pokoju. Zasadę jednomyślności stale atakują Stany Zjednoczone, chcąc uczynić z ONZ narzędzie swojej polityki

dyktatu, wyrażającej dążenia do panowania nad światem. Podczas gdy polityka ZSRR, realne propozycje radzieckie w różnych sprawach z reguły osłabiały napięcie w stosunkach międzynarodowych, to polityka Stanów Zjednoczonych napięcie to potęgowała.

Na obecnej sesji ONZ Związek Radziecki nadal się stara o porozumienie wielkich mocarstw. Propozycja ministra spraw zagranicznych ZSRR, Wyszyńskiego, w sprawie podpisania paktu między pięciu wielkimi mocarstwami o utrzymaniu pokoju znów zmobilizowała światową opinię publiczną i dowiodła, że Związek Radziecki stoi twardo na straży pokoju i współpracy narodów.

Przeciwko odrodzeniu hitlerowskich Niemiec

Imperialiści amerykańscy prowadzą politykę wskrzeszenia hitlerowskich Niemiec jako głównego narzędzia swej agresji. Krokiem na tej drodze jest rozbicie Niemiec, stworzenie kadłubowego „parlamentu“ i rządu Niemiec zachodnich złożonego z hitlerowców i innych szowinistów niemieckich. Punktem wyjścia polityki radzieckiej w tej sprawie jest dążenie do likwidacji tych wszystkich czynników, które robią z Niemiec ognisko agresji i niepokoju w Europie. ZSRR ostrzegają mocarstwa zachodnie przed utworzeniem separatystycznych szowinistycznych Niemiec zachodnich, walczył o utworzenie jednolitych, demokratycznych, pokojowych Niemiec. Anglosasi podsycają dążenia rewizjonistyczne reakcjonistów niemieckich, kampanię antypolską, propagandę przeciwko granicy na Odrze i Nysie. Związek Radziecki natomiast był główną siłą, która zapewniła granicę na Odrze i Nysie, a radzieccy mężowie stanu nieraz dawali wyraz swemu stanowisku, że jest to granica ostateczna, granica pokoju.

W swojej strefie okupacyjnej ZSRR dał przykład polityki demokratyzacji i denazyfikacji. Zlikwidował również podstawę militarystyki niemieckiej — junkierstwo prusackie i popiera te siły w narodzie niemieckim, które zdecydowane są zerwać z tradycją militarystyki niemieckiej i wejść na drogę pokojowego, przyjaznego współżycia z sąsiednimi państwami.

Przeciw podżeganiu do wojny

W podżeganiu do nowej wojny wielką rolę odgrywa panika i histeria w prasie, zgromadzeniach i parlamentach. ZSRR nie opuścił żadnej okazji, aby te objawy zwalczać. Prasa radziecka i radzieccy mężowie stanu stale podkreślają, że środki propa-

gandowe powinny być używane dla ułatwienia porozumienia między narodami, a nie do szcucia do wojny. Prasa radziecka daje przykład całemu światu, mobilizując masy do walki przeciw propagandzie wojennej.

ZSRR nieraz się starał osiągnąć uzgodnioną uchwałę wielkich mocarstw przeciw podżeganiu do wojny. W roku 1947 na Zgromadzeniu Ogólnym, Wyszyński ostro napiętnował i nazwał po imieniu amerykańskich podżegaczy wojennych i zaproponował, żeby ONZ wystąpiła przeciw wojennej kampanii propagandowej, oznaczyła ją jako sprzeczną z Kartą Narodów Zjednoczonych i zwróciła się do rządów — członków ONZ, by zakazały podżegania do wojny, jako czynu kryminalnego i karały je sądownie. Również na obecnym Zgromadzeniu Ogólnym ONZ wystąpił Wyszyński z konkretnymi propozycjami w sprawie przeciwdziałania podżeganiu do wojny.

ZSRR pierwszy zdemaskował klikę titowską jako agenturę podżegaczy wojennych, unicestwiając tym samym możliwość ich dywersyjnej roboty i umacniając czujność i zwartość szeregów obrońców pokój

O redukcję zbrojeń

Nieodłączną częścią polityki mocarstw zachodnich ochrzczonej nazwą „zimnej wojny“, jest tworzenie baz wojskowych na całym świecie, utrzymanie wspólnych sztabów generalnych (np. anglo-amerykański sztab w Waszyngtonie, zachodnio-europejski sztab w Fontainebleau) oraz gorączkowe zbrojenia. Natomiast Związek Radziecki po wojnie znacznie zredukował swe siły wojskowe i w roku 1946 na Zgromadzeniu Ogólnym ONZ osiągnął przyjęcie uzgodnionej uchwały o redukcji zbrojeń. Mocarstwa zachodnie uchwały tej jednak nie dotrzymały.

ZSRR nie poniechał jednak sprawy rozbrojenia. Na Zgromadzeniu Ogólnym ONZ w roku 1948 przedstawiciel ZSRR zaproponował, żeby pięć wielkich mocarstw zredukowało swe wojska o $\frac{1}{3}$, jako pierwszy krok w dziedzinie rozbrojenia oraz stworzenia kontroli nad wykonaniem tej rezolucji. Propozycja ZSRR uczyniła wielkie wrażenie na świecie, została jednak odzucona przez mocarstwa zachodnie.

W obronie równouprawnienia narodów

Trwały pokój może być osiągnięty jedynie na podstawie równouprawnienia i suwerenności narodów. Związek Radziecki sam w swych stosunkach ze wszystkimi krajami trzyma się

tych zasad i walczy o nie w polityce międzynarodowej. ZSRR obdarza sympatią i daje swe polityczne poparcie wszystkim małym narodom prowadzącym sprawiedliwą walkę o wolność. Jednym z pierwszych kroków młodego państwa radzieckiego było uznanie niepodległości Polski. Po ostatniej wojnie ZSRR popierał niepodległość Syrii, Libanu i Izraela. Przedstawiciele radzieccy występowali zawsze o pełną niepodległość Indonezji i Egiptu, przeciw obcej interwencji w Chinach, Grecji i Korei. ZSRR zwalczał komisję bałkańską i koreańską, których Stany Zjednoczone używały i używają do mieszania się w wewnętrzne sprawy małych narodów. ZSRR piętnował plan Marshalla i agresywny pakt północno-atlantycki, za pomocą którego amerykańscy monopolisci opanowali gospodarczo i politycznie kraje Europy zachodniej i zaprzęły je do przygotowań wojennych. ZSRR występował w obronie praw Murzynów i Hindusów dyskryminowanych w Afryce Południowej.

Podkreślić należy wycofanie wojsk radzieckich z Mandżurii i Korei północnej w drugiej wojnie światowej, podczas gdy Amerykanie prowadzili interwencję w Chinach i trzymają jeszcze swe wojska w Korei południowej.

Sprawa broni atomowej

Dobitnym dowodem polityki pokojowej ZSRR jest sprawa broni atomowej. Stany Zjednoczone używały domniemanego monopolu bomby atomowej jako narzędzia zastraszenia i szantażu zarówno wobec państw demokratycznych, jak i wobec swoich wasali. Związek Radziecki posiadał tajemnicę użycia energii atomowej jeszcze w roku 1947. Ale jak podaje komunikat Agencji TASS, „najnowsze środki techniczne“ są używane w ZSRR dla konstruktywnych celów pokojowych. Niezależnie od faktu posiadania broni atomowej Związek Radziecki od samego początku bronił na forum międzynarodowym, a zwłaszcza w komisji do spraw energii atomowej przy Radzie Bezpieczeństwa tego samego stanowiska: broń atomowa jest bronią agresywną, przeznaczoną do masowych mordów i zniszczeń. Dlatego należy zakazać jej użycia, produkcję przerwać, a zapasy istniejących bomb atomowych zniszczyć.

Przykład ten wyraźnie świadczy, że pokojowa polityka ZSRR wynika nie ze względów koniunkturalnych, lecz z konsekwentnego dążenia do zapobieżenia okropnościom wojny.

Polityka pokojowa — wynikiem istoty państwa radzieckiego

Dzieje państwa radzieckiego pokazują, że ZSRR niezmiennie i konsekwentnie stoi na straży pokoju. Niezliczone fakty pokazują również, że polityka pokojowa Związku Radzieckiego nie wpływa ani ze względów koniunkturalnych, ani ze słabości. Wpływa ona z istoty państwa radzieckiego.

W Związku Radzieckim nie ma kapitalistów, którzy dążą do wojny w pogoni za zyskami, za rynkami, dla których zbrojenia stanowią jedynie częściowe lekarstwo na bezrobocie. Klasa robotnicza sprawująca władzę w ZSRR dąży do podniesienia dobrobytu mas ludowych, a w polityce międzynarodowej do zapewnienia warunków koniecznych dla konstruktywnej, pokojowej pracy. Wspaniałe osiągnięcia produkcyjne ZSRR stanowią olbrzymi wkład w dzieło pokoju.

Związek Radziecki, kierujący się internacjonalistyczną teorią i praktyką partii bolszewików udziela gospodarczej i politycznej pomocy krajom demokracji ludowej, uczącym się na doświadczeniach ZSRR. Współpraca Związku Radzieckiego i krajów demokracji ludowej jest wzorem wzajemnie korzystnej współpracy międzynarodowej, opartej na równości państw wielkich i małych.

Związek Radziecki, który uwolnił świat od zmyru hitleryzmu stoi obecnie na czele tych sił, które walczą o zapobieżenie nowej wojnie. Obóz pokoju i postępu, obejmujący kraje demokracji ludowej i Nowe Chiny, popierany przez przytłaczającą większość ludzkości jest również i dlatego silny, że na jego czele stoi Związek Radziecki, że przewodzi mu generalissimus Stalin.

ROMAN JURYS

NAUKI PROCESU BUDAPESZTEŃSKIEGO

Sprawa Rajka i jego bandy, która toczyła się przed sądem ludowym w Budapeszcie, zwróciła na siebie uwagę ludzi całego świata. Powszechne oburzenie skierowało się przeciwko szpiegom titowskim. Wyrok sądu aprobowały nie tylko masy pracujące Węgier, ale także narody krajów demokracji ludowej i ZSRR, wszyscy uczciwi ludzie świata.

Ale wyrok sądu nie był i nie powinien być epilogiem sprawy Rajka. Stracenie zdrajców narodu węgierskiego, ukaranie szpiegów titowsko - amerykańskich — to tylko jedna strona wielkiego i poważnego zagadnienia walki z prowokatorami w ruchu robotniczym i w obozie pokoju.

Czego bowiem dowiódł proces Rajka?

Prowokacja i szpiegostwo — metodą walki imperialistów przeciwko demokracji ludowej

Dowiódł on, po pierwsze, że po zwycięstwie ludu odniesionym w krajach Europy południowej i wschodniej imperialiści — w pierwszym rzędzie amerykańscy i angielscy — rozpoczęli na szeroką skalę zakrojoną walkę przeciwko tym krajom za pomocą nasyłania prowokatorów i szpiegów do kierowniczego aparatu partii i państwa ludowego. László Rajk — główny oskarżony w procesie budapeszteńskim — zawodowy szpieg i agent amerykańsko - titowski był przez dłuższy czas ministrem spraw wewnętrznych i ministrem spraw zagranicznych Węgier. Zajmował też poważne stanowisko w partii komunistycznej Węgier. Agent amerykańsko-titowski Palfy był inspektorem armii węgierskiej. Inny szpieg amerykański — był

klownikiem wydziału kadrów Komitetu Centralnego Partii. Jak więc widzimy dążył wywiad amerykański do tego, aby obsadzić swymi szpiegami najbardziej odpowiedzialne stanowiska w aparacie państwowym i partyjnym kraju.

Po wtóre, proces dowiódł, że przy pomocy tych agentów wywiad amerykański zmierzał do zorganizowania puczu kontrrewolucyjnego w celu obalenia władzy ludu, wymordowania przywódców państwa i partii, ustanowienia faszystowskiej dyktatury trockistów titowskich, przywrócenia kapitalistom fabryk, a obszarnikom ziemi — i skierowania polityki zagranicznej Węgier na tory antyradzieckie, na tory dogodne dla podżegaczy wojennych.

Klika Tito — główną agenturą Anglosasów

Po trzecie, dowiedzione zostało na procesie, że rolę kierowniczą w organizowaniu sieci szpiegowsko-prowokatorskiej na Węgrzech powierzył wywiad amerykański swej jugosłowiańskiej agenturze. Wyszło na jaw, że cały prawie obecny rząd jugosłowiański i cały jego korpus dyplomatyczny składa się z płatnych agentów wywiadu amerykańskiego. Tito i Rankowicz osobiście instruowali spiskowców węgierskich, Rankowicz kilkakrotnie przekroczył nielegalnie granicę Węgier, by tam na tajnych naradach ze spiskowcami węgierskimi udzielić im wskazówek, instrukcji i zachęcić ich do kontynuowania zbrodniczej działalności. Charakterystyczne jest, że nakaz i plan zamordowania przywódców narodu węgierskiego — Rakosiego, Göre i Farkasza — opracowany był osobiście przez Tito i Rankowicza.

Dalej stwierdzone zostało na procesie, że Tito — wykonując plany amerykańskiego wywiadu — zmierzał do opanowania przez swych agentów i prowokatorów zarówno Węgier, jak i innych krajów demokracji ludowej. Po opanowaniu tych krajów zmierzał on do utworzenia tak zwanej federacji bałkańskiej, obejmującej wszystkie kraje demokracji ludowej. Federacja bałkańska kierowana przez klikę Tito miała być kordonem opasującym Związek Radziecki, kordonem krajów podporządkowanych polityce Stanów Zjednoczonych i będących terenem prowokacji antyradzieckich, bastionem prowokatorów wojennych w ich antyradzieckich poczynaniach.

W całości — był więc spisek Rajka częścią składową wielkiego amerykańsko-titowskiego spisku przeciwko wszystkim krajom demokracji ludowej i ZSRR. Jego celem było obalenie

w tych krajach istniejącego obecnie ustroju demokracji ludowej, przywrócenia ustroju kapitalistyczno-obszarniczego, ustanowienia dyktatury faszystowskiej titowców i realizowania polityki prowokacji wobec ZSRR.

Rzecz jasna, że dla realizacji takiej polityki koniecznością było szukanie oparcia wśród tych elementów, które przepojone są nienawiścią do demokracji ludowej i ZSRR. Tak się też stało. Wyszło na jaw, że Rankowicz i Tito polecieli swym węgierskim podwładnym skupiać dookoła siebie przestępców wojennych i opierać się na nich, na byłych żandarmach, szpiclach i oficerach Hortyego i faszysty Szalassiego, na reakcyjnej części kleru, na kułakach i tym podobnych elementach.

Tyle — zgrubsza — jeśli chodzi o cele i plany klikki szpiegowskiej Tito i Rankowicza. Ale to nie wyczerpuje wszystkich najistotniejszych spraw ujawnionych przez proces budapeszteński.

Titowcy — bezideowi szpiedzy i prowokatorzy

Jest jeszcze jedna sprawa zasługująca na szczególną uwagę. Chodzi mianowicie o to, że materiał którego dostarczył proces zmusza nas do rewizji naszych dawnych pojęć o Tito i jego bandzie. Nie jest to — jak ujawnił proces Rajka — grupa byłych komunistów, którzy zdezerutowali z obozu socjalizmu i przeszli do obozu imperializmu, ale grupa szpiegów i prowokatorów imperialistycznych, którzy weszli do ruchu robotniczego w celu rozsądzenia go od wewnątrz. Nie zostało ustalone, od kiedy datuje się ich współpraca z wywiadem imperialistycznym. Ponad wszelką wątpliwość datuje się ta współpraca od 1942—43 roku, kiedy to zaproszona przez Tito „misja wojskowa“ Anglosasów organizowała tutaj przy pomocy Tito sieć szpiegowską wywiadu amerykańskiego, mając „obsłużyć“ wszystkie kraje, które wyzwolone być miały przez armię radziecką. Fakt najściślejszej współpracy Tito z bandą szpiegów anglosaskich, która pod postacią misji wojskowej objęła całą Jugosławię, jest absolutnie bezsporny. Ale również bezsporne jest, że prowokatorska działalność Tito sięga znacznie dalej i że jest ona przedłużeniem jego dawniejszych, trockistowskich kontaktów z wywiadami krajów imperialistycznych.

Takie są główne rysy spisku Rajka ujawnione przez proces budapeszteński. Wynika z nich bezspornie, że mieliśmy do czynienia ze spiskiem dalekosiężnym, ze spiskiem zarzucającym swe sieci nie tylko na Węgry, ale również na wszystkie inne kraje demokracji ludowej. Wynika z nich, że główną formą

walki imperializmu anglosaskiego stała się prowokacja policyjna, stało się tworzenie sobie sieci wywiadowczo-dywersyjnej na terenie krajów demokracji ludowej. Forma ta narzuciła organizatorom taktykę głębokiej konspiracji, taktykę maskowania się, taktykę puczów i terroru, sabotażu i dywersji. Wreszcie wynika z procesu budapeszteńskiego, że dla realizacji tych najnikczemniejszych form walki z demokracją ludową i ZSRR imperializm anglosaski posługuje się bandą titowską, wyhodowaną na trockistowskiej nienawiści do Związku Radzieckiego.

Wzmóc czujność!

Wszystko to razem wskazuje na to, że wyrok sądu budapeszteńskiego nie może być jedynym epilogiem sprawy Rajka. Rajk i jego banda zostali zdemaskowani i unieszkodliwieni dzięki czujności klasy robotniczej. I jedynie czujność, powszechna czujność wszystkich ludzi pracy unieszkodliwić może macki titowskich sieci szpiegowskich. Klika Tito — to nie klika odszczępieńców ideologicznych. To nie różnice ideologiczne istnieją pomiędzy nimi a obozem socjalizmu. Różnica, która dzieli Tito i jego bandę od obozu krajów demokracji ludowej i ZSRR jest taka sama, jaka istnieje pomiędzy klasą robotniczą a kłamstwami ruchu robotniczego.

Faszyzm titowski to obecnie najbardziej zajadły wróg obozu pokoju i socjalizmu, to najniebezpieczniejszy agent amerykańskich prowokatorów wojennych. Należy się z tym liczyć, że sromotna klęska titowców na Węgrzech nie położy kresu ich prowokatorskiej działalności. I dlatego największą nauką, najważniejszym zadaniem, które staje obecnie przed masami pracującymi krajów demokracji ludowej i przed klasą robotniczą w całym świecie jest szczególne wzmoczenie czujności rewolucyjnej wobec wszystkich poczynań titowskich agentów wywiadu amerykańskiego.

ANDRZEJ KARPIŃSKI

**POMOC ZSRR W ODBUDOWIE ZNISZCZEŃ
WOJENNYCH POLSKI**

Stosunki gospodarcze Polski ze Związkiem Radzieckim uległy po drugiej wojnie światowej radykalnej zmianie. Wspólna walka z hitlerowskimi Niemcami przekreśliła tradycje wrogości i izolacji uprawiane przez kapitalistyczno-obszarnicze rządy w Polsce przedwrześniowej. Przejęcie władzy przez obóz demokratyczno-postępowy stworzyło trwałe warunki dla rozwoju stosunków gospodarczych nowego typu, dla wykształcenia się współpracy o charakterze niespotykanym w dziejach obu krajów. Po zakończeniu wojny sojusz polsko-radziecki okrzepł i stał się warunkiem pomyślnego rozwoju naszego kraju.

W latach powojennych oba kraje stanęły wobec problemu odbudowy olbrzymich zniszczeń powstałych wskutek działań wojennych i rabunkowej gospodarki okupacyjnej Niemiec. W najtrudniejszym okresie odbudowy Związek Radziecki przyszedł z pomocą Polsce, mimo iż sam dźwigał się ze zniszczeń. Dostawy towarów z ZSRR były poważną pomocą niesioną nam przez wschodniego sąsiada. Już w roku 1944 dzięki pomocy Związku Radzieckiego na wyzwolonych wschodnich ziemiach polskich można było stworzyć zręby administracji i rozpocząć odbudowę gospodarczą kraju. Ziemie wschodnie były w tym okresie pod względem gospodarczym zupełnie niesamodzielne. Odczuwał się dotkliwy brak nie tylko podstawowych surowców czy materiałów dla uruchomienia drobnego przemysłu istniejącego na tych terenach, ale również brak artykułów żywnościowych i innych, niezbędnych dla zaopatrzenia ludności.

W tym trudnym okresie jedynie pomoc Związku Radzieckiego pozwoliła na osiągnięcie poprawy i przetrzymanie krytycznego momentu.

W latach 1945/46 Związek Radziecki grał główną rolę w naszym handlu zagranicznym, dostarczając nam tych niezbędnych surowców i materiałów, bez których nie można było uruchomić przemysłu i rozpocząć normalnej pracy nad odbudową.

Zanim więc Związek Radziecki przystąpił do stałej współpracy gospodarczej z Polską w okresie realizacji Planu Odbudowy Gospodarczej, udzielał Polsce wydatnej pomocy we wstępnym okresie odbudowy w latach 1945/46, co stworzyło dogodne podstawy planu trzyletniego.

Pomoc ZSRR we wstępnym okresie odbudowy

Pierwsze umowy handlowe zawierane ze Związkiem Radzieckim były wyrazem pomocy państwa radzieckiego dla Polski w jej najcięższym okresie po odzyskaniu niepodległości. Związek Radziecki był pierwszym krajem, z którym po wojnie nawiązaliśmy stosunki handlowe. Już 20 października 1944 zawarto w Lublinie porozumienie o dostawach towarów i o warunkach rozrachunków między rządem ZSRR i Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego.

Charakter pomocy realizowanej w dostawach towarowych w ramach tego porozumienia podkreśla fakt, że **lista towarowa tych dostaw obejmowała artykuły, których sam Związek Radziecki w tym czasie niezbędnie potrzebował**. Dostawy te umożliwiły rozwiązanie doraźnych trudności aprowizacyjnych ludności, zaopatrzenie przemysłu i zrealizowanie niezbędnych zadań stojących przed gospodarką. Porozumienie z października odznaczało się bardzo dogodnymi warunkami dla Polski, wyrażającymi się w bezprocentowym kredycie, który Polska spłacała do wiosny 1946 roku. W ramach tego porozumienia Związek Radziecki dostarczał Polsce 45 000 ton węgla dla uruchomienia przemysłu na terenach wschodnich, bawełnę dla przemysłu białostockiego, naftę, ropę naftową, samochody, sól, zapalki, nici, mąkę oraz szereg artykułów spożywczych dla zaopatrzenia aprowizacyjnego ludności.

Następna umowa handlowa zawarta 7 lipca 1945 r. ustaliła wartość wzajemnych dostaw towarowych Polski z ZSRR w roku 1945 na sumę ok. 312 milionów złotych w złocie. W dostawach importowych Polski w roku 1945 Związek Radziecki uczestniczył w 92%. W latach 1945/46 dostawy ze Związku Ra-

dzieckiego pozwoliły na uruchomienie przemysłu polskiego, przy czym wiele gałęzi przemysłu, jak np. przemysł włókienniczy i chemiczny, w przeważającej części opierało się na surowcach dostarczanych ze Związku Radzieckiego.

W najtrudniejszym okresie po odzyskaniu niepodległości, oprócz pomocy realizowanej w ramach pierwszych umów handlowych, Związek Radziecki udzielił Polsce wydatnej pomocy sąsiedzkiej.

Bez pomocy armii radzieckiej nie można by było w tak krótkim czasie rozminować kraju, odbudować transportu i telekomunikacji i uruchomić przemysłu. **Sam udział armii radzieckiej w rozminowaniu kraju szacuje się na ok. 7 miliardów złotych.** Szybkie rozminowanie kraju i oczyszczenie z pozostałości wojny miało decydujące znaczenie dla odbudowy rolnictwa. Udział saperów radzieckich w rozminowaniu Warszawy szacuje się na 30% prac, przy czym ogółem wojska radzieckie i polskie rozminowały 3,5 tysięcy domów i ponad 67 km² powierzchni. Wojska marszałka Rokossowskiego rozminowały Ziemię Odzyskane, a w szczególności port w Szczecinie oraz oczyściły i rozminowały zespół portowy Gdańsk-Gdynia.

2 Duże znaczenie miała pomoc Związku Radzieckiego dla odbudowy transportu i telekomunikacji. **Saperzy radzieccy odbudowali szereg mostów, dróg i torów kolejowych niezbędnych dla uruchomienia komunikacji.** Wystarczy wspomnieć wybudowany przy pomocy saperów radzieckich prowizoryczny most drewniany w Warszawie, który przez długi okres czasu służył jako jedyne połączenie między prawobrzeżną a lewobrzeżną Warszawą. W odbudowie łączności dużej pomocy udzieliły Polsce jednostki **socialistów** armii radzieckiej, jak np. odbudowa sieci telefonicznej i zniszczonej elektrowni w Warszawie odbyła się przy znacznym udziale armii radzieckiej. Poza tym w wielu wypadkach, gdy inżynier i robotnik polski nie mógł dać sobie rady z trudnościami technicznymi, pomagali mu fachowcy radzieccy.

Społeczeństwo radzieckie życzliwie śledziło postępy w odbudowie Polski, a w wielu wypadkach wyrażało uznanie swoje symbolicznymi darami. Tak więc dar Związku Radzieckiego dla Warszawy w postaci trolleybusów radzieckich był ważnym wkładem dla uruchomienia komunikacji miejskiej Warszawy.

Specjalne fachowe brygady armii radzieckiej udzielały pomocy także przy uruchamianiu przemysłu polskiego. W szcze-

gólności pomoc radzieckich specjalistów przyczyniła się do szybkiego uruchomienia hutnictwa i górnictwa węglowego.

Ogólnie we wstępnym okresie odbudowy rząd Związku Radzieckiego i armia radziecka dostarczały Polsce wydatnej pomocy technicznej i materiałowej, której wartość nie określona w żadnych umowach handlowych wymyka się spod liczbowego ustalenia. Pomoc Związku Radzieckiego i armii radzieckiej w tym okresie stanowiła jednak jedną z przyczyn szybkiej normalizacji życia gospodarczego kraju, a co za tym idzie powstania warunków przejścia do właściwej odbudowy.

Pomoc ZSRR w realizacji planu trzyletniego

Pomoc Związku Radzieckiego w okresie planu trzyletniego była jednym z elementów pomyślanej jego realizacji. Rozwój stosunków handlowych ze Związkiem Radzieckim w tym okresie neutralizował trudności, będące wynikiem dyskryminacji handlowej ze strony państw kapitalistycznych. W pierwszych latach realizacji planu dwa zagadnienia wybijały się jako czołowe problemy gospodarcze, których nie można było rozwiązać w skali krajowej. Brak dewiz i złota dla rozpoczęcia i rozwoju handlu zagranicznego z krajami o twardej walucie, celem zajęcia niezbędnego miejsca na rynkach międzynarodowych oraz sytuacja aprowizacyjna kraju były tymi problemami, których bez pomocy Związku Radzieckiego nie możnaby rozwiązać, a które stawały pod znakiem zapytania realizację planu w 1947 roku.

W marcu 1947 roku Związek Radziecki udzielił Polsce pożyczki złota o wartości ponad 27.000.000 dolarów, co rozwiązało w znacznej mierze nasze trudności walutowe. Pożyczka ta nie tylko umożliwiła Polsce zaopatrzenie surowcowe przemysłu i dostawę niezbędnych maszyn i środków inwestycyjnych, ale była także bardzo korzystną umową handlową, gdyż spłaty tej pożyczki dokona Polska na warunkach wieloletniego kredytu, przy czym pierwsza z 10 rat płatna będzie w 1950 roku. Z drugiej strony pożyczka ta zostanie spłacona naszym normalnym eksportem, a więc produktami przemysłu krajowego.

Decydujące jednak znaczenie miała pomoc ZSRR na od-cinku rozwiązania kryzysu aprowizacyjnego kraju w latach 1946—1947, tj. w okresie deficytu zbożowego, będącego wynikiem powodzi i nieurodzaju w roku 1947. Związek Radziecki dostarczył Polsce w okresie od stycznia do lutego 1948 ok. 1 800 000 ton zboża, a należność za dostawy zbożowe pokryła

Polska na bardzo dogodnych warunkach, a mianowicie należnościami za przewozy tranzytowe PKP ze strefy radzieckiej do ZSRR.

Rozwijająca się pomyślnie współpraca ze Związkiem Radzieckim w latach 1947—1949 umożliwiła realizację planu produkcji na wielu podstawowych odcinkach gospodarki. Szczególne znaczenie dla realizacji planu miały dostawy surowców dla przemysłu lekkiego, który w znacznym stopniu uzależniony jest od importu, oraz przemysłów hutniczego i chemicznego. Przemysł włókienniczy zaopatrywany był w znacznej mierze w surowce, pochodzące ze Związku Radzieckiego (bawełna, wełna, juta). W hutnictwie dostawy rud radzieckich stanowiły w ostatnim roku planu trzyletniego ponad 40% całego importu. Dostawy benzyny i ropy naftowej z ZSRR pomagały Polsce rozwiązać deficyt paliw płynnych. Związek Radziecki dostarczył nam ponadto w tym okresie żelazostopów, metali kolorowych, kauczuku, celulozy, garbników, środków transportowych (samochody, samoloty, traktory), różnego typu maszyn i środków inwestycyjnych, aparaturę radiową i filmową itp.

Olbrzymia pomoc Związku Radzieckiego udzielona Polsce w latach 1947—49 stanowi jeden z podstawowych czynników przedterminowej realizacji planu trzyletniego.

Rozwój i charakterystyka współpracy gospodarczej polsko-radzieckiej

Obroty handlowe Polski z ZSRR wykazywały szybki wzrost. W roku 1945 wynosiły one około 66 milionów dolarów, w 1946 — 141, w 1947 — 168, a w roku 1948 — 215 milionów dolarów. Wartość dostaw importowych ze Związku Radzieckiego wzrosła w porównaniu do 1945 roku więcej niż czterokrotnie.

W rozwoju stosunków polsko-radzieckich po II wojnie światowej można rozróżnić trzy etapy.

W pierwszym etapie, zapoczątkowanym porozumieniem z października 1944, główne znaczenie przypadało na dostawy środków niezbędnych do aprowizacji kraju, a w szczególności na zboże i artykuły spożywcze.

W drugim etapie zapoczątkowanym umową podpisaną 7 lipca 1945 roku, opartą na clearingu, zwiększyły się dostawy surowców, półfabrykatów i materiałów pomocniczych, niezbędnych dla realizacji planów produkcji.

Trzeci etap stosunków handlowych Polski i ZSRR charakteryzuje wzmocnienie dostaw urządzeń i maszyn przemysłowych,

przy równoczesnej wyraźnej zmianie struktury importowej w kierunku wzrostu dostaw środków inwestycyjnych. Etap ten zapoczątkowała umowa zawarta w dniu 26 stycznia 1948 roku o dostawach dla Polski urządzeń przemysłowych na warunkach kredytowych. Kredyt udzielony Polsce w ramach tej umowy wynosi 450 milionów złotych.

Udział importu niektórych artykułów z ZSRR w ogólnym imporcie tych artykułów w latach 1947—48 przedstawiał się następująco:

Wyszczególnienie	1947		1948	
	Tys. \$	% w ogóln. imporcie polskim	Tys. \$	% w ogóln. imporcie polskim
Zboże	24 184	71	31 437	84
Ruda żelazna	2 580	21	7 708	49
Ropa i produkty naftowe	4 956	57	8 466	52
Bawełna i len	31 304	52	59 262	61
Rudy manganowe i chromu	1 428	89	2 484	100

Udział ZSRR w obrotach handlowych Polski, mimo procentowego spadku (co spowodowane jest rozwojem stosunków handlowych Polski z innymi krajami), wykazuje stałą tendencję wzrostu zarówno co do ilości, jak i wartości. Procentowy udział w obrotach handlowych Polski w latach planu trzyletniego kształtował się następująco:

Rok 1947	Rok 1948	Rok 1949 (I półrocze)
26,5%	22,1%	17,6%

Znaczenie wymiany gospodarczej Polski ze Związkiem Radzieckim dla utrwalenia suwerenności Polski

W okresie przedwojennym charakter naszego ustroju i wejście Polski do obozu antyradzieckiego przekreśliło możliwości współpracy gospodarczej ze Związkiem Radzieckim, co oczywiście negatywnie odbijało się na całokształcie gospodarki narodowej. Udział ZSRR w obrotach handlowych Polski w roku 1938 wynosił zaledwie 0,4% naszych obrotów, co było samo-

bójącą polityką dla polskiej gospodarki i eksportu. Tego rodzaju sytuacja całkowicie sprzeczna z interesem gospodarczym kraju była jedną z przyczyn słabości gospodarczej Polski w okresie przedwojennym.

Po wojnie współpraca ze Związkiem Radzieckim była jedną z podstawowych przyczyn sukcesów gospodarczych Polski, osiągniętych zarówno w okresie wstępnej odbudowy kraju (1945/46), jak i realizacji planu trzyletniego.

Podczas gdy kraje kapitalistyczne ze Stanami Zjednoczonymi na czele zastosowały w stosunku do nas ostrą dyskryminację handlową, której przykładem było odmówienie Polsce kredytów przez Bank Międzynarodowy w Waszyngtonie, pomoc Związku Radzieckiego pozwoliła Polsce na zaopatrzenie przemysłu w niezbędne surowce oraz zagwarantowała dostawy maszyn i urządzeń inwestycyjnych, koniecznych dla odbudowy. W szczególności olbrzymie znaczenie miały dostawy zbóż do Polski, które przyczyniły się do opanowania sytuacji żywnościowej w krytycznym roku 1947.

W tym samym czasie, gdy dostawy Związku Radzieckiego, oparte na dogodnych warunkach spłat, nie wiązały się z wykorzystaniem trudnej sytuacji gospodarczej Polski, dostawy zboża i węgla ze Stanów Zjednoczonych dla Włoch, Francji i W. Brytanii były narzędziem politycznego szantażu.

W przeciwieństwie do krajów kapitalistycznych ze Stanami Zjednoczonymi na czele, które wykorzystywały swą pomoc gospodarczą w celu jak najsilniejszego związania politycznego i uzależnienia od siebie swych handlowych partnerów, współpraca gospodarcza Polski ze Związkiem Radzieckim jest czynnikiem wzmacniającym suwerenność polityczną i gospodarczą Polski przez uniezależnienie Polski od państw kapitalistycznych i rynków opanowanych przez kapitalistyczne organizacje monopolistyczne.

Znaczenie doświadczeń ZSRR dla odbudowy socjalizmu w Polsce

Pomoc Związku Radzieckiego nie tylko pozwoliła na przetrzymanie najcięższego okresu dyskryminacji handlowej Polski ze strony państw kapitalistycznych, ale także była ważnym elementem przebudowy metod gospodarowania w kierunku socjalistycznych form organizacji produkcji. Organizacja przemysłu, rozwój ruchu współzawodnictwa pracy oraz ruchu racjonalizatorstwa i nowatorstwa technicznego opierał się na doświadczeniach radzieckich.

Duże znaczenie miała także współpraca techniczna realizowana pomiędzy inżynierami i technikami Polski i ZSRR. W roku 1947 został zawarty układ o współpracy naukowo-technicznej i wymianie doświadczeń.

W gospodarce rolnej doświadczenia radzieckie miały poważne znaczenie w modernizacji metod pracy w rolnictwie w kierunku wzrostu mechanizacji i podniesienia wydajności polskiego rolnictwa. Reorganizacja rolnictwa wzorowała się na radzieckiej organizacji produkcji rolnej. Tworzenie spółdzielni produkcyjnych opierało się na wzorach radzieckich, przy czym w szerokim stopniu wykorzystano doświadczenia organizacyjne i techniczne na tym odcinku. Związek Radziecki dostarczył nam traktorów i kombajnów, maszyn rolniczych oraz innych niezbędnych środków dla mechanizacji pracy w rolnictwie. Wycieczki chłopów polskich do ZSRR pozwoliły na zapoznanie się z metodami pracy kołchoźników radzieckich i przyczyniły się do popularyzowania spółdzielczości produkcyjnej na wsi. Technicy i konstruktorzy polscy korzystali często w budownictwie z osiągnięć techniki radzieckiej.

Polska gospodarka planowa korzystała także z bogatych doświadczeń radzieckich w dziedzinie organizacji i metodologii socjalistycznego planowania oraz organizacji gospodarstwa narodowego.

Perspektywy rozwoju współpracy polsko-radzieckiej w planie sześcioletnim

W latach realizacji planu sześcioletniego współpraca ze Związkiem Radzieckim pozwoli na unowocześnienie naszego przemysłu w oparciu o osiągnięcia i zdobycze ZSRR w dziedzinie techniki oraz umożliwi Polsce dalsze uniezależnianie się od gospodarki państw kapitalistycznych.

W okresie realizacji planu trzyletniego duże znaczenie w dostarczaniu środków inwestycyjnych miały /jeszcze kraje kapitalistyczne Europy zachodniej i Szwecja.

W okresie planu sześcioletniego wzrost obrotów ze Związkiem Radzieckim i krajami demokracji ludowej pozwoli na wydatne zmniejszenie importu wolnodewizowego i ograniczenie zależności od dostaw inwestycyjnych i surowców pochodzących z krajów kapitalistycznych. Będzie to miało duże znaczenie dla uniezależnienia Polski od wahań cen na rynkach międzynarodowych i objawów kryzysów występujących w gospodarce państw kapitalistycznych.

W przemyśle lekkim w tym okresie nastąpi przesunięcie w dostawach surowców z krajów kapitalistycznych na rzecz surowców ze Związku Radzieckiego i krajów demokracji ludowej. W związku z tym zwiększą się dostawy bawełny i innych surowców włókienniczych, dostawy surowców dla przemysłu tłuszczowego, skórzanego i gumowego. W hutnictwie zwiększy się udział rud radzieckich w zaopatrywaniu hutnictwa kosztem rud szwedzkich.

Związek Radziecki dostarczy także Polsce pomocy technicznej, jak np. pomocy przy budowie nowej huty o wydajności 1,5 milionów ton stali rocznie, wytwórni kwasu siarkowego, opartej na nowej metodzie produkcji, niestosowanej dotychczas w Polsce, przy rozbudowie cementowni, przemysłu naftowego, energetyki i realizacji innych podstawowych zamierzeń inwestycyjnych.

Do realizacji planu inwestycyjnego przyczynią się nie tylko dostawy urządzeń i maszyn przemysłowych ze Związku Radzieckiego w ramach umowy ze stycznia 1948 roku, ale także pomoc techniczna przy uruchomieniu i montażu, której udzieli Polsce ZSRR.

W wyniku realizacji planu sześcioletniego Związek Radziecki stanie się głównym dostawcą środków inwestycyjnych i urządzeń technicznych dla rozbudowy gospodarczej kraju. Dalszy szybki rozwój współpracy gospodarczej Polski z ZSRR będzie fundamentem budowy socjalizmu w Polsce i gwarancją realizacji sześcioletniego planu rozwoju i przebudowy gospodarczej Polski.

ZYGMUNT CZAPLA

POWOJENNA PIĘCIOLATKA STALINOWSKA W WYKONANIU

Po zwycięskim zakończeniu drugiej wojny światowej narody Związku Radzieckiego stanęły w obliczu nowych zadań związanych z odbudową zniszczonego przez okupanta kraju. Społeczeństwo radzieckie bez wahania podjęło historyczne dzieło odbudowy gospodarki narodowej. W krótkim stosunkowo okresie czasu, pod kierownictwem partii bolszewickiej postawione zadania zostały wypełnione. Po wojnie 1914—1918 Związek Radziecki potrzebował około sześciu lat na osiągnięcie poziomu produkcji przemysłowej z 1913 r. Odbudowa przemysłu po ostatniej wojnie dokonała się dwa razy szybciej i w trzecim roku odbudowy przemysł socjalistyczny przekroczył poziom produkcji z 1940 roku. Obecnie w całym kraju radzieckim, zarówno w fabrykach i zakładach przemysłowych, jak i na polach kółchozów i sowchozów trwa już czwarty rok wyjątkowo, skuteczna praca nad wykonaniem stalinowskiego Pięcioletniego Planu Odbudowy i Rozwoju Gospodarki Narodowej ZSRR w latach 1946—1950.

Podstawowe zadania planu to odbudowa okręgów zniszczonych w czasie wojny, osiągnięcie i znaczne przekroczenie przedwojennego poziomu produkcji przemysłowej i rolniczej.

Rozmach i dynamikę planu pięcioletniego najlepiej charakteryzuje wysokość nakładów inwestycyjnych w porównaniu do ubiegłych, zrealizowanych już pięciolatek.

O K R E S	Kwota nakładów w miliardach rubli
1923/24 — 1927/28	11,1
I pięciolatka (1928-1932)	51,0
II „ (1933-1937)	115,0
III „ (1938-1941)	130,0
Stalinowska pięciolatka (1946-50)	250,3

Ostatnia pięciolatka stalinowska postawiła przed społeczeństwem radzieckim poważne zadania. W momencie ogłoszenia ustawy zadania mogły wydawać się zbyt śmiałe. Dziś można przyjąć jako pewnik, że gigantyczny plan odbudowy i rozwoju zostanie przedterminowo wykonany.

Masy pracujące Leningradu zapoczątkowały w całym kraju socjalistyczne współzawodnictwo, którego głównym celem jest wykonanie pięciolatki w ciągu czterech lat. Dotychczasowe osiągnięcia w wykonywaniu planów rocznych, wyrażające się poważnymi nadwyżkami dają gwarancję, że podstawowe zadania planu państwowego zrealizowane zostaną w okresie o 12 miesięcy krótszym niż pierwotnie planowano.

Przemysł

Okres 1928—1940, cechuje stały wzrost produkcji przemysłowej. Jednakże cyfry planu na rok 1950, przewyższające o 48% plan roku 1940, wykazują progresję rozwojową bez precedensu.

Globalna produkcja przemysłowa ZSRR (wg cen 1926/27) przedstawia się jak następuje:

L a t a	Wartość produkcji w milionach rubli	Wskaźnik
1928	21,4	100
1932	3,3	202
1937	95,5	446
1940	138,5	647
1950	205,0	980

W roku 1946 przemysł zakończył w zasadzie powojenną przebudowę, co wyraziło się przejściem i przestawieniem urządzeń na produkcję pokojową. W wyniku tych zmian fabryki

budowy maszyn wyprodukowały na potrzeby pokojowe 1,5 raza więcej obrabiarek, tokarni i frezarek niż w roku 1945.

Globalna produkcja pokojowa zwiększyła się w porównaniu z rokiem 1945 o 20%. Jednakże niedostateczne tempo rozwoju przemysłu węglowego nie pozwoliło na szybszy wzrost innych dziedzin gospodarki narodowej.

Niedomagania obserwowane w roku 1946 usunięto w roku następnym. W 1947 roku odbudowa i rozwój przemysłu oraz produkcji przemysłowej odbywały się pod znakiem pełnego wykonania i znacznego — w niektórych gałęziach — przekroczenia norm. Przemysł wykonał plan globalnej produkcji z nadwyżką, która pokryła niedobory roku poprzedniego i w ten sposób plan za pierwsze dwa lata pięciolatki w dziedzinie produkcji przemysłowej został wykonany w 100%.

W porównaniu z rokiem 1946 produkcja niektórych ważniejszych artykułów przedstawia się w roku 1947 następująco:

Zelazo	114%	Łożyska kulkowe	134%
Stal	109%	Obrabiarki do metali	130%
Węgiel	112%	Cement	125%
Ropa	119%	Tkaniny bawełniane	133%
Energia elektryczna	115%	Tkaniny wełniane	133%
Traktory	209%	Cukier	210%
Lokomotywy	227%	Mydło	128%
Samochody	130%		

Produkcja globalna całego przemysłu wzrosła w porównaniu z rokiem 1946 o 22%, przy czym w przemyśle włókienniczym i lekkim wzrost ten osiągnął liczbę 33%

Tempo rozwoju systematycznie wzrastało i w czwartym kwartale przemysł osiągnął średni poziom kwartalny ostatniego przedwojennego roku 1940.

W roku 1948 produkcja przemysłowa przekroczyła cyfry planowane. Wyprodukowano ponad plan znaczne ilości żelaza, stali, metali kolorowych, węgla, benzyny, energii elektrycznej, łożysk kulkowych, obrabiarek i innych.

Wzrost w porównaniu z poziomem w roku 1947 przedstawiał się następująco:

Zelazo	122%	Urządzenia hutnicze	194%
Stal	128%	Motory elektryczne	156%
Węgiel	114%	Obrabiarki do metali	142%
Ropa	113%	Traktory	199%
Energia elektryczna	116%	Maszyny rolnicze	199%

Lokomotywy	153%	Kombajny zbożowe	5,5 raza
Samochody ciężarowe	143%	Pługi traktorowe	211%
Samochody osobowe	210%	Guma syntetyczna	179%
Autobusy	142%	Cement	137%
Łożyska kulkowe	128%	Nawozy sztuczne	143%

Globalna produkcja przemysłowa w 1948 r. wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 27% i przekroczyła poziom przedwojennego roku 1940 o 18%. Wiele gałęzi przemysłu przekroczyło ustalone planem normy wykorzystania urządzeń, surowca, paliwa i materiałów. Rozwinął się ruch w kierunku mobilizacji zasobów wewnętrznych, zwiększenia rentowności przedsiębiorstw oraz ponadplanowej akumulacji środków finansowych.

Ustalony na rok 1948 plan obniżenia kosztów własnych produkcji został przekroczony, a oszczędności w związku z tym wyniosły ponad 6 miliardów rubli. Wydajność pracy robotników przemysłowych wzrosła w porównaniu z rokiem 1947 o 15%, przekraczając poziom przedwojenny.

W pierwszych dwu kwartałach roku 1949, przewidziane zadania zostały w podstawowych dziedzinach przekroczone. Zanotowano jednocześnie niezwykle silny wzrost osiągnięć tegorocznych w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. W gospodarce radzieckiej nie ma odcinka, na którym nie zanotowanoby wzrostu w stosunku do 1948 r., a są wypadki, w których produkcja została więcej niż podwojona. W okresie półrocza ujawniły się dodatkowe rezerwy, pozwalające na zwiększenie cyfr pierwotnie zaplanowanych. Uzyskane przekroczenia dotyczą już odpowiednio zmodyfikowanego planu.

Na szczególne podkreślenie zasługuje wyprodukowanie ponad plan dużej ilości żelaza, stali, metali kolorowych, węgla, parowozów, wagonów, traktorów, maszyn rolniczych, tkanin i wielu artykułów spożywczych.

Stopień wzrostu produkcji niektórych ważniejszych artykułów w pierwszych dwóch kwartałach bieżącego roku w stosunku do odpowiednich kwartałów roku 1948 obrazuje poniższe zestawienie:

	I kwartał	II kwartał
Żelazo	112%	120%
Stal	127%	127%
Węgiel	112%	113%
Ropa	110%	111%
Energia elektryczna	115%	117%

	I kwartał	II kwartał
Parowozy	129%	111%
Lokomotywy elektryczne	180%	230%
Traktory	181%	173%
Cement	135%	131%
Samochody ciężarowe	148%	138%
Samochody osobowe	220%	223%
Autobusy	112%	125%
Łożyska kulkowe	121%	125%
Urządzenia hutnicze	159%	123%
Motory elektryczne	135%	139%
Obrabiarki do metali	125%	119%
Kombajny zbożowe	170%	200%

Zgodnie z planem państwowym wprowadzono w przemyśle nowoczesne urządzenia i maszyny oraz udoskonalono procesy wytwórcze. Szczególny nacisk położony był na mechanizację procesów wymagających znacznej ilości pracy ręcznej. Dzięki szeroko zakrojonej akcji robotników przemysłowych nastąpiła znaczna poprawa jakości produkcji oraz rozszerzenie wachlarza wyrobów.

Rolnictwo

Kolektywizacja gospodarstwa wiejskiego i na szeroką skalę zakrojona mechanizacja pracy spowodowały, że produkcja rolnicza wykazywała w ciągu trzech kolejnych pięcioletek stały wzrost. I tu podobnie jak w przemyśle zaznacza się wysoki skok. Charakteryzuje go poniższe zestawienie.

Produkcja rolnicza ZSRR w latach 1932 — 1950 (rok 1932 — 100)

1932 — 100	1940 — 177
1937 — 153	1950 — 225

Brak opadów w okresie wzrostu roślin w roku 1946 wywołał klęskę suszy. Wiele okręgów ZSRR korzystało z pomocy w zaopatrzeniu w chleb, ziarno na siewy jesienne i wiosenne oraz paszę dla inwentarza. W okręgach, których posucha nie nawiedziła (Syberia i Kazachstan) zbiory powiększono 1,5 raza w porównaniu z rokiem 1945. Ogólnie jednak biorąc, zbiory zbóż, buraka cukrowego, słonecznika wykazały zniżkę. Rok

1947 przyniósł znaczną zmianę na lepsze i ogólną poprawę. Globalna produkcja rolna w porównaniu do poprzedniego roku wzrosła o 48%. Na poszczególnych odcinkach wzrost przedstawiał się następująco: dla zbóż — 58%, dla bawełny — 21%, ziemniaków — 36%, dla buraka cukrowego — 198%. Areal zbóż ozimych w jesieni 1947 wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o 3,5 miliona ha, a prace wykonane przy użyciu traktorów o 30%. Rozwój przemysłu i pomyślane zbiory w rolnictwie pozwoliły na szybką likwidację systemu kartkowego oraz na poważną obniżkę cen szeregu artykułów przemysłowych i rolniczych.

Rok 1948 — to dalsze osiągnięcia i sukcesy radzieckiego rolnictwa, Mimo niesprzyjających warunków atmosferycznych w większości okręgów nadwożańskich zbiory zbóż wyniosły w całym ZSRR ponad 7 miliardów pudów, osiągając poziom przedwojenny z roku 1940, a średni zbiór z hektara przewyższył znacznie normy przedwojenne. Obszar zasiewów w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się o 13 milionów ha, w tym zasiew zbóż o 10 milionów ha. Ośrodki maszynowo - traktorowe wykonały o 23% więcej prac niż w roku 1947.

Znaczne osiągnięcia zanotowano także w dziedzinie hodowli, uzyskując znaczny wzrost pogłowia, głównie nierogacizny i bydła rogatego. Kołchozy i sowchozy oraz gospodarstwa leśne przystąpiły do wykonania prac w związku z wprowadzeniem systemu płodozmianu łąkowo - polowego.

Gospodarka wiejska otrzymała więcej paliwa, nawozów sztucznych, 3 razy więcej traktorów, 2 razy więcej samochodów, maszyn rolniczych i innych niż w roku 1940. Masa towarowa artykułów rolnych na rynku wewnętrznym, w szczególności masła, mleka, mięsa i jarzyn, znacznie przekroczyła poziom przedwojenny. O dalszym wzroście gospodarki rolnej świadczy fakt, że do dnia 1 kwietnia 1949 w kołchozach i sowchozach przygotowano o 51% więcej upraw konopi, o 46% ziemniaków, 37% lnu, a do 10 kwietnia zasiano ogółem o 2,3 miliona hektarów więcej jarzyn niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Do prac wiosennych 1949 roku rolnictwo otrzymało około 2 razy więcej traktorów niż w roku poprzednim, pługów traktorowych 2,2 raza, siewników 2,3 raza, o 24% więcej paliwa i 1,5 raza więcej nawozów sztucznych. W okresie pierwszego kwartału zorganizowano 118 ośrodków ochrony lasów i 242 szkoły leśne. Tylko na odcinku hodowli wzrost nie był jeszcze dostateczny, chociaż notowano poważniejsze osiągnięcia w zakresie karmienia bydła i poziomu laktacji.

Tak więc kampania wiosenna przedostatniego roku powojennej pięcioletki miała wynik pomyślny. Plany zasiewów znacznie przekroczone, a terminy wykonania skrócono. Również do akcji zimowej kołchozy i ośrodki maszynowo - traktorowe przygotowały się lepiej niż w latach poprzednich. Rolnictwo otrzymało o 74% więcej kombajnów i prawie dwukrotnie więcej samochodów - kombajnów, o 22% więcej kosiarek, o 31% więcej żniwiarek i 36% młocarni. Dobre warunki atmosferyczne we wszystkich prawie częściach kraju w okresie wzrostu i żniw przyczyniły się do pozytywnych wyników zbiorów. Realizując stalinowski plan przekształcenia przyrody stepów w europejskiej części ZSRR, kołchozy i sowchozy oraz gospodarstwa leśne przekroczyły plany sadzenia lasów ochronnych, jak również plan związany z przygotowaniem gruntu pod nowe kultury leśne.

Komunikacja

Plan pięcioletni w zakresie komunikacji to walka o podniesienie poziomu technicznego środków przewozowych, konserwacja i rozbudowa dróg kołowych i żelaznych, remonty i konserwacja urządzeń, walka o podniesienie współczynników eksploatacyjnych i dalszy wzrost przewozu towarów i osób. Rozwój potencjału przewozowego ZSRR obrazuje poniższe zestawienie:

Przewozu towarów w latach 1932-1950

Lata	Jedn. miary	Ogółem	w tym kole
1932	mlrd tono/km	215,0	169,3
1937	"	30,0	354,8
1940	"	483,0	415,0
1950	"	657,0	532,0

Jak wynika z zestawienia, koleje żelazne zajmują w transporcie radzieckim pozycję kluczową. W latach powojennej pięcioletki jednocześnie z odłudową komunikacji kolejowej odbywał się rozwój i udoskonalanie sieci pod względem technicznym.

W szerokim zakresie wprowadza się elektryczną i spaliniową siłę pociągową. W latach 1946, 47 i 48 plany załadunku wykonano z nadwyżką, przy czym w roku 1948 załadowano ponad plan około 200 000 cystern produktów naftowych, ponad 30 000 wagonów żelaza i stali, ponad 3,5 mln ton węgla i 1,5 mln ton rudy. Plan wydajności pracy został przekroczony o 5,7%, a zużycie paliwa na jednostkę pracy zmniejszyło się o 4,6%. W drugim kwartale 1949 załadunki na kolejach zwiększyły się średnio na dobę w porównaniu z odpowiednim okresem roku ubiegłego o 17%, w tym załadunki węgla o 10%, koksu i ropy naftowej o 24%, cementu o 42%, drewna, żelaza i stali o 18%. Przewozy towarów na kolejach stale wzrastają. Obecnie kolejarze radzieccy walczą o wykonanie podstawowego zadania, mianowicie osiągnięcia w trzecim i czwartym kwartale 1949 r. poziomu przewidzianego na 1950.

W związku ze świętem kolejarza, które obchodzono w dniu 31 lipca, kolejarze zobowiązali się przekroczyć plan na rok 1949 i załadować ponad normę 115 000 wagonów węgla kamiennego, 150 000 cystern produktów naftowych, 14 000 wagonów żelaza i stali i 54 000 wagonów drewna. Wyjątkowo poważne zadania w walce o przyspieszenie obrotu wagonów mają do wykonania robotnicy pracujący przy ładowaniu oraz dostawcy i odbiorcy przesyłek. Najważniejszy jest jednak w tej dziedzinie wkład maszynistów kolejowych. Rozwijająca się wśród nich akcja, która ma na celu osiągnięcie średnio 500 i więcej kilometrów przebiegu parowozów na dobę, zasługuje na specjalną uwagę. Akcja ta prowadzi do najbardziej racjonalnych metod eksploatacji parowozów i do likwidacji nieprodukcyjnych przestojów taboru.

Ciągły wzrost załadunku i przewozów wykazuje transport samochodowy rzeczny i morski. Poszczególne plany roczne w tym zakresie zostały wykonane z nadwyżką. Inwestycje w taborze i urządzeniach oraz szkolenie nowych kadr obsługi eksploatacyjnej i mechanicznej zapewniają tym działom komunikacji dalszy pomyślny rozwój.

Obrót towarowy

Olbrzymi wysiłek Związku Radzieckiego w minionej wojnie wymagał między innymi przebudowy handlu i wprowadzenia reglamentacji spożycia. Sztywne początkowo ceny artykułów reglamentowanych w miarę trwania wojny zaczęły rosnąć. Powstały poważne różnice cen między rynkiem regla-

mentowanym a niereglementowanym. Przejście gospodarki na system pokojowy domagało się zlikwidowania tych niedociągnięć. Wzrost masy artykułów spożycia, zarówno przemysłowych jak i rolniczych, rozszerzenie sieci dystrybucyjnej oraz reforma walutowa, dzięki której siła nabywcza pieniądza znacznie wzrosła, stworzyły pomyślne warunki do uregulowania rynku. Kolejno po sobie następujące zniżki cen towarów państwowych, z których ostatnia miała miejsce 1 marca br., poprzez wzrost płac realnych i dalszy wzrost realnej wartości rubla, pociągnęły za sobą znaczne zwiększenie popytu na towary.

Skutkiem tych przemian, jak również skutkiem zniesienia systemu kartkowego, poziom nasylenia rynku stosunkowo podniósł się bardzo znacznie, zwłaszcza, że obniżka cen artykułów państwowych wywołała w konsekwencji tendencje zniżkowe na rynku kołchozowym i spółdzielczym. Obroty w państwowej i spółdzielczej sieci handlowej ciągle wzrastają. Tak np. w drugim kwartale 1949 sprzedano artykułów żywnościowych o 15% więcej niż w odpowiednim okresie roku poprzedniego, przy czym ilość sprzedanych produktów mięsnych wzrosła o 51% i wyrobów cukierniczych o 40%. Szczególnie wydatny był wzrost sprzedaży artykułów przemysłowych. W drugim kwartale 1949 sprzedano ich o 27% więcej niż w drugim kwartale ub. r., przy czym ilość sprzedanych tkanin wełnianych zwiększyła się o 87%, jedwabiu o 60%, obuwia skózanego o 28%, radioodbiorników o 60% itd.

Inwestycje i zatrudnienie

Realizacja planu inwestycyjnego ZSRR w okresie powojennej pięcioletki stanowiła motor szybkiej odbudowy kraju. Na budownictwo przemysłowe plan pięcioletni preliminował przeszło 157 miliardów rubli. Inwestycje w państwowej gospodarce rolnej wyrazić się miały cyfrą 19,9 mld rb., a w kolchozach 38,0 mld rb. Kwota 40 mld rb. na inwestycje kolejowe zapewnić miała odbudowę 15 tys. km zniszczonych i budowę 7,2 tys. km nowych linii kolejowych, odbudowę 1 800 zniszczonych i budowę 13 000 nowych mostów oraz 1 500 nowych dworców.

Kolejne roczne plany inwestycyjne pięcioletki wykonane zostały z nadwyżkami. Umożliwiła to słuszna polityka inwestycyjna państwa, która szła w kierunku likwidacji rozdrobnienia nakładów i skoncentrowania ich na najważniejszych obiektach, co w efekcie przyniosło znaczne zwiększenie tempa

prac. Tak np. rozmiary wszystkich prac inwestycyjnych w pierwszym półroczu br. stanowiły 120% inwestycji wykonanych w ciągu pierwszych 6 miesięcy roku 1948, w tym: w przemyśle węglowym 125%, w hutnictwie 121%, w energetyce 137%, w przemyśle budowy maszyn 114%, w przemyśle materiałów budowlanych 123%, w komunikacji i transporcie 132%. Wielkość inwestycji w budownictwie mieszkaniowym stanowiła 138% w stosunku do pierwszego półrocza 1948.

Odbudowa i budowa w Związku Radzieckim byłaby niemożliwa bez ciągłego dopływu nowych sił roboczych i wzrostu wydajności pracy. Stan zatrudnienia w roku 1947 zwiększył się o 1,2 miliona osób w stosunku do roku poprzedniego. W roku 1948 liczba robotników i urzędników w gospodarce narodowej ZSRR wzrosła o 2 miliony osób w stosunku do roku 1947, przekraczając o 10% poziom zatrudnienia w przedwojennym roku 1940.

Przedterminowe wykonanie planu

Całe społeczeństwo radzieckie dąży obecnie do jednego celu: przedterminowego wykonania planu pięcioletniego w cztery lata. Czy rzucone przez leningradczyków hasło jest realne?

Niewątpliwie tak. Dokonany przegląd osiągnięć szeregu odcinków gospodarki narodowej w zupełności potwierdza realność tego hasła. Kolejne plany roczne oraz kwartalne roku 1949 w podstawowych dziedzinach zostały przekroczone, przy czym, jak wyżej wspomniano, w licznych wypadkach cyfry planów rocznych zostały zwiększone i w sumie przewyższają wytyczne pięcioletki. Ruch stachanowski, który przerodził się w masowe socjalistyczne współzawodnictwo i rozwija się z niesłychaną szybkością daje gwarancję, że plan pięcioletni zostanie przedterminowo wykonany.

KRYSTYNA WOŹNIA:

TRZYLETNI PLAN ROZWOJU HODOWLI W ZWIĄZKU RADZIECKIM

Uprzemysłowienie kraju oraz kolektywizacja gospodarstw rolnych przyczyniły się do zwycięstwa socjalizmu w Związku Radzieckim. Już w okresie przedwojennym osiągnięcia gospodarki kolektywnej na wsi przyniosły wzrost dobrobytu mas chłopskich, stawiając jednocześnie przed rolnictwem radzieckim nowe, poważne zadania. Normalny rozwój rolnictwa zahamowała i przerwała druga wojna światowa. Okupacja faszystowska zadała ciężkie straty radzieckiemu rolnictwu. W okupowanych przez wroga rejonach zniszczona została całkowicie gospodarka hodowlana, a na terenach niezajętych przez Niemców zapotrzebowanie armii na mięso znacznie uszczupliło stan pogłowia zwierząt hodowlanych. Tak na przykład po wyzwoleniu Ukrainy pogłowie bydła wynosiło zaledwie 6,3% stanu przedwojennego, pogłowie trzody chlewnej 1,9%, owiec i kóz 3,4%.

Mimo klęski posuchy w 1946 roku, produkcję zbóż w latach powojennych cechował szybki wzrost i dziś w zupełności zaspokaja ona potrzeby kraju. Znacznie gorzej przedstawia się sytuacja na odcinku hodowli. Wprawdzie w roku 1948 stan pogłowia bydła rogatego w kołchozach zwiększył się o 23%, nierogacizny o 75%, owiec i kóz o 16%, a ogólna ilość bydła kołchozników przekroczyła poziom z 1940 r., mimo to gospodarka hodowlana nie wykazuje dostatecznego wzrostu. Fakt ten znajduje odzwierciedlenie w niedostatecznym jeszcze pokryciu za-

potrzebowania kraju na mięso, tłuszcze i inne artykuły produkcji hodowlanej.

Ogólne założenia planu trzyletniego

Partia i rząd radziecki wskazując na konieczność harmonijnego wzrostu gospodarstwa rolnego, wysunęły rozwój hodowli jako centralne zagadnienie rolnictwa.

W dniu 19 kwietnia br. opublikowano tekst uchwalonego przez Radę Ministrów ZSRR i Komitet Centralny WKP(b) trzyletniego planu rozwoju hodowli bydła w kolchozach i sowchozach na okres 1949—1951.

Plan trzyletni stawia sobie za ceł osiągnięcie takiego stanu gospodarki hodowlanej, który umożliwi dalsze znaczne podniesienie poziomu gospodarczego kolchozów i sowchozów, pozwalając jednocześnie na zaspokojenie stale wzrastającego zapotrzebowania ludności na mięso, tłuszcze, nabiał oraz pełniejsze zaopatrzenie przemysłu w wełnę, skóry i inne surowce pochodzenia zwierzęcego.

Plan trzyletni składający się z 11 rozdziałów zawiera trzy zasadnicze grupy zagadnień. Pierwsze z nich określają warunki rozwoju liczebnego pogłównia oraz jakości i wydajności zwierząt hodowlanych. Część druga poświęcona jest ogólnym warunkom, w jakich ma się odbywać realizacja wytycznych części pierwszej. Chodzi tu o wzmocnienie istniejącego stanu paszy, zastosowanie na szeroką skalę mechanizacji przygotowania karmy, rozwój budownictwa w zakresie pomieszczeń hodowlanych itp. Trzecia część planu zawiera wytyczne w zakresie przygotowania odpowiednio wykwalifikowanych kadr pracowników obsługi hodowli, jak również pracowników zootechnicznych i weterynaryjnych. Szczególny nacisk kładzie się na intensyfikację prac naukowo - badawczych w dziedzinie hodowli.

Zadania zawarte w ramach planu rozwoju hodowli sprowadzają się więc do następujących punktów.

1. znaczne podniesienie stanu hodowli bydła we wszystkich kolchozach i sowchozach, zwiększenie produkcji masła oraz mleka, mięsa, wełny i innych artykułów pochodzenia zwierzęcego;
2. zwiększenie ilości wysokoprodukcyjnego bydła rozplodowego;
3. stworzenie w kolchozach i sowchozach zapasów paszy, gwarantujących zaopatrzenie wszystkich rodzajów zwierząt gospodarki wiejskiej;

4. zapewnienie odpowiednich pomieszczeń dla bydła i urzędzeń zaopatrujących w wodę drogą realizacji nowych inwestycji, jak i odbudowy urzędzeń istniejących;
5. zapewnienie jakościowego i ilościowego rozwoju kadr.

Walka o ilość i jakość

W końcu 1949 roku pogłowie bydła rogatego w kolchozach winno wynosić nie mniej niż 24 mln sztuk. W końcu 1950 roku liczba bydła rogatego ma osiągnąć 28 mln sztuk, a w końcu 1951 roku nie mniej niż 34 mln sztuk.

W jeszcze szybszym tempie ma wzrosnąć pogłowie owiec, nierogacizny i drobiu.

Pogłowie owiec i kóz w kolchozach ma wzrosnąć do końca 1949 r. co najmniej do 62,4 mln sztuk, do końca 1950 r. — co najmniej do 73 mln sztuk (w tym 65 mln owiec) i do końca 1951 r. co najmniej do 88 mln sztuk (w tym 80 mln owiec).

Pogłowie nierogacizny w kolchozach osiągnie w końcu 1949 r. co najmniej 10 mln sztuk, w końcu 1950 r. — 13 mln sztuk, a w końcu 1951 — co najmniej 18 mln sztuk.

Ilość drobiu w kolchozach w końcu 1949 r. ma wynosić 65 mln sztuk. Do końca 1950 r. ilość drobiu zwiększy się co najmniej o 55 mln szt., by w końcu 1951 r. osiągnąć cyfrę 200 mln sztuk.

Celem wykonania tych zadań w każdym kolchozie mają być zorganizowane jeszcze w roku 1949 po cztery ośrodki hodowlane dla bydła rogatego, owiec i kóz, trzody chlewnej oraz drobiu.

Stan pogłowia w sowchozach w poszczególnych latach planu kształtować się będzie, jak następuje:

Wyszczególnienie	Jedn. miary	1949	1950	1951
Bydło rogate	tys. szt.	4 023	4 468	5 700
Trzoda chlewna	" "	3 439	4 051	5 600
Owce	" "	9 300	10 700	13 470

Wskaźnik wzrostu pogłowia w gospodarstwach państwowych wynosić będzie w roku 1951 (1949 = 100) dla trzody chlewnej 163, dla owiec 145 i dla bydła rogatego 142.

Duży nacisk kładzie plan na zwiększenie produktywności bydła. W końcu 1951 ilość bydła wysokoproduktywnego będzie stanowiła w kolchozach co najmniej 50% ogólnej ilości bydła rogatego, 80% pogłowia owiec i 100% pogłowia trzody chlewnej. W sowchozach wysokoproduktywne sztuki stanowiąc będą 90% ogólnej ilości bydła rogatego i 100% pogłowia owiec i świń.

Planowany przeciętny udój roczny krowy ma się wahać w granicach od 2 500 do 3 000 litrów. Waga wełny z jednej owcy osiągnie cyfrę 3,5 kg rocznie, a waga sztuki bydła rogatego w ostatnim roku realizacji planu osiągnie 325 do 375 kg dla sztuk w wieku 1,5—2 lat i od 2,5—3 lat 440 do 500 kg.

Cyfry planu nie obejmują pogłowia zwierząt będących własnością prywatną pracowników kolchozów, robotników, urzędników oraz rolników, prowadzących gospodarstwa indywidualne.

Stan liczebny zwierząt w gospodarce prywatnej przedstawiał się w chwili wejścia w życie planu, jak następuje:

	Jedn. miary	Bydło rogate	Owce i kozy	Nieroga- cizna	Drób
Kolchoźnicy	mln szt.	19,1	18,5	3,7	.
Robotnicy i urzędnicy	" "	7,0	5,2	1,6	
Indywidualne gosp. rolne	" "	3,9	2,8	1,9	

Baza paszowa i inwestycje

Celem zapewnienia należytej bazy dla szybko postępującego rozwoju gospodarki hodowlanej, plan przewiduje podniesienie ilości i jakości produkcji pasz przez zwiększenie obszaru zasiewu traw i roślin pastewnych, mechanizację prac przy sianokosach, zakładanie silosów itp. Szczególną uwagę zwraca się na konieczność podniesienia kultury roślin pastewnych, jak buraków, brukwi, rzepy oraz ziemniaka pastewnego. Uprawa okopowych przeznaczonych na spasanie obejmie w kolejnych latach planu w samych tylko kolchozach 742 000 ha, 860 000 ha i w roku 1951 wzrośnie o 35% w porównaniu z rokiem 1949.

Zbiory paszy objętościowej wysokiego gatunku w gospodarstwach kolektywnych wyniosą w 1949 roku 88,8 mln ton,

a w roku 1951 przewyższą cyfrę z pierwszego roku planu o 35%. Odpowiednio do wzrostu zbioru przewiduje się powiększenie obszaru łąk z 47,3 mln ha w roku 1949 do 50 mln ha w 1951 r. Produkcja pasz silosowych wzrośnie w 1950 roku w porównaniu z pierwszym rokiem realizacji planu o 11% i osiągnie poziom 30 mln ton w ostatnim roku realizacji planu.

Mechanizacja sprzętu traw i przygotowania kiszzonek postawiona była dotychczas na stosunkowo niskim poziomie.

Plan trzyletni przewiduje zorganizowanie nowych ośrodków maszynowych, wyposażonych w maszyny i urządzenia mechaniczne, które będą miały na celu zastąpienie pracy ręcznej, zarówno jeśli chodzi o uprawę i zbiory roślin okopowych, jak również sprzęt traw.

Istniejące ośrodki maszynowe zostaną zaopatrzone w dodatkowe urządzenia techniczne, a kolchozom przemysł dostarczy urządzeń i aparatów do dojenia krów, strzyżenia owiec, automatycznego pojenia bydła, przetwórstwa produktów hodowli i przygotowania karmy.

W okresie objętym planem ośrodki maszynowo - traktorowe, gospodarstwa kolektywne i państwowe otrzymają między innymi 115 000 kosiarek traktorowych i o napędzie własnym, 360 000 kosiarek konnych, 30 000 grabiarek traktorowych, 6 000 zbieraczy siana, 42 000 maszyn do układania siana w stogi, 76 siewczarni silosowych i 2 000 kombajnów silosowych.

Plan przewiduje znaczne nakłady na budownictwo w zakresie zabudowań gospodarczych dla bydła, co spowoduje zwiększenie produktywności dla bydła, co spowoduje zwiększenie produktywności zwierząt. W okresie realizacji planu zostaną wybudowane nowe pomieszczenia dla 13,1 mln sztuk owiec i 11,7 mln sztuk nierogacizny.

Szkolenie kadr

Jest rzeczą oczywistą, że pełna realizacja zadań, jakie stawia przed rolnictwem trzyletni plan rozwoju hodowli, zależy również od liczby i wykształcenia kadr. W tym celu zostaną zorganizowane przy wyższych uczelniach radzieckich kursy dokształcające dla specjalistów i pracowników gospodarki hodowlanej. Zostaną powołane do życia jednoroczne kursy dla hodowców i felczerów weterynaryjnych oraz kursy szkolące kadrę pomocniczą dla gospodarki hodowlanej.

Powstanie centralny ośrodek zooweterynaryjny, którego lecznice - filie rozrzucone zostaną po ważniejszych ośrodkach i sprawować będą nadzór nad punktami hodowlanymi.

Nauka radziecka, tak jak i na innych odcinkach gospodarki, przyjdzie i tu z wydatną pomocą przez rozwinięcie prac badawczych w dziedzinie hodowli, wzorując się na zasadach Mieczurina. Wyniki badań winny wpłynąć na udoskonalenie wysokowartościowych gatunków zwierząt przez krzyżowanie, oparte na opracowanych metodach oraz na udoskonaleniu nasion roślin trawiastych i pastewnych.

Plan normuje także stawki płac kadr zatrudnionych w gospodarce hodowlanej. Ustalona została nowa, korzystniejsza siatka wynagrodzeń oraz opracowany system premiowania i nagród za wybitne wyniki w współzawodnictwie zarówno indywidualnym, jak i zespołowym.

Dostawy

Przewidywane osiągnięcia w zakresie rozwoju hodowli zwierząt znajdują swe cyfrowe odbicie w planie dostaw.

Opublikowana dn. 26 maja 1949 r. uchwała Rady Ministrów ZSRR i CK WKP(b) zatwierdza plan dostaw mięsa żywej wagi, który wyniesie ma kolejno:

1949 r. — 1 930 tys. ton

1950 r. — 2 300 tys. ton

1951 r. — 2 700 tys. ton

Ustalając powyższe cyfry wzięto pod uwagę następujące normy dostaw mięsa żywej wagi przez kołchozy i sowchozy:

3 kg z 1 ha w 1950 r.

3,5 kg z 1 ha w 1951 r.

Jednocześnie zatwierdzony został trzyletni plan dostaw mleka (łącznie z masłem w przeliczeniu na mleko), który przedstawia się, jak następuje:

1949 r. — 8 000 tys. ton

1950 r. — 8 900 tys. ton

1951 r. — 10 000 tys. ton

Uchwała zobowiązuje Ministerstwo Przemysłu Mięsnego i Mlecznego do przedsięwzięcia środków, mających na celu poprawę jakości produkowanego masła, sera i innych produktów pochodnych mleka. Masło standaryzowane ma podnieść swój udział w ogólnej produkcji masła do 80%. Takie same normy dla sera o wyższej jakości kształtować się będą w granicach 60 — 70% ogólnej ilości.

Celem zapewnienia realizacji wymienionych zadań odnośnie produkcji i jakości przetworów mlecznych zbuduje się w latach 1949 — 1951 około 2 200 zakładów produkujących masło

oraz serowarni, 400 specjalnych suszarni mleka przy nowoorganizowanych i istniejących już zakładach mleczarskich o rocznej zdolności produkcyjnej 40 000 ton sproszkowanego mleka, 300 central odbiorczo - wydawczych z urządzeniami chłodniczymi i 600 piwnic do przechowywania serów.

Inwestycje te przyczynią się między innymi do zwiększenia możliwości produkcyjnych przedsiębiorstw wyrabiających konserwy mleczne. Zakłady te w końcu okresu realizacji planu osiągną zdolność wytwórczą równą 32 mln puszek skondensowanego mleka i 8 800 ton mleka w proszku.

Również ze znacznym zwiększeniem dostaw jaj wiążą się nowe inwestycje, które zapewnią należytą sprawność aparatowi dystrybucyjnemu i przetwórczemu. Plan dostaw jaj zamyka się następującymi cyframi:

1949 r. —	2 102 mln sztuk
1950 r. —	3 000 mln sztuk
1951 r. —	4 200 mln sztuk

Za średnią normę dostaw jaj przez kolchozy przyjęto z jednego hektara ziemi ornej:

na 1950 r. —	10 sztuk
na 1951 r. —	17 sztuk

Przewidziane inwestycje, które zapewnią realizację wyżej wymienionych norm dostaw, to budowa 275 punktów handlowych central jajczarskich, 10 suszarni, 40 specjalnych chłodni.

Poza dostawami mięsa, mleka i masła oraz jaj uchwała o dostawach produktów zwierzęcych zatwierdza przewidziane na okres trzyletni normy dostaw skór, wełny, puchu i pierza, szczerzyny i szeregu innych artykułów.

Trzyletni plan rozwoju hodowli w końcowym swym efekcie będzie stanowił dalszy krok w kierunku wzrostu dobrobytu mas pracujących przez przyczynienie się do zwiększenia produktu narodowego.

Realizacja zadań planu usunie dysproporcje gospodarki rolnej i przyczyni się do harmonijnego rozwoju gospodarczego Związku Radzieckiego.

JAN LATOUR

TECHNIKA RADZIECKA

Ci, którzy wierzyli, że wiek dwudziesty będzie wiekiem amerykańskim, zostali oświadczeniem Trumana, przyznającym fakt posiadania „tajemnicy atomowej“ przez Związek Radziecki, ostatecznie rozczarowani.

A przecież wiele miesięcy minęło od chwili, kiedy W. Mołotow powiadomił świat o tym, że tak zwana „tajemnica atomowa“ nie istnieje, wiele miesięcy, w ciągu których ideolodzy amerykańskiego panowania nad światem starali się zastraszyć narody milujące pokój swoim rzekomym monopolem broni atomowej i równocześnie usiłowali podbudować swoją ideologię rzekomą wyższością amerykańskiej techniki. Konstrukcja myślowa, która od dawna już trzeszczała pod ciężarem nagromadzonych przez szefów reklamowych „amerykańskiego poglądu na świat“ kłamstw i fałszerstw nie wytrzymała i runęła.

Trzeba było przyznać to, co było od dawna jasne dla każdego trzeźwego obserwatora — że technika radziecka nie pozostaje w tyle za amerykańską.

W odróżnieniu od krajów kapitalistycznych, gdzie swobodny rozwój nauki i techniki jest niemożliwy — bo nauka i technika służą walce o z bogacenie przedsiębiorcy, stanowią środek wyzysku i ucisku — w kraju zwycięskiego socjalizmu, gdzie zlikwidowano wyzysk człowieka przez człowieka, technika służy pracującym. W kraju socjalizmu technika ułatwia pracę, stwarza warunki dla likwidacji przeciwieństw między pracą umysłową i fizyczną, pomaga podnieść poziom robotników do poziomu inżynierów. Historia przedrewolucyjnej nauki i techniki rosyjskiej szczył się takimi nazwiskami jak Łomonosow — genialny uczonec, filozof, poeta, Jabłoczkow — wynalazca elektrycznego oświetlenia, Ślawianow wynalazca spawania elek-

trycznego, Popow — wynalazca radia, Żukowski — pionier teorii samolotu, Mendelejew — jeden z największych chemików ludzkości i wielu, wielu innych.

Ale w carskiej Rosji znaczna część bohaterskich wysiłków uczonych i techników szła na marne. Dopiero Wielka Rewolucja Listopadowa usunęła wszystkie przeszkody na drodze swobodnego rozwoju nauki i techniki.

Młode państwo radzieckie już w 1920 roku tworzy sławny „Goelro“ — plan elektryfikacji kraju — pierwszy plan gospodarczy. Był to śmiały plan przekształcenia gospodarki na podstawie nowej techniki, plan podniesienia poziomu gospodarki kraju przez elektryfikację. Lenin nazwał ten plan drugim programem partii — podkreślając przez to jego decydujące znaczenie dla rozwoju i przyszłości Związku Radzieckiego.

Sytuacja przemysłu i techniki radzieckiej pod koniec wojny domowej była wręcz katastrofalna. Produkcja przemysłowa wynosiła w 1921 roku zaledwie jedną ósmą część produkcji roku 1913, jedną ósmą część produkcji słabo rozwiniętego półkolonialnego kraju, jakim była carska Rosja. Przemysł zniszczony, skąpe kadry fachowców rozproszone przez wojnę.

Wraz z procesem przebudowy struktury socjalnej gospodarki rozwija się proces odrodzenia przemysłu.

Hasło uprzemysłowienia — przekształcenia zacofanego kraju rolniczego w postępowy kraj przemysłowy, zdolny do wyprodukowania własnymi siłami nie tylko niezbędnych artykułów spożycia, ale i wszelkich urządzeń produkcyjnych — oznaczało wkroczenie Związku Radzieckiego w nowy etap rozwoju ekonomicznego.

Jedno pokolenie — to okres bardzo krótki, jeżeli mierzyć miarą historii. Ale w kraju zwycięskiego socjalizmu pod kierownictwem partii Lenina i Stalina stworzona została w czasokresie jednego pokolenia wspiana technika, która pozwoliła doścignąć i wyprzedzić przodujące kraje kapitalistyczne, która pomogła narodowi radzieckiemu do zwyciężenia złowrogich sił faszyzmu, odbudowania okaleczonego przez barbarzyńców kraju, która pomaga mu coraz szybszym krokiem zbliżać się do komunizmu.

Niemające sobie równego w historii tempo rozwoju przemysłu i techniki scharakteryzować można cyframi w następujący sposób: podczas gdy np. produkcja przemysłowa Stanów Zjednoczonych wzrosła od r. 1913 do r. 1938 o jedną piątą, to w tym samym okresie produkcja przemysłowa ZSRR wzrosła

więcej niż dziewięciokrotnie. Wskaźnikiem uprzemysłowienia jest stosunek produkcji przemysłowej do produkcji rolnej. Otóż w roku 1913 produkcja rolna Rosji była blisko półtora raza większa od produkcji przemysłowej, a w roku 1938 produkcja rolna, która mimo że w stosunku do roku 1913 wzrosła blisko dwukrotnie, stanowiła już mniej niż jedną trzecią produkcji przemysłowej. Kraj z rolniczego stał się przemysłowym.

Wódz narodu ZSRR Józef Stalin, mówiąc o zadaniach, stojących przed działaczami gospodarczymi, powiedział: „bolszewicy powinni opanować technikę — technika decyduje o wszystkim w okresie odbudowy“.

Ogólne zrozumienie techniki w społeczeństwie radzieckim i stworzenie własnej inteligencji technicznej przez klasę robotniczą zdecydowały o zwycięstwie.

Nie ma dziedziny, w której technika radziecka dzięki śmiałości koncepcji, bogactwu środków, zespołowości pracy, opiece socjalistycznego państwa, a przede wszystkim dzięki potężnemu narzędziu: marksizmu — leninizmu, nie wysunęłaby się na czoło. Bo też nową technikę budują w Związku Radzieckim nie pojedynczy ludzie, ale potężna armia twórczej pracy, w której szeregach ramie w ramie kroczą — stachanowiec, inżynier i członek Akademii Nauk.

Kolebką ruchu stachanowskiego, potężnego masowego ruchu, który zmienił oblicze przemysłu, było górnictwo węglowe. Nowatorzy: Stachanow, Koncedałow, Izotow, Pazunow, Borysow potrafili stworzyć metody umożliwiające wyrabianie przez jednego człowieka, uzbrojonego w młotek pneumatyczny do siedmiuset kilkudziesięciu ton węgla w ciągu jednej zmiany. Dla zrozumienia znaczenia tego osiągnięcia trzeba powiedzieć, że średnia wydajność górnika na „przodku“, pracującego za pomocą młotka pneumatycznego w zagłębiu Ruhry wynosiła w roku 1938 7 do 8 ton węgla na zmianę, to znaczy sto razy mniej aniżeli szczytowe osiągnięcia radzieckich górników. Rzecz jasna, że rezultaty takie zostały osiągnięte przez nowatorów produkcji dzięki temu, że w prawdziwie rewolucyjny sposób stosunkowali się do starych norm i zasad technicznych, że stanowili wzór dokładności i akuratności w pracy, że doceniali czynnik czasu i nauczyli się mierzyć czas nie tylko na minuty, ale i na sekundy — ale przede wszystkim dla tego, że w sposób doskonały opanowali swój zawód.

Ruch stachanowski ogarnął milionowe masy robotników i chłopów we wszystkich dziedzinach produkcji — od podwojenia przez stachanowców produkcji stali w piecu martenow-

skim aż do osiągnięcia przez stachanowców rolnictwa urodzajów buraka cukrowego przekraczających 100 ton z hektara.

Ta nowa, nieznaną i niemożliwą w niesocjalistycznych społeczeństwach formą rozwoju sił produkcyjnych otoczona jest pieczołowitą opieką partii, rządu i związków zawodowych. Stanowi ona jaskrawy dowód rozwoju świadomości komunistycznej i poziomu kultury technicznej mas pracujących.

Wyliczanie osiągnięć techniki radzieckiej w najważniejszych choćby dziedzinach przekracza wielokrotnie ramy artykułu. Zatrzymajmy się przy niektórych osiągnięciach, charakteryzujących olbrzymie możliwości kraju Rad, osiągnięciach otwierających dalsze nieprzejrzone perspektywy, napawające otuchą pracujących całego świata.

Wielka Wojna Ojczyźniana była historyczną próbą wytrzymałości i wydajności techniki radzieckiej. Okazało się, że radziecki przemysł produkował najlepszy sprzęt artyleryjski i najlepsze samoloty, najlepsze czołgi, najlepszą broń ręczną i maszynową oraz wiele innych materiałów wojennych doskonałej jakości. Osiągnięcia lotnictwa radzieckiego po wojnie, posiadające olbrzymie znaczenie zarówno dla obrony socjalistycznej ojczyzny, jak i dla celów komunikacyjnych, udowadniają, że hasło lotników radzieckich: „latać wyżej niż inni, szybciej niż inni, dalej niż inni“, zostało zrealizowane w całej pełni.

Radziecki transport — fantastycznie szybka budowa linii kolejowych, opanowanie przewozu olbrzymich ilości towarów na niezwykle duże odległości, stopień wykorzystania transportu przewyższający więcej niż dwukrotnie wykorzystanie urządzeń transportowych w Stanach Zjednoczonych, wszystko to świadczy o nieograniczonych możliwościach robotnika i technika radzieckiego.

Energetyka radziecka bezapelacyjnie przoduje pod względem ekonomicznym i technicznym. W Związku Radzieckim już przed wojną zbudowano pierwszą turbinę o mocy stu kilowatów przy 3 000 obrotów na minutę.

Budowa kotłów najwyższych ciśnień, aparatury najwyższych napięć i wiele innych trudnych problemów wielkiej energetyki, rozstrzygniętych przez energetykę radziecką pozwala na stawianie przed nią w przyszłości najtrudniejszych zadań. Dla przykładu omówimy jedno z nich.

Na największej rzece Europy — Woldze buduje się obok miasta Kujbyszew największą siłownię wodną świata o mocy dwóch i pół miliona kilowatów. Rzecz jasna, że takiej olbrzy-

miej mocy w całości na miejscu zużyć nie można. Odległość między Kujbyszewem a Moskwą oraz między Kujbyszewem i ośrodkami przemysłowymi na Uralu wynosi około ośmiuset kilometrów. Dotychczasowa technika przekazywania energii elektrycznej nie wystarczy dla takich odległości i mocy. Energetycy radzieccy rozwiązują z powodzeniem problem zastosowania zarówno najwyższych napięć prądu zmiennego, jak i prądu stałego o napięciu rzędu miliona woltów dla tego celu.

Równolegle z wielką problematyką najwyższych napięć, ciśnień, mocy, wydajności i pewności ruchu (rzecz charakterystyczna, że nasze określenie „graniczne napięcie“ czy „moc“ nie jest stosowane przez techników radzieckich — technika radziecka nie uznaje granic postawionych jej rozwojowi) — rozwija się wspaniale elektryfikacja olbrzymich obszarów kraju. Elektryczny traktor i kombajn wyszły ze stadium prób i można już dziś przewidzieć, że zrewolucjonizują technikę produkcji rolnej.

Związek Radziecki w rezultacie wykonania stalinowskich planów pięcioletnich posiadał przemysł dysponujący najwyższą na całym świecie techniką. Nowa technika wymagała ludzi, którzy by potrafili wykorzystać wszystkie jej możliwości. „Ażeby uruchomić technikę“ — mówi Stalin — „i całkowicie ją wykorzystać, potrzebni są ludzie, którzy opanowali technikę, potrzebne są kadry, zdolne do opanowania i wykorzystania tej techniki według wszelkich prawideł sztuki. Technika bez ludzi, którzy opanowali technikę, jest martwa. Technika mająca na czele ludzi, którzy opanowali technikę może i musi dokonać cudów... Oto dlaczego dawne hasło — „technika decyduje o wszystkim“, które jest odbiciem przebytego już okresu, gdy panował u nas głód w dziedzinie techniki — winno być obecnie zastąpione nowym hasłem: „Kadry decydują o wszystkim“. To jest obecnie najważniejsze.

Mieliśmy dowody prawdziwej, głębokiej przyjaźni ze strony Związku Radzieckiego. Związkowi Radzieckiemu zawdzięczamy nie tylko odzyskanie wolności, ale i w czasie pokoju otrzymujemy pomoc w trudnych momentach. I dlatego technicy polscy w obliczu planu sześcioletniego, śmiałego i trudnego planu budowy zrębów socjalizmu w Polsce, odważnie zacierają się do realizacji najbardziej skomplikowanych zadań technicznych.

Opierając się na bogatych doświadczeniach techniki radzieckiej wiemy, że w trudnościach nie opuszczą nas nasi bracia radzieccy, władający najbardziej nowoczesną i najbardziej postępową techniką.

TROSKA RZĄDU I ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH ZSRR O LUDZI PRACY

„Wraz z największym przewrotem, który dokonał się w dziejach, gdy proletariát ujął w swe ręce władzę państwową, związki zawodowe doznają największego przełomu w całej swej działalności. Stają się one głównym budowniczym nowego społeczeństwa, ponieważ budowniczymi tego społeczeństwa mogą być tylko wielomilionowe masy. Tak jak setki były tymi budowniczymi za czasów poddaństwa, tak jak tysiące i dziesiątki tysięcy budowały państwo w okresie kapitalizmu, tak teraz przewrót socjalistyczny może być dokonany jedynie przy czynnym, bezpośrednim, praktycznym udziale dziesiątków milionów w rządzeniu państwem”.

W. Lenin

Po zwycięskim zakończeniu wojny naród radziecki przystąpił z wielkim zapałem do odbudowy i rozbudowy gospodarki narodowej, urzeczywistniając wielkie zadania zakończenia budowy społeczeństwa socjalistycznego i przejścia stopniowo do budowy społeczeństwa komunistycznego.

Dzięki zwycięstwu socjalizmu znikł na zawsze w Związku Radzieckim wyzysk człowieka przez człowieka, znikły kryzysy, bezrobocie, nędza i ubóstwo mas. Bez przerwy wzrasta dobrobyt materialny. Związek Radziecki stał się krajem najbardziej postępowej kultury dzięki temu, że zostało rozstrzygnięte zagadnienie stworzenia własnej, ludowej inteligencji.

Społeczeństwo radzieckie jest świadomym twórcą nowego ustroju społecznego. Dla ludzi radzieckich sprawy narodu, państwa socjalistycznego są sprawami górującymi ponad

wszystkim. Praca w ZSRR stała się kwestią honoru, sławy, męstwa i bohaterstwa.

Wielkie znaczenie w życiu politycznym, gospodarczym i kulturalnym w ZSRR mają związki zawodowe, które stale troszczą się o polepszenie materialnych warunków życia robotników i pracowników. Związki zawodowe prowadząc akcję oświatową - propagandową, walkę o jedność klasy pracującej, o zespolenie sił obozu demokratycznego, demaskują plany anglo-amerykańskich podżegaczy wojennych, walczą o trwałą pokój.

Współzawodnictwo — nowatorzy

Nowe duchowe oblicze patriotów radzieckich najdobitniej objawia się we współzawodnictwie socjalistycznym.

Związki zawodowe pod kierownictwem partii bolszewików organizują współzawodnictwo socjalistyczne, podnoszą twórczą aktywność zespołów i poszczególnych robotników, podtrzymują i popierają inicjatywę stachanowców, przekazują doświadczenia nowatorów wszystkim robotnikom.

Ilość nowatorów produkcji rośnie z każdym dniem zarówno w przemyśle, jak i w rolnictwie, w komunikacji i w budownictwie. Za nimi idą miliony robotników, przyjmujących te metody nowatorskie i dążących do uzyskania maksymalnej wydajności pracy.

Wszystko to się dzieje dzięki łączności pomiędzy postępującą nauką radziecką a produkcją.

Z inicjatywy Stalina, począwszy od 1947 roku wznowiono praktykę zawierania układów zbiorowych. Układy zbiorowe sprzyjają wykonaniu i przekraczaniu planów produkcyjnych oraz zwiększają odpowiedzialność gospodarczych i związkowych organizacji za polepszenie materialnych warunków bytu robotników i pracowników.

Na zebraniach, poświęconych omówieniu projektów układów zbiorowych, złożono w roku 1947 — 700 000 wniosków, zaś w roku 1948 — ponad milion. Prawie połowa wszystkich wniosków dotyczy zagadnień ulepszania produkcji, organizacji pracy i płac.

Świadczy to o wysokiej aktywności politycznej, o uświadomieniu robotników i pracowników, którzy wykazują przede wszystkim troskę o rozwój przedsiębiorstw, o interesy państwa.

Związki zawodowe dopilnowują, by układy zbiorowe były w porę podpisane oraz organizują kontrolę dokładnego i pełnego ich urzeczywistnienia.

Wynagrodzenia za pracę

Organizacje związkowe konsekwentnie urzeczywistniają linię partii bolszewickiej i rządu radzieckiego w sprawie podniesienia poziomu płac robotników.

Wszechsojuznyj Centralnyj Sowiet Profiesjonalnych Sojuzow *) i komitety centralne związków zawodowych biorą czynny udział w sprawie ulepszenia organizacji płac według ilości i jakości pracy. Związki zawodowe walczą z „równościówką”, dążąc do ustanowienia takiej formy płacy, „która uwzględniałaby — jak zaleca Stalin — różnicę między pracą wykwalifikowaną a niewykwalifikowaną, między pracą ciężką a pracą lekką” i która stanowiłaby bodziec do stałego wzrostu wydajności pracy. Osobiste materialne zainteresowanie robotników kojarzy się najbardziej z interesami państwowymi w systemie akordowej płacy. Dlatego też związki zawodowe dążą do maksymalnego rozpowszechnienia tego systemu we wszystkich gałęziach przemysłu. Akordową płacą została objęta większość robotników, np. w przedsiębiorstwach Ministerstwa Budowy Maszyn — 71% robotników, w przedsiębiorstwach przemysłu bawełnianego — 83%, w przemyśle wełnianym — 84%, w eksploatacji leśnej — 92%.

Praca związków zawodowych w dziedzinie ochrony pracy i techniki bezpieczeństwa

Życie i zdrowie pracującego człowieka zupełnie nie jest cenione w krajach kapitalistycznych.

W Związku Radzieckim rząd i związki zawodowe wykazują codzienną troskę o zdrowie pracujących: olbrzymie fundusze wydaje się na ochronę pracy, systematyczna praca czynników gospodarczych i związkowych w dziedzinie stworzenia bezpiecznych warunków pracy zapewniła wyraźny spadek ilości nieszczęśliwych wypadków w przemyśle. W ciągu ostatnich 20 lat ilość wypadków zmniejszyła się trzykrotnie, w poszczególnych gałęziach przemysłu — w budowie maszyn, czarnej metalurgii, w przemyśle chemicznym — czterokrotnie.

Związki zawodowe w ZSRR prowadzą społeczną i państwową kontrolę nad przestrzeganiem ustawodawstwa ochrony pracy. Państwową kontrolę prowadzą inspekcje techniczne komitetów centralnych związków zawodowych. Kontrola społecznej dokonuje aktyw, składający się z 900 000 członków komisji ochrony pracy przy fabrykach, zakładach i miejscowych komitetach oraz inspektorowie społeczni.

*) Wszechzwiązkowa Centralna Rada Związków Zawodowych.

WCSPS posiada 5 naukowo - badawczych instytutów i 12 laboratoriów ochrony pracy, które prowadzą pracę w dziedzinie techniki, bezpieczeństwa i higieny przemysłowej, teoretyczne i praktyczne badania nad wentylacją przemysłową i oświetleniem. Instytuty pomagają przedsiębiorstwom w opracowywaniu i realizowaniu poczynąń w dziedzinie uzdrowienia warunków pracy. Związki zawodowe wzmacniają kontrolę w dziedzinie higieny pracy kobiet.

Troska o polepszenie położenia materialnego i warunków bytu robotników i pracowników

Związki zawodowe prowadzą wytężoną pracę w zakresie podniesienia dobrobytu pracujących. Dochód pieniężny robotników i pracowników radzieckich określa się nie tylko płacą. Do niej dodaje się wydatki państwowe na zasiłki chorobowe, na urlopy w okresie ciąży i połogu, na bezpłatną naukę, bezpłatną pomoc lekarską itd. Te wydatki państwowe zwiększają faktyczny dochód pracujących więcej niż o $\frac{1}{3}$, a z roku na rok bardziej jeszcze wznoszą.

Przeprowadzona w grudniu 1947 r. reforma walutowa wraz z jednoczesnym zniesieniem kartkowego systemu i ustaleniem zniżonych jednolitych państwowych cen detalicznych, w znacznym stopniu zwiększyła zdolność nabywczą ludności. Wskutek tego, jak również w związku ze zwiększeniem płacy, realne płace robotników w 1948 roku w porównaniu z poprzednimi latami podniosły się średnio więcej niż dwukrotnie, systematycznie wzrasta też konsumpcja artykułów przemysłowych.

Świadczy o tym fakt, że w 1948 r. sprzedaż chleba zwiększyła się w porównaniu z 1947 r. o 56%, cukru — dwukrotnie, wyrobów cukrowych — o 45%, tkanin bawełnianych — o 56%, obuwia — o 45%.

Nowym dowodem troski stalinowskiej o ludzi radzieckich jest uchwała rady ministrów ZSRR i KC WKP(b) „o nowej obniżce od 1 marca 1949 r. podstawowych cen detalicznych na towary pierwszej potrzeby“. W wyniku nowej obniżki cen ludność ZSRR zyskuje w ciągu roku jeszcze około 71 miliardów rubli.

Specjalnej uwagi wymaga żywienie zbiorowe, mające wielkie znaczenie w życiu ludzi radzieckich. Dobrze zorganizowane żywienie zbiorowe pozostawia im więcej czasu dla pracy społecznej, dla kulturalnego i politycznego rozwoju. W warunkach

rozwinętego handlu i zwiększenia zaopatrzenia konsumentów wzmogły się zadania kontroli społecznej nad pracą sklepów i stołówek.

Związki zawodowe ogarnęły tym zadaniem ponad 55 000 aktywistów. Rząd i związki zawodowe stworzyły odpowiednie warunki dla rozwoju indywidualnego ogrodnictwa, sadownictwa i handlu bydłem, które stanowią czynnik poprawienia się stanu odżywiania mas pracujących. W 1948 roku około 19 milionów ludzi miało swoje ogrody.

Wyraźnym wskaźnikiem ciągłego wzrostu dobrobytu w ZSRR jest rozwój budownictwa mieszkaniowego. Powstały setki nowych dobrze urządzonych miast i osad robotniczych. Ilość miast i osad robotniczych skanalizowanych zwiększyła się w stosunku do 1932 roku cztery razy, mających wodociągi — 2 razy, 2,5 raza zwiększyła się liczba miast posiadających tramwaje i trolleybusy. Liczne miasta mają gazownie. Zbudowano najlepsze na świecie moskiewskie metro.

Budownictwo mieszkaniowe nie ustawało i podczas Wojny Ojczyźnianej. W ciągu powojennej pięcioletki Związek Radziecki zamierza wydać na cele budownictwa ponad 42 miliardy rubli. Jest to 2,7 raza więcej aniżeli w trzeciej pięcioletce. W ciągu 3 lat powojennej pięcioletki, w miastach i osadach robotniczych wybudowano i wyremontowano mieszkania o ogólnej powierzchni około 52 milionów m². Rząd radziecki stale pomaga indywidualnemu budownictwu mieszkaniowemu robotników i pracowników. Dla indywidualnych inwestorów przeznacza się na wieczyste użytkowanie parcele budowlane, sprzedaje się materiały budowlane, użycza się środków lokomocji. Plan pięcioletni indywidualnego budownictwa został już wykonany w ciągu nieco więcej aniżeli trzech lat.

Związki zawodowe prowadzą przy pomocy licznego aktywu prace w kierunku polepszenia warunków materialnych i życiowych robotników i urzędników. W skład komisji mieszkaniowo - bytowych przy komitetach zakładowych wchodzi ponad 650 000 ludzi.

Tylko w kraju socjalizmu możliwe są tak zdumiewające sukcesy w dziedzinie podniesienia poziomu życiowego pracujących. W tym samym czasie w krajach kapitalistycznych rośnie bezrobocie, wzrastają ceny na artykuły pierwszej potrzeby. Obniża się poziom życiowy pracujących. Marszalizacja Europy zachodniej doprowadza do stałego zubożenia mas ludowych.

Ubezpieczenia społeczne

Olbrzymią rolę we wzroście dobrobytu każdego radzieckiego robotnika i pracownika odgrywają państwowe ubezpieczenia, które całkowicie pokrywa państwo.

Ubezpieczenia społeczne w ZSRR są najbardziej postępowe na świecie. Związki zawodowe skierowują wielomiliardowy budżet ubezpieczeń społecznych na zaspokojenie najróżnorodniejszych materialno - bytowych i kulturalnych potrzeb mas pracujących.

Zarządzanie ubezpieczeniami społecznymi oparte jest na podstawach demokratycznych, gdyż całkowicie spoczywa w ręku związków zawodowych.

Przy komitetach zakładowych, fabrycznych i miejscowych istnieją rady, a przy komitetach oddziałowych — komisje ubezpieczeń społecznych. Liczba delegatów ubezpieczeniowych, członków rad i komisji przekracza 1 200 000 osób.

Najważniejszym zadaniem związków zawodowych jest walka o zapobieganie i zmniejszanie się ilości chorób i nieumyślnych wypadków. Państwo radzieckie wydaje olbrzymie sumy na pomoc lekarską, na środki lecznicze i zapobiegawcze, na rozszerzenie sieci zakładów leczniczych. Liczba zakładów leczniczych w 1948 r. wzrosła w porównaniu z 1940 rokiem o 40%.

W wyniku stałego wzrostu dobrobytu mas pracujących oraz rozwoju działalności leczniczej i profilaktycznej organów służby zdrowia i związków zawodowych, ilość zachorowań spada z roku na rok. W porównaniu z rokiem 1947 — liczba zachorowań w 1948 roku spadła o 10,6% i teraz jest ona niższa aniżeli przed wojną.

Państwo przeznaczają wielkie fundusze na budowę i utrzymanie klinik położniczych i zakładów dziecięcych. Każde przedsiębiorstwo, zatrudniające co najmniej 500 kobiet, winno mieć własny żłobek.

Związki zawodowe stale dbają o dzieci i organizują ich wypoczynek. W 1948 roku skierowano do obozów pionierskich związków zawodowych i wszystkich zarządów przemysłu ponad 4 miliony dzieci, podczas gdy w roku 1940 — 1 500 000. W roku 1949 zaplanowano skierowanie na wypoczynek ponad 5 milionów dzieci.

W roku 1948 związki zawodowe skierowały na leczenie i wypoczynek około 2 milionów ludzi. Robotnicy i pracownicy płacą tylko 30% należności za pobyt w sanatoriach i domach

wypoczynkowych. W wielu wypadkach skierowania wydaje się bezpłatnie kosztem funduszy ubezpieczenia społecznego.

Wzrost kulturalnego poziomu mas pracujących

Pod kierownictwem organizacji partyjnej związki zawodowe podnoszą ideowo - polityczny i kulturalny poziom robotników i pracowników, pomagają im opanować wielką teorię Marksa — Engelsa — Lenina — Stalina.

Związki zawodowe prowadzą codzienną pracę w kierunku rozpowszechnienia politycznych i naukowych wiadomości wśród mas robotniczych i pracowniczych, wyjaśniają im politykę partii i rządu, a swą pracą wychowawczą wzywają masy do walki o szybszy rozwój gospodarki narodowej.

W dawnej, przedrewolucyjnej Rosji piśmiennych mężczyzn było mniej niż 40%, a piśmiennych kobiet było zaledwie 12,4%. ZSRR dawno stał się krajem, w którym został całkowicie usunięty analfabetyzm.

Konieczność opanowania techniki postępowej wysunęła zagadnienie wysoko wykwalifikowanych kadr robotników i inżynierijno - technicznych pracowników. Związki zawodowe zorganizowały szkolenie kadr wykwalifikowanych pracowników, które umożliwiły zaopatrzenie przemysłu w odpowiednich ludzi. Od roku 1940 tzw. sieć szkół rezerw pracy wydała 4 miliony wykwalifikowanych robotników.

Włączenie kobiet do produkcji i pracy społecznej stanowi również wskaźnik wzrostu kultury ZSRR. Pełne równouprawnienie kobiet w społeczeństwie radzieckim dało im możliwość opanowania postępowej nauki i techniki, zastosowania swych sił i talentów w produkcji. Rok rocznie rośnie liczba kobiet specjalistek. W chwili obecnej 44% wszystkich specjalistów w kraju to kobiety, mające wyższe wykształcenie.

Na równi z przedstawicielami nauki premie stalinowskie przyznano wielu robotnikom, majstrom i brygadom za radykalne ulepszenia metod pracy produkcyjnej i za wnioski racjonalizatorskie.

W warunkach kapitalistycznych coraz bardziej pogłębia się przepaść między ludźmi pracy umysłowej i pracy fizycznej. Robotnik w przedsiębiorstwach kapitalistycznych zepchnięty jest do roli bezdusznego dodatku do maszyny. Dostęp do kształcenia się, jak i do zawodów inżynierijno-technicznych jest dla niego zamknięty. W ZSRR każdy robotnik i robotnica może pracować w produkcji, uzyskać nie tylko śred-

nie, lecz i wyższe wykształcenie i stać się specjalistą o wysokich kwalifikacjach.

W ostatnich latach związki zawodowe przeszkoliły w swojej sieci szkolnej 168 000 kierowniczych pracowników. W 1948 roku w całej sieci szkolnictwa związkowego zakończyło kurs szkolenia 1 700 000 osób.

Polityczno - wychowawcza i kulturalno - masowa praca związków zawodowych i ich instytucji oświatowych jest podporządkowana sprawie dalszego rozwoju politycznego i kulturalno - technicznego klasy robotniczej. Związki zawodowe mają około 8 000 klubów, domów i pałaców kultury, ponad 8 000 bibliotek, około 70 000 świetlic, ponad 5 000 kin.

Kulturalno - masowa działalność związków zawodowych w ostatnich latach nabrała jeszcze większego rozmachu. Podniósł się jej poziom ideowy. Związki zawodowe i ich instytucje oświatowe urządzają systematycznie odczyty, referaty na tematy polityczne, ogólnie - naukowe i techniczne, a także wieczory poświęcone wymianie doświadczeń nowatorów produkcji, spotkania fachowców z młodymi robotnikami. W wielu klubach pracują dobrze produkcyjno - techniczne gabinety.

W klubach związkowych obsługujących inteligencję stworzone zostały oddziały wieczornych uniwersytetów marksizmu - leninizmu, w których studiuje około 50 000 przedstawicieli różnych grup radzieckiej inteligencji.

Poważną rolę w wychowaniu komunistycznym mas pracujących odgrywa twórczość amatorska. Organizacje związkowe włożyły znaczny wysiłek, aby podwyższyć ideowy i artystyczny poziom twórczości amatorskiej robotników i pracowników. Ogółem w kółkach świetlicowych bierze udział ponad 5 milionów osób.

Związki zawodowe dokonały niemałej pracy w celu stworzenia bazy materialno - technicznej dla kultury fizycznej i sportu. W dobie obecnej związki zawodowe mają ponad 4 000 stadionów, sal sportowych, kortów, wodnych i narciarskich ośrodków.

Niema w ZSRR takiej dziedziny życia, której rząd radziecki i związki zawodowe nie otaczałyby swą opieką.

Radzieckie związki zawodowe są bojowymi organizatorami mas w wykonywaniu historycznych zadań, stojących przed narodem radzieckim. Cała działalność związków zawodowych, wszystkie ich usiłowania skierowane są ku temu, aby pracować wśród mas, troszczyć się o nie, wychowywać z nich kadry budowniczych komunizmu.

KAZIMIERZ GOLDE

DOŚWIADCZENIA WYSTAWOWE

Prace przy I Wystawie Polskiego Przemysłu Lekkiego w Moskwie przyniosły nowe doświadczenia, którymi warto się podzielić z pracownikami społecznymi. Jakkolwiek nie można twierdzić, że organizatorzy uniknęli przy urządzaniu tej wystawy wszystkich możliwych błędów, to jednak udało im się znacznie je ograniczyć przez zastosowanie nowych form pracy.

Wystawa w Moskwie, jako pierwsza tego rodzaju impreza, miała na celu nie tylko pokazanie wyrobów naszej produkcji, ale również miała pokazać specyficzną problematykę polską, nasze osiągnięcia na przestrzeni pięciu lat, trudności, jakie mieliśmy do pokonania zarówno polityczne, jak i gospodarcze, doświadczenie i pomoc Związku Radzieckiego w budowie ustroju demokracji ludowej oraz w zakładaniu fundamentów pod ustrój socjalistyczny.

Stawiając sobie te cele, organizatorzy Wystawy podzielili swą pracę na szereg etapów, ustalając równocześnie, że konieczna jest stała i ścisła współpraca z plastykami. Współpraca ta odbywała się od pierwszej chwili, nie zaś w okresie końcowym, jak to zwykle bywa, kiedy dopiero ujawniają się wszystkie błędy i nieraz trzeba zmieniać koncepcję wystawy albo przystosować ją do gotowego już materiału plastycznego, usuwając tylko najbardziej rażące błędy.

W pierwszej fazie komisja programowa ustala koncepcję wystawy, zastanawiając się, jaki jest cel wystawy, jaki rozmiar, zakres, co się chce pokazać i dla jakiego widza wystawa jest przeznaczona. Komisja opracowuje wówczas schemat wystawy i przedyskutowuje go z komisją artystyczną, aby ustalić, jakim wyrazem plastycznym należy się posłużyć, aby osiągnąć pożądaną cel. Przedstawia się to jak następuje:

	Dział I Wyzwolenie	Rzeźba	Malarsstwo	Fotos	Wytres	Cyjata	Napis in- formacyjny	Eksponat
Rozdział I. Problematyka								
Temat	1. Wspólne walki rewolucjonistów rosyjskich i pol- skich	-	+	-	-	+	+	-
	2. Bitwa pod Le- nino	+	-	+	-	-	+	-
	3. Wytyczenie gra- nicy na Odrze i Nysie	-	-	+	-	+	+	-
Rozdział II. Przemysł ciężki (nieeksponowany)								
Temat	Dział 1. Węgiel	+	-	-	-	-	-	-
	1. Wzros. produk- cji	-	-	+	+	-	+	-
							
Rozdział III. Przemysł włókienniczy (eksponowany)								
Temat	Dział 1. Welna							
	1. Ośrodki przemy- słu	-	-	+	+	-	+	-
							

Na podstawie schematu wystawy i wyjaśnień komisji programowej i artystycznej, architekci opracowują pierwsze projekty pawilonów i stoisk. Komisja programowa określa powierzchnię dla poszczególnych działów wystawy i kolejność poszczególnych jej działów, zwracając uwagę na to, jakie elementy należy specjalnie wydobyć. Komisja artystyczna przedyskutuje z plastykami styl artystyczny wystawy oraz wyraz plastyczny poszczególnych jej działów.

Druga faza. Podczas gdy architekci pod nadzorem komisji artystycznej projektują pawilony i wnętrza, komisja programowa odbywa konferencje z wystawcami, informując się co do:

1. ilości i rodzaju eksponatów,
2. tych eksponatów, które szczególnie trzeba uwydatnić,
3. specjalnych właściwości poszczególnych eksponatów,
4. wykresów, jakie zilustrują dorobek wystawcy,
5. cyfr, określających wzrost produkcji i konsumpcji.

Architekci po przygotowaniu projektów dają je komisji programowej do weryfikacji, a po ich przyjęciu przystępują do opracowania rysunków roboczych.

Trzecia faza. Komisje programowa i artystyczna zamawiają rzeźby i malarstwo na wystawę. Następnie z grupą grafików i fotografów ustalają rodzaj plansz i wykresów i wybierają materiał fotograficzny. Z kolei komisja programowa opracowuje treść plansz i wykresów oraz napisy, ustalając je wspólnie z grafikami.

Podczas gdy graficy przygotowują projekty plansz i wykresów, komisja programowa na podstawie zebranych materiałów i według planów wystawy opracowuje szczegółowy jej scenariusz. Przedstawia się on przykładowo:

„Wchodząc do drugiego pawilonu po lewej ręce, ściana przy klatce schodowej. Na wprost ozdobna krata (na załączonym planie oznaczona literami Kr), na której napis:

„Rozwój socjalistycznego przemysłu prowadzi do podniesienia poziomu życia mas pracujących Polski“ (tekst Kr).

Po prawej ręce około 5 m szeroka kotara czerwona zwisająca od sufitu (na planie Kt), na której tle wisi kilim. Za kotarą przejście na prawo. Na prawo widzimy 4 boksy, na ścianie w głębi na wprost tryptyk fotograficzny o temacie odbudowy Warszawy, na ścianie po lewej ręce następne 4 boksy. W każdym boksie (z wyjątkiem boksu D) jedna wyodrębniona plan-sza 150 cm x 90 cm, ustawiona prostopadłe do kierunku ruchu

Pokój stołowy

W pierwszym boksie A — wewnątrz przedstawia zamieszka-
ły pokój stołowy, na podłodze dywan, będący jednocześnie eks-
ponatem przemysłu artystycznego. Na części stołu nakrycie.
Posadzka dekoracyjna w każdym wnętrzu z innego drzewa. Na
części wydzielonej plansza nr 1 (na planie — 1), na której wy-
kres przedstawia wzrost produkcji przemysłu drzewnego. Na-
pis na planszy nr 1: — W czasie sześciolatki produkcja prze-
mysłu drzewnego wzrosła ponad 2½ raza. Cyfry lub wskaź-
niki odnoszą się do lat 1949, 1951, 1953, 1955. Poniżej fotogra-

fia przedstawiająca wnętrze jednej z fabryk. Pod fotografią napis objaśniający...”

Czwarta faza. Komisje artystyczna i programowa weryfikują szczegółowe projekty architektów, wykresy i plansze grafików oraz malarstwo i rzeźbę.

W **piątej fazie** następuje montowanie wystawy, tj. budowa wnętrza, ustawianie i rozkładanie eksponatów i zawieszanie plansz i wykresów.

Kolejność, jaką zastosowano przy opracowaniu wystawy w Moskwie, ściśle i stała współpraca z architektami, rzeźbiarzami, malarzami i grafikami oraz weryfikacja projektów w poszczególnych fazach wykonania zapewniła:

1. uniknięcie bardzo znacznej ilości błędów;
2. harmonijne rozłożenie prac, tak aby jeden zespół nie czekał na drugi,
3. wykonanie wystawy w terminie.

Warto więc, aby doświadczenia z wystawy w Moskwie zostały utrwalone i udoskonalone przy opracowywaniu dalszych wystaw i zapoczątkowały właściwą metodę pracy.

MATERIAŁY

NOTA RZĄDU POLSKIEGO
DO RZĄDU JUGOSŁOWIAŃSKIEGO

W dniu 30 września br. Ministerstwo Spraw Zagranicznych przekazało Ambasadzie FLRJ w Warszawie notę treści następującej:

Ministerstwo Spraw Zagranicznych powiadomiło już Ambasadę Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii w Warszawie w swej nocie z dnia 8 września br., że obok niezbitych faktów uprawiania szpiegostwa przez niektórych przedstawicieli FLRJ, jak Petrowić Milić, prowadzona jest z rozkazu organów Rządu Jugosłowiańskiego, wroga wobec narodu i Państwa Polskiego i zbieżna z działalnością faszystowskiego podziemia, akcja dywersji politycznej, która świadczy o całkowitym związaniu się tego rządu z obozem imperialistycznym.

W świetle tych faktów Rząd Polski zmuszony był stwierdzić, że Umowa o Przyjaźni i Pomocy Wzajemnej, zawarta dnia 18 marca 1946 r. między Rządem Polskim a Rządem FLRJ, została wbrew dążeniom i uczuciom narodów Jugosławii i narodu polskiego podeptana i zniweczona przez Rząd FLRJ.

Proces Rajka i jego współników — zdrajców ojczyzny i agentów jugosłowiańskich — wykazał, że na skutek pełnego podporządkowania się i służalczego wykonywania przez Rząd Jugosłowiański zleceń kół imperialistycznych, których narzędziem rząd ten był już od dawna, obłudna i wroga wobec ZSRR i państw demokracji ludowej polityka Rządu FLRJ łączy się z organizowaniem kontrewolucyjnych spisków, wymierzonych przeciwko niezawisłości i suwerenności państw demokracji ludowej. Wobec ustalenia tych faktów Rząd Polski stwierdza, że nie czuje się odtąd związany Umową z dnia 18 marca 1946 r.

Ministerstwo posiada ponadto dowody, że wspomniana na wstępie szpiegowska i dywersyjna działalność przedstawicieli FLRJ w Polsce, zmierzająca do podważenia Jej potencjału obronnego i ekonomicznego oraz siania zamętu, uprawiana jest nadal pod auspicjami Ambasady FLRJ w Warszawie, w szczególności przez pracowników takich wydziałów, jak attachaty: wojskowy, handlowy i prasowy.

Uważając taki stan rzeczy za niedopuszczalny, Rząd Polski domaga się stancwco zaprzestania wrogiej Polsce działalności Ambasady FLRJ w Warszawie i żąda niezwłocznego opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez następujących członków Ambasady FLRJ w Warszawie:

radcę Ambasady, p. Ante Rukavina, attaché wojskowego ppłk. Janko Susnjara, zastępcę attaché wojskowego, mjr. Bogića Vlahovića, kpt. Milosa Bozića, podoficera Vladimira Kodera, attaché handlowego, p. Dragomira Maravića, zastępcę attaché handlowego, p. Panto Lukića oraz attaché prasowego p. Bogdanke Ciplić.

NOTA RZĄDU ZSRR DO RZĄDU JUGOSŁOWIAŃSKIEGO

W dniu 28 września br. zastępca ministra spraw zagranicznych ZSRR, A. Gromyko przyjął chargé d'affaires Jugostawii w ZSRR i wręczył mu notę o następującym brzmieniu:

W toku zakończonęgo 24 września br. w Budapeszcie procesu sądowego nad zdrajcą stanu, szpiegiem Rajkiem i jego współnikami, którzy byli równocześnie agentami rządu jugosłowiańskiego — weszło na jaw, że rząd jugosłowiański już od dłuższego czasu prowadził niezwykle wrogą dywersyjną działalność przeciwko Związkowi Radzieckiemu obłudnie maskowaną kłamliwymi oświadczeniami o „przyjaźni” ze Związkiem Radzieckim.

Proces sądowy w Budapeszcie dowiódł również, że kierownicy rządu jugosłowiańskiego prowadzili i w dalszym ciągu prowadzą swą wrogą i dywersyjną robotę przeciwko Związkowi Radzieckiemu nie tylko ze swej własnej inicjatywy, ale również na bezpośrednie zlecenie zagranicznych kół imperialistycznych. Ujawnione na procesie tym fakty dowiodły dalej, że obecny rząd jugosłowiański znajduje się w stanie zupełnej zależności od zagranicznych kół imperialistycznych i przekształcił się w narzędzie ich agresywnej polityki, co musiało doprowadzić i w rzeczywistości doprowadziło do likwidacji samodzielności i niezależności Republiki Jugosłowiańskiej.

Wszystkie te fakty świadczą o tym, że zawarty w dniu 11 kwietnia 1945 r. układ o przyjaźni, pomocy wzajemnej i współpracy powojennej między ZSRR a Jugostawią został przez obecny rząd jugosłowiański brutalnie podeptany i na strzepy podarty.

Na podstawie wyżej wymienionych okoliczności rząd radziecki oświadcza, że Związek Radziecki odtąd uważa, że jest zwolniony od zobowiązań, wynikających ze wspomnianęgo układu.

Na zlecenie rządu radzieckiego — zastępca ministra spraw zagranicznych

A. Gromyko

TEKST AKTU OSKARŻENIA PRZECIWKO RAJKOWI I WSPÓLNIKOM

Poniżej podajemy pełny tekst aktu oskarżenia, podpisany przez przewodniczącego prokuratury dra Gyula Alapl.

Prokuratura Państwowa miasta Budapesztu Do Sądu Ludowego miasta Budapesztu

Ogłaszając akt oskarżenia w sprawie Rajka i jego współników, oskarżonych o przestępstwo, mające na celu obalenie demokratycznego ustroju państwowego i o inne przestępstwa, przedstawiam następujące dane śledztwa.

Oskarżam:

1) Rajka László

a) o zbrodnie wojenne i antyludowe, przewidziane w punkcie 4 § 13 Dekretu Rady Ministrów Nr 81/1945 i w punkcie 5 § 10 Dekretu Rady Ministrów nr 1440/1945, zawartego w Ustawie VII.1945.

b) o zdradę stanu, tj. o przestępstwo przewidziane w punkcie 2 § 60 Ustawy III. 1930 r. i w § 2 Ustawy XVIII. 1934 r.

c) o kierownictwo organizacją, zmierzającą do obalenia demokratycznego ustroju państwowego, tj. o przestępstwa przewidziane w §1 Ustawy VII. 1946 r.

2) Palfy György

a) o kierowanie organizacją zmierzającą do obalenia demokratycznego ustroju państwowego, tj. o przestępstwa przewidziane przez § 1 Ustawy VII. 1946 r.

b) o zdradę stanu, tj. o przestępstwo przewidziane w punkcie 2 § 60 Ustawy 1930 r. i § 2, Ustawy XVIII. 1934 r.

3) Brankova Lazara

a) o kierownictwo organizacją, zmierzającą do obalenia demokratycznego ustroju państwowego, tj. o przestępstwo przewidziane przez § 1, Ustawy VI. 1946 r.

b) o uczestnictwo w podżeganiu do morderstwa przewidziane w punkcie I. § 69 Kodeksu Karnego i § 278 Kodeksu Karnego.

4) Dra Szőnyi Tibora

a) o zdradę stanu, tj. o przestępstwo przewidziane w punkcie 2, § 60 Ustawy III. 1930 r. i w § 2 Ustawy XVIII. 1934 r.

b) o kierowanie organizacją, zmierzającą do obalenia demokratycznego ustroju państwowego, tj. o przestępstwo przewidziane w § 1, Ustawy VII. 1946 r.

5) Szalai Andrasa

a) o zbrodnie wojenne, przewidziane w punkcie 5, § II. Dekretu Rady Ministrów Nr 81/1945, zawartego w Ustawie VII. 1945 r.;

b) o zdradę stanu, tj. o przestępstwo przewidziane w punkcie 3, § 60, Ustawy III. 1930 r. i § 2 Ustawy XVIII. 1934 r.;

c) o kierowanie organizacją, zmierzającą do obalenia demokratycznego ustroju państwowego, tj. o przestępstwo przewidziane przez § 1, Ustawy VI. 1946 r.

6) Ognienowicza Millana

o zdradę stanu, tj. o przestępstwo przewidziane przez punkt 3, § 60, Ustawy III. 1930 r. i § 2, Ustawy XVIII. 1934 r.

7) Korondyi Bela

o kierowanie organizacją, zmierzającą do obalenia demokratycznego ustroju państwowego, tj. o przestępstwo przewidziane w § 1, Ustawy VII. 1946 r.

8) Justusa Pala

a) o przestępstwo przewidziane w punkcie 5 § 10; Dekretu Rady Ministrów. Nr 1440 1945, zawartego w Ustawie VII. 1945 r.;

b) o zdradę stanu, tj. o przestępstwo przewidziane w punkcie 2, § 60. Ustawy III. 1930 r. i § 2, Ustawy XVIII. 1934 r.

c) a także o kierownictwo organizacją, zmierzającą do obalenia demokratycznego ustroju państwowego, tj. o przestępstwo przewidziane w § 1, Ustawy VII. 1946 r. — ponieważ wraz z Rajk Laszlo i jego współpracownikami utworzyli i stanęli na czele organizacji, której celem było obalenie demokratycznego ustroju państwowego, to jest dopuścili się przestępstwa, podlegającego karze na podstawie Ustawy I. 1946 r.

a) Rajk Laszlo urodził się w 1909 r. w Sekelyudrahely. Rajk Laszlo w roku 1931 został aresztowany przez policję za rozpowszechnianie ulotek komunistycznych w Budapeszcie. Ponieważ Rajk podpisał zobowiązanie, iż zostanie konfidentem, zwolniono go dzięki pośrednictwu jego szwagra, kapitana policji Bokora Lajosza. Od tego czasu Rajk, jako student uniwersytetu stał się konfidentem policji i prowokatorem; w roku 1932 wydał policji Soplna Gyula, Olt Karoly oraz ich towarzyszy; w roku 1933 wydał policji Birky Agnesza, Sell Ene i grupy W roku 1934 policja skierowała Rajka do pracy wśród robotników budowlanych. W tym czasie robotnicy budowlani posiadali silną organizację komunistyczną. W roku 1935 na skutek prowokacji Rajka, w czasie strajku robotników budowlanych, aresztowano 200 osób.

Następnie Rajk znikł na pewien czas; policja wysłała go do Czechosłowacji w celu wykrycia zagranicznych kontaktów komunistów węgierskich. Gdy w Hiszpanii wybuchła wojna domowa, tajna policja poleciła Rajkowi, by wyjechał do Hiszpanii i donosił stamtąd, kto spośród komunistów węgierskich bierze udział w wojnie wyzwoleniczej i by również

próbował rozwinąć działalność dywersyjną w batalionie im. Rakosiego. Tę prowokacyjną działalność Rajka w Hiszpanii zauważono. Przeciwnie niemu wszczęto dochodzenie: zakazano mu zajmowania jakichkolwiek stanowisk, a następnie wykluczono go z partii. Przed zakończeniem walki wyzwolenczej w Hiszpanii Rajk uciekł do Francji, gdzie w międzynarodowych obozach koncentracyjnych: Saint Cyprien, Gurst, Vernet zawarł znajomość z jugosłowiańskimi agentami wywiadu zagranicznego, którzy jak np. Bebler, Kosta Nagy, Goszniak, Maslaricz, Mrazowicz, i inni, podobnie jak Rajk zajmowali się szpiegostwem i prowokacjami w Hiszpanii, a następnie w obozach koncentracyjnych.

W obozach tych zagnieździły się francuska, amerykańska organizacje szpiegowskie i gestapo. Do Rajka przyszedł Noel H. Field, jeden z kierowników amerykańskiej organizacji szpiegowskiej „Office of Strategic Service” (OSS) w Szwajcarii i zakomunikował mu, że na specjalne zlecenie swego szefa chce dopomóc mu w powrocie do kraju. Do obozu koncentracyjnego w Vernet przybyła również delegacja niemiecka, której kierownik major gestapo wezwał Rajka i oświadczył mu, że posyła go do „pracy” na Węgrzech.

Rajk, po powrocie na Węgry, natychmiast zjawił się u b. szefa policji politycznej Petera Hajna, który za czasów Szalassiego został kaptanem policji. Rajk w tej sprawie zeznał:

„Zakomunikowałem mu wszystko, o czym dowiedziałem się w Hiszpanii i Francji. Hajn oświadczył mi, że oficer gestapo udzielił mi pomocy na jego prośbę”.

Na zlecenie Hajna, Rajk, którego tajna działalność nie była znana na Węgrzech, skierował do podziemnego ruchu komunistycznego prowokatora Imre Gayre. Na podstawie doniesień Gayre'a został aresztowany i stracony Zoltan Schoenherz, sekretarz partii komunistycznej, i zabity został Ferenc Rozsa. Aby nie zdemaskować Rajka, policja aresztowała również jego, lecz skazano go jedynie na 6 miesięcy więzienia. W październiku 1944 r. organa wojskowe nielaszowców aresztowały Rajka wraz z innymi osobami i w styczniu 1945 r. znalazł się on przed trybunałem wojskowym w Sopronkehida. Prokurator sądu dr Ferenc Janossy oświadcza o tym co następuje:

„W czasie procesu Rajk Laszlo broniąc się opowiedział, że od dawna jest związany z policją, której w szeregu wypadków oddał poważne usługi”.

Na tajnym posiedzeniu sądu w obronie Rajka Laszlo wystąpił jego starszy brat Rajk Endre, sekretarz stanu w rządzie nielaszowskim. Rajk został zwolniony, sprawę jego skierowano do sądu zwykłego, który później, już w Bawarii, uwolnił Rajka, podczas gdy czterej oskarżeni w tej samej sprawie zostali straceni.

A więc Rajk Laszlo był konfidentem i prowokatorem policji Horthyego i gestapo: popełnił on zbrodnie wojenne i antyludowe.

W końcu maja 1945 r. Rajk Laszlo wrócił na Węgry. Udało mu się ukryć swą przeszłość i zaczął odgrywać rolę prześladowanego komunisty, uczestnika walk w Hiszpanii. Został sekretarzem budapeszteńskiej organizacji węgierskiej partii komunistycznej, deputowanym parlamentu, ministrem spraw wewnętrznych, a następnie ministrem spraw zagranicznych. Kontynuował, oczywiście, swą poprzednią działalność. Na temat tej działalności Rajk zeznał.

„Stale i systematycznie informowałem agentów amerykańskiego wywiadu o wszystkich sprawach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a następnie Ministerstwa Spraw Zagranicznych“.

Wywiad amerykański na Węgrzech coraz bardziej wysuwał na pierwszy plan szpiegów jugosłowiańskich wywiadu zagranicznego, emisariuszy Tito. Nikczemnie wykorzystując szczerą braterską uczucia, jakie demokracja węgierska żywiła w stosunku do jugosłowiańskiego ludu pracującego, dyplomatyczni przedstawiciele Tito i inni oficjalni delegaci, począwszy od pierwszych miesięcy 1945 r., gdy przedostali się na Węgry, w najbezczelniejszy sposób tworzyli swą sieć szpiegową.

Przed wszystkim wykorzystali oni! Laszlo Rajka, o którego pracy w policji i szpiegowskiej przeszłości — było im wiadomo Rajk chętnie dostarczał najróżnorodniejszych informacji szefowi jugosłowiańskiej misji wojskowej płk. Ciemiłowi, posłowi jugosłowiańskiemu Mrazowiczowi, charge d'affaires Jugosławii na Węgrzech Brankowowi i licznym szpiegom jugosłowiańskim, którzy zwracali się do niego. Rajk przekazywał szpiegom jugosłowiańskim poufne dane o sytuacji na Węgrzech, o armii radzieckiej, o dyplomatach radzieckich, dane, którymi dysponował jako minister spraw wewnętrznych. Tak np. przekazał dane wywiadu w sprawie spisku Ferencza Nagy szpiegom jugosłowiańskim, którzy niezwłocznie przesłali je misji amerykańskiej. Polecił swemu sekretarzowi stanu dr Endre Szobeny, aby przedkładał szpiegom jugosłowiańskim wszystkie poufne dane, jakich zażądata. Z polecenia jugosłowiańskiej służby szpiegowskiej Rajk przyjął do pracy na stanowisko kierownika Wydziału Prasowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych szpiega Sandora Ceresnes, o którym wiedział, że poprzednio pracował w wywiadzie brytyjskim. Ceresnes ułatwiał kontakt między Rajkiem i szpiegiem z misji jugosłowiańskiej.

Laszlo Rajk jako członek parlamentu i minister, tj. jako urzędnik państwowy, wbrew swym obowiązkom służbowym komunikował szpiegom zagranicznym poufne dane, naruszając brutalnie w ten sposób interesy państwa węgierskiego, uprawiając szpiegostwo i dopuszczając się zdrady stanu.

Wysunięcie na plan pierwszy szpiegów jugosłowiańskich było związane z tym, że w wyzwolonej Jugosławii doszli do władzy podobni do Rajka szpiedzy amerykańscy, prowokatorzy i trockiści jugosłowiańscy. Wśród nich było około 150 szpiegów, których gestapo w roku 1941, w tym samym czasie co i Rajka, wysłało z obozów francuskich do Jugosławii na robotę szpiegową. Szpiedzy ci stanowią trzon najbliższego otoczenia Tito i systematycznie usuwali od władzy uczelnych, wiertoczen i narodowi ludzi spośród partyzantów jugosłowiańskich.

Ośmieleni tym sukcesem imperialiści amerykańscy postawili sobie za zadanie nie mniej i nie więcej jak przeciągnąć na swoją stronę z pomocą titowców kraje demokracji ludowej.

W sprawie tej Rajk zeznaje:

„Jugosłowiański minister spraw wewnętrznych, Rankowicz, oświadczył mi wręcz, że kraje demokracji ludowej winny zjednoczyć się a na czele ich stanąć ma Jugosławia i Tito.“

Abym dopiąć tego celu, wywiadowcze organa jugosłowiańskie, amerykańskie i inne ze wszechmiar popierały Rajka. W listopadzie 1946 r. oddano do jego dyspozycji dr Tibora Szönyi, który z polecenia szefa amerykańskiej organizacji szpiegowskiej „OSS“ Allana Dullesa

organizował w Szwajcarii grupę szpiegowską z węgierskich emigrantów — trockistów. Zimą 1944/45 r. Dulles, z pomocą agentów Tito w Szwajcarii i Francji, przeprowadził tę grupę szpiegowską na samolocie amerykańskim przez Belgrad na Węgry, na tyły armii radzieckiej, jako jugosłowiańską komisję wojskową. Latem 1948 r. szpiegdy jugosłowiańscy dodali Rajkowi Gyorgy Palffyego, faszystowskiego oficera z armii Horthyego. Palffy, który — jak sam przyznaje — latem 1945 r. został zwerbowany przez szpiega jugosłowiańskiego, udawał komunistę; stopniowo został generałem, następnie dowódcą wojsk pogranicznych, a później wiceministrem obrony. Przy pomocy tego wspólnika, Rajk stworzył szeroko rozgałęzioną organizację. Kierował na wysokie stanowiska, gdzie tylko mógł, agentów imperialistycznych, przede wszystkim b. trockistów, prowokatorów i szpiegów. W ten sposób dostali się na wysokie stanowiska w policji i ministerstwie spraw wewnętrznych — wysłany do kraju z Afryki Południowej szpieg brytyjskiego „Intelligence Service” — Bela Szasz oraz agent amerykańskiej organizacji szpiegowskiej „SIS” — major Frídes. Szpiegowi „II Biura” francuskiego Laszlo Marshallowi powierzono polityczne wychowanie w policji; trockiści Gjula Oszko i Laszlo Martyas zostali pułkownikami policji. Rajk wprowadził do policji politycznej dr Janosa Beka, Karola Rata, Ferencza Kovacsza, Józefa Kalcicsa i innych swych starych przyjaciół — szpiegów. Były kapitan żandarmerji Bela Korondyi, jako pułkownik policji otrzymał zadanie zorganizowania przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych specjalnego batalionu, złożonego z b. żandarmerji i oficerów Horthyego.

W tym samym czasie Palffy zapelniał szeregi honwedów faszystami i oficerami Horthyego, a Szönyi usiłował ulokować swych agentów w aparacie państwowym, na stanowiskach gospodarczych, w partii komunistycznej. Rajk i jego banda systematycznie wypierali z policji, armii i aparatu państwowego zwolenników demokracji zwłaszcza robotników i chłopów; w tym samym czasie zwolnili oni z obozu dla internowanych szpiegów i prowokatorów.

W dziedzinie politycznej rozwijali również ożywioną działalność. Zona Rajka została sekretarzem generalnym Demokratycznego Związku Kobiet Węgierskich. Przy pomocy Państwowej Rady Kolegów Ludowych którą Rajk wydatnie popierał, za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, rozciągnęli swe wpływy na część studentów, młodzieży. Rajk, jako „honorowy robotnik budowlany”, usiłował, za pośrednictwem związku zawodowego robotników budowlanych, rozciągnąć swe wpływy również na związki zawodowe. Rajk został przewodniczącym Towarzystwa Węgiersko-Jugosłowiańskiego itd.

Obok organizacji Rajka, Jugosłowianie stworzyli swą własną organizację szpiegowską. Nadużywając zaufania węgierskiej demokracji ludowej, przeniknęli oni nie tylko do organów państwowych, lecz również do partii politycznych, instytucji gospodarczych i organizacji społecznych. Ich organizacje były tak rozgałęzione i znaczne, że w oparciu o Rajka i jego bandę już jesienią 1947 r. wzięto kurs na obalenie węgierskiej demokracji ludowej.

Lazar Brankow, były chargé d'affaires poselstwa jugosłowiańskiego zeznaje w tej sprawie co następuje:

„Nasza organizacja szpiegowska ogarniała stopniowo wszystkie gałęzie aparatu państwowego, armię i policję. Od roku 1945 począwszy ta sieć szpiegowska przeniknęła do kierownictwa węgierskiej partii

komunistycznej i partii socjal-demokratycznej oraz do kierownictwa liczących organizacji społecznych - Z pomocą sieci szpiegowskiej w aparacie państwowym i w armii rząd jugosłowiański rozwinął zakrojoną na szeroką skalę działalność dywersyjną przeciwko rządowi węglerskiemu. Dzięki temu, jugosłowiański minister spraw wewnętrznych Rankowicz, zgodnie z planami Tito, mógł wydawać za pośrednictwem sieci szpiegowskiej konkretne rozporządzenia odnośnie obalenia rządu węglerskiego i zmiany ustroju państwowego na Węgrzech".

Wizyta Tito na Węgrzech w grudniu 1947 r. miała na celu przygotowanie wykonania tego planu. Wizyta ta - która pod wieloma względami przypominała wtargnięcie napastnika do Budapesztu - odbywała się w myśl gruntownie przygotowanych planów przywódców jugosłowiańskich; jej celem było podniesienie autorytetu Tito jak również Jugosławii na Węgrzech, gdyż grupa Rajka i jej wspólnicy jugosłowiańscy stale usiłowali sztucznie popularyzować Tito oraz pomniejszyć wielki autorytet Związku Radzieckiego.

Wracając z Budapesztu, Tito pod pozorem polowania spędził jeden dzień w Kelebił, w pobliżu granicy jugosłowiańskiej. W jego pociągu jechał również minister spraw wewnętrznych. Rajk, który już przedtem n'jednokrotnie prowadził rozmowy z Tito i przywódcami jugosłowiańskimi. Na stacji Kelebia, w pociągu Tito jugosłowiański minister spraw wewnętrznych Rankowicz zaprosił do siebie Rajka, który za pośrednictwem tłumacza Brankowa, poinformował go szczegółowo o wszystkim co zrobiono. Według zeznań Rajka, Rankowicz powiedział że:

„Plan polega na tym, aby niepostrzeżenie, przytępiając czujność rządów krajów sąsiednich, włączyć kraje demokracji ludowej w orbitę Jugosławii z Belgradem, jako centrum“.

Do przygotowania tego służył tzw. Związek Bałkańskich Związków Zawodowych, Bałkański Związek Sportowy, Bałkański Związek Młodych Robotników, Bałkański Związek Kobiet itd., których centrum znajdowało się wciąż w tym samym Belgradzie.

Odnośnie polityki wewnętrznej na Węgrzech, Rankowicz udzielił Rajkowi następującej wskazówki:

„Orientujcie się na elementy nacjonalistyczne i szowinistyczne w armii, policji, aparacie państwowym, na siły drobnomieszczańskie w mieście, a zwłaszcza na wsi“.

Rankowicz zakomunikował dyrektywę Tito, w myśl której Rajk powinien był wziąć kurs na likwidację prawdziwych przywódców państwa węgierskiego i partii komunistycznej i potem ująć w swe ręce kierownictwo Węgier. Rajk przyjął to polecenie i wzmógł swą działalność.

Od marca 1948 r. zdarzało się coraz więcej faktów, które dowodziły, że plany jugosłowiańsko-amerykańskie poczynają się ujawniać. Jako członek Biura Politycznego partii komunistycznej - Rajk był poinformowany o tym, że Biuro Informacyjne zamierza zdemaskować zdradę Tito. O tych przygotowaniach Rajk systematycznie informował titowców.

Ogłoszenie rezolucji Kominformu zdemaskowało plany titowców i umożliwiło ich realizację. Dlatego też titowcy zakomunikowali Rajkowi, że dla opracowania taktyki w związku ze zmienioną sytuacją, konieczne jest tajne spotkanie Rajka z jugosłowiańskim ministrem spraw wewnętrznych, Rankowiczem. To tajne spotkanie odbyło się na

początku października 1948 r. w pobliżu m. Paks w posiadłości myśliwskiej zwolennika Horváthy'ego, obszarnika Antala Kleina. Przy pomocy dowódcy wojsk pogranicznych Palffy'ego, Rankowicz wraz z dwoma towarzyszącymi mu osobami przeszedł nielegalnie granicę i spotkał się z Rajkiem, którego przyprowadzili na miejsce spotkania poseł jugosłowiański w Budapeszcie Mrazovic i jego kochanka — nauczycielka z m. Paks — Györgyi Tariszniás.

Rankowicz zakomunikował Rajkowi nowy plan, podkreślając, że został opracowany osobiście przez Tito i że poza nim znany jest tylko Džilasowi i Kardelowi. Zakomunikował, że po uchwale Biura Informacyjnego, osiągnięcie poprzednich celów wymaga zmiany taktyki. Przedstawił „genialny” plan Tito, jak Tito będzie stopniowo przeciwstawiać naród jugosłowiański Zw. Radzieckiemu i prowadzić go do obozu imperialistów zachodnich oraz jak zamierza jednocześnie wzmocnić siły reakcyjne krajów demokracji ludowej i zapewnić ich organizacyjne zespolenie, a także jak zamierza przeciągnąć te kraje na stronę imperialistów przeciwstawiając je Związkowi Radzieckiemu.

„Tito — oświadczył Rankowicz — nakreślił dla urzęcywistnienia tego celu w nowej sytuacji trzy zadania. Po pierwsze — zmobilizowanie narodów Jugosławii przeciwko ZSRR; po drugie — wzmocnienie i organizowanie w krajach demokracji ludowej sił antyradzieckich oraz po trzecie, wyzyskanie w sprawach międzynarodowych rozbieżności między ZSRR a Anglo-Amerykanami. W ostatnim wypadku w walce przeciwko kolonialnej polityce ZSRR winniśmy się opierać na wielkich mocarstwach... Tito genialnie rozwiązał to zagadnienie, opracowując plan, w myśl którego można będzie stopniowo zlikwidować proradzieckie nastroje narodu jugosłowiańskiego“.

Przedstawiając istotę tego planu — Rajk zeznaje:

„Główne zasady tego genialnego planu, jak zakomunikował mi Rankowicz, są następujące: początkowo krytyka obejmie uchwałę Kominformu, następnie określi się uchwałę tę jako oszczerstwo, ale w okresie tym nie dopuści się jeszcze do krytyki ZSRR i jego przywódców. Wręcz przeciwnie, w okresie tym głosić się będzie przyjaźń ze Związkiem Radzieckim... Z kolei — ciągnął on — zaczniemy stopniowo, ale coraz bardziej zdecydowanie, mówić, że ZSRR ponosi odpowiedzialność za to, że nie możemy realizować pięcioletniego planu jugosłowiańskiego, a w związku z tym również planów budownictwa socjalistycznego, a zwłaszcza, że nie możemy wykonać naszej obietnicy — podniesienia poziomu dobrobytu mas ludowych... Propaganda ta — oświadczył Rankowicz — będzie niewątpliwie bardzo skuteczna. Dzięki niej przyjazne uczucia naszego narodu do ZSRR przekształcą się w nienawiść. Według obliczeń Tito — powiedział Rankowicz — propaganda ta winna przygotować grunt do usprawiedliwienia przed masami ludowymi orientacji Tito na mocarstwa zachodnie zamiast orientacji na ZSRR“.

Odnosnie Węgier Rankowicz powiedział Rajkowi, że Tito w najbliższym czasie rozpoczyna gwałtowną kampanię przeciwko kierownikom rządu i państwa węgierskiego. Rakosi zostanie oskarżony o rewizjonizm, a także o to, że pod jego kierownictwem rząd węgierski zamierza oderwać od Jugosławii terytorium zamieszkałe przez ludność węgierską. Następnie gdy wskutek tego powstana sprzeczność między narodem jugosłowiańskim i węgierskim, sprawa ta w odpowiedniej chwili zostanie poruszona w parlamencie. Operacji tej będą towarzy-

złyły incydenty graniczne, za które Jugosławia przerzuci odpowiedzialność na Węgry".

Incydenty graniczne, w myśl planu wyluszczonego przez Rankowicza, miały posłużyć Jugosławii jako formalny pretekst do interwencji militarnej przeciwko Węgom, do zbrojnego okupowania części terytorium węgierskiego. Interwencja ta miała nastąpić w chwili, gdy Związek Radziecki byłby zajęty jakąś międzynarodową komplikacją. Częścią tej operacji militarnej byłoby przejście granicy przez armię jugosłowiańską w mundurach węgierskich, jak również przejście na Węgry z Jugosławii, również w mundurach węgierskich, — żandarmów oraz zwolenników Szalassi'ego i Horthy'ego, zebranych w angielskiej i amerykańskiej strefie okupacyjnej.

Plan przewidywał również „fizyczną likwidację“ poszczególnych członków rządu węgierskiego, przede wszystkim zaś Matyasa Rakosiego, M'chaly Farkasa i Ernoe Goeroe.

Zanlepkowanego Rajka Rankowicz zapewnił, że mają oni duże doświadczenie w tej dziedzinie:

„Nektorzy wrogowie Tito mogli by wiele opowiedzieć o sposobach, przy pomocy których Tito i on (Rankowicz) pozbywali się swych wrogów“

Rankowicz zaproponował Rajkowi, aby zabójstwo czołowych ministrów rządu węgierskiego powierzył Palfy'emu i jego ludziom w armii.

„Postarajcie się — powiedział Rankowicz — o rozmaite formy tych morderstw, aby jednemu np. zdarzył się nieszczęśliwy wypadek, aby drugi — popełnił samobójstwo, trzeci — zmarł nagle z powodu choroby, albo też zastrzelcie ich w mieszkaniach i później dajcie odpowiednio wyjaśnienie np. że zostali zastrzeleni podczas próby ucieczki“.

Na zakończenie Rankowicz zakomunikował instrukcje i warunki Tito:

„Pomoc jugosłowiańska nakłada na nowy rząd węgierski takie naturalne zobowiązania w stosunku do Jugosławii, które nie podlegają dyskusji. Wszystkie zagadnienia polityki zagranicznej i wewnętrznej, które podlegają mnie i Antonowi Robowi oraz zagadnienia armii — muszą być zgodne z interesami Jugosławii. Po drugie, przemysł węgierski musi ponieść ofiary aby jugosłowiańskie plany gospodarcze mogły być wykonane“.

Rankowicz zakomunikował swe plany w sprawie nowego rządu. Premierem nowego rządu miał zostać László Rajk, ministrem spraw wewnętrznych — Anton Rob (jeden z kierowników jugosłowiańskiej służby szpiegowskiej na Węgrzech), ministrem spraw wojskowych — Györgyi Palfy, szpieg jugosłowiański. Rankowicz dodał:

„Tito nie będzie oponował, jeśli w przyszłym rządzie wezmą udział zbiegli na zachód przywódcy partii socjal - demokratycznej oraz kilka osób z otoczenia Ferenca Nagy“

Wśród instrukcji politycznych figurowało również żądanie, aby Rajk opierał się na zwolennikach Horthy'ego i Szalassi'ego, na reakcji katolickiej i na kulakach, a w związku z tymi ostatnimi, aby przeciwko kreślał przykład Jugosławii, „gdzie Tito nie prowadził walki przeciwko kulaństwu“. Rankowicz powiedział w końcu, że dla zbrojnego obalenia rządu odda do dyspozycji Rajka własnych specjalistów wojskowych.

László Rajk przyjął instrukcje Tito do wykonania. Po przybyciu do Budapesztu polecił Györgyi Palfy'emu przeprowadzić odpowiednie

przygotowania militarne w łonie armii, w celu obalenia Republiki. Palffy, który za pośrednictwem własnych specjalnych kanclerzy był już poinformowany o planach zakomunikowanych przez Rankowicza, zaświadczając, że rozpoczął już przygotowania i zaznajomił go ze szczegółami planu zbrojnego wystąpienia.

Laszlo Rajk wydał również wskazówki Tiborowi Szónyi, aby ze swej strony przeprowadził akcję przygotowawczą, przygotował konferencje, której zadaniem było by przekazanie Rankowi kierownictwa Węgierskiej Partii Pracujących. Rankowicz ze swej strony skierował na Węgry w charakterze dyplomatów dwóch doświadczonych morderców politycznych, dwóch ślepaczy — Jovanowicza i Ejkiecza. Polecili on im przygotować zamach na wicepremiera Matyasa Rakosi'ego.

Wszystkie te plany zostały unicestwione przy pomocy środków, podjętych przeciwko elementom reakcyjnym i szpiegom. W rezultacie znaczna część zwolenników Rajka została usunięta z armii, policji i aparatu państwowego, a w połowie maja zaczęły się aresztowania spiskowców.

Wymienione wyżej fakty dowodzą, że Laszlo Rajk występował jako inicjator organizacji, zmierzającej do obalenia siłą utworzonego na mocy ustawy nr 1 z roku 1946 państwa demokratycznego, jak również rządu Republiki oraz kierując tą organizacją popełnił przestępstwo.

a) Györgyi Palffy urodził się w roku 1909. Pochodzi on z zamożnej rodziny burżuazyjnej. Ukończywszy Akademię im. Ludwika, przed drugą wojną światową służył rok we włoskiej armii faszystowskiej, skąd wrócił jako zdeklarowany faszysta. Jako oficer armii Horty'ego brał udział w okupacji Ukrainy, za co otrzymał list pochwalny z Ministerstwa Obrony. Z powodu pochodzenia żony zmuszony był wystąpić z armii. Posłużyło mu to za pretekst, aby na początku roku 1945 zaciągnąć się do nowej armii jako oficer „antyniemiecki“. Latem 1945 r. był już szpiegiem jugosłowiańskiej organizacji wywiadowczej. W tymże 1945 roku nawiązał kontakt z Laszlo Rajklem. Podczas niejednokrotnych rozmów z Rajkiem, Palffy zaznajomił się z celami antypaństwowej i antyludowej organizacji i zaakceptował je. Do zadań Palffy'ego należało kierownictwo organizacji po linii wojskowej. W porozumieniu z Rajklem chronił w armii reakcyjnych, faszystowskich oficerów — zwolenników Horthy'ego i udzielał im awansów, obsadzał ważne kierownicze stanowiska osobami, o których było wiadomo, że są ślepo posłuszne jego podłym celom i dyrektywom. W roku 1947 na polecenie Rajka, Palffy wzmożł swą działalność, organizował wojskowe ćwiczenia i manewry, związane z przygotowaniem do zbrojnego spisku itd.

Za pośrednictwem jugosłowiańskiego attaché wojskowego w Budapeszcie, pułkownika Lozicza, Palffy nawiązał kontakt z pułkownikiem jugosłowiańskim Nedelkowiczem. Spotkanie nastąpiło w Rzymie w listopadzie 1947 r. na kongresie partyzantów, gdzie Nedelkowicz wręczył Palffy'emu bezpośrednie instrukcje Tito. Zapewnił on Palffy'ego, że cele Tito zostaną zrealizowane, gdyż popierają je Stany Zjednoczone.

W październiku 1948 r. po tajnym spotkaniu Rajka z jugosłowiańskim ministrem spraw wewnętrznych Rankowiczem w Paks, Palffy przyspieszył tempo zbrojnych przygotowań do obalenia Republiki. Przygotował na piśmie plan, który uważał za możliwy do urzeczywistnienia przy pomocy 10 batalionów. Te bataliony Palffy'ego miały obsadzić najważniejsze gmachy publiczne: pocztę, radio, Komitet Centralny partii oraz ośrodki przemysłowe na prowincji, Palffy opraco-

wał plan zamordowania członków rządu — Matyasa Rakosi'ego, Micha-
ły Parka i Ernő Cserő.

Zadanie to powierzył on b. kapitanowi żandarmerii, pułkownikowi policji Bela Korody'emu, do którego dyspozycji zamierzał oddać, poza zorganizowanym już przez Korody'ego specjalnym batalionem specjalną jednostkę sformowaną z oficerów Horthy'ego. Plan został przeniesiony na mapę Wielkiego Budapesztu. Plan ten przechowywany był w służbowej kasie kancernej Palfy'ego do chwili, gdy dowiedział się on o zaarrestowaniu swych współników. Przy pomocy swej sekretarki Edyty Rosenfeld, Palfy plany zniszczył.

Tak więc Györgyi Palfy dopuścił się zbrodni prowadząc działalność organizacyjną, zmierzającą do obalenia siłą utworzonego na mocy ustawy nr 1 z roku 1946 demokratycznego państwa i Republiki.

b) Györgyi Palfy był agentem wywiadu jugosłowiańskiego od roku 1945. Regularnie przekazywał on poufne dokumenty i dane o armii kierownikowi jugosłowiańskiej organizacji szpiegowskiej na Węgrzech, radcy poselstwa jugosłowiańskiego, Lazarowi Brankowowi. Pracownikom wydziału wojskowo-politycznego nakazywał, aby udzielił informacji, o które prosi Brankow. Tę działalność szpiegowską Györgyi Palfy prowadził dla jugosłowiańskiego attaché wojskowego, pułkownika Lozicza, a po jego wyjeździe — dla radcy poselstwa jugosłowiańskiego, pułkownika Żokala.

Györgyi Palfy, jak generał dywizji i inspektor armii, nadużywał swego stanowiska służbowego i przekazywał poufne informacje o sytuacji militarnej i gospodarczej państwa węgierskiego przedstawicielom obcego państwa. Tym samym dopuścił się on poważnej zbrodni, narażając na szwank interesy kraju.

a) Lazar Brankow był na Węgrzech głównym rezydentem jugosłowiańskiego ministerstwa spraw wewnętrznych, Rankowicza. Początkowo był on szefem jugosłowiańskiej misji wojskowej, następnie radcą poselstwa jugosłowiańskiego, a później został jugosłowiańskim chargé d'affaires. Przed jego wysłaniem na Węgry, na początku roku 1945, szef jugosłowiańskiej misji wojskowej, pułk. Obrad Cimił, powołując się na instrukcję Tito, sprecyzował, jak zeznaje Brankow, w następujący sposób zadania członków misji.

„Tito, Kardel i Rankowicz liczą na to, że pracownicy misji wykorzystają pobyt na Węgrzech w tym celu, aby otrzymać materiały szpiegowskie o politycznych i gospodarczych poczynaniach rządu węgierskiego oraz będą prowadzić robotę wywiadowczą o radzieckich jednostkach wojskowych na Węgrzech. Zakomunikował on, że powinniśmy nawiązać ścisły kontakt z pełnomocnikami amerykańskimi i brytyjskimi i nie ulec wpływowi radzieckich przedstawicieli Sojuszniczej Komisji Kontroli, a zwłaszcza marszałka Woroszyłowa”.

Zgodnie z tym Brankow przez kilka lat utrzymywał łączność z Rajkiem, Palfy i innymi elementami, występującymi przeciwko demokracjcznemu państwu węgierskiemu. Skontaktował on Györgyi Palfy'ego z Rajkiem. Uzgadniał działalność organizacji Laszlo Rajka, Györgyi i Palfy'ego i innych. Kierował działalnością szpiegowską Antona Roba, którego na jego żądanie wybrano na stanowisko sekretarza Demokratycznego Związku Słowian Południowych na Węgrzech i który został deputowanym parlamentu. Brankow był tłumaczem w czasie rozmów Rajka i Rankowicza w grudniu 1947 r. w Kelebi. Jemu, jako zaufanemu Tito i Rankowicza, przypadło zadanie przyspie-

szenia i kontrolowania realizacji planów, zmierzających do obalenia Republiki Węgierskiej. Gdy po opublikowaniu rezolucji Kominformu napotkał na trudności w wykonywaniu swej roli, wystąpił on — w myśl bezpośredniej instrukcji Rankowicza — przeciwko Tito i złożył w związku z tym publiczne oświadczenie; pozostał na Węgrzech i odmówił powrotu do Jugosławii. W rzeczy samej jednak kontynuował potajemnie swą działalność, zmierzającą do obalenia Republiki.

Tak więc Brankow dopuścił się zbrodni, kierując działalnością organizacyjną, zmierzającą do obalenia siłą utworzonego na mocy ustawy nr I z 1946 r. demokratycznego państwa i rządu demokratycznej Republiki.

b) Lazar Brankow był na Węgrzech kierownikiem oficjalnej jugosłowiańskiej organizacji szpiegowskiej. Otrzymywał regularnie przez przeszło cztery lata poufne informacje od Laszlo Rajka, Palffy'ego i całego szeregu zwerbowanych agentów. Instrukcję prowadzenia tej działalności otrzymał on bezpośrednio od Tito. Był najaktywniejszym agentem Tito.

Lazar Brankow w okresie swego pobytu na Węgrzech stale zajmował się szpiegostwem.

c) Latem 1948 r. Lazar Brankow wezwał do siebie pracownika jugosłowiańskiej organizacji szpiegowskiej, attaché prasowego poselstwa jugosłowiańskiego w Budapeszcie, Zywko Boarowa i zakomunikował mu, że jeden z przywódców Jugosłowian na Węgrzech — Milos Moicz — wypowiedział się za rezolucją Biura Informacyjnego, wobec czego istnieje obawa, że zdemaskuje on działalność zwolenników Tito na Węgrzech. Brankow polecił Boarowowi, aby skłonił Milosa Moicza do wyrzeczenia się jego zamierzeń, a jeśli Milos Moicz uprze się przy swoim, — kazał zabić go. Następnie Brankow wręczył rewolwer posła jugosłowiańskiego Mrazowicza Boarowowi, który w nocy 10 czerwca 1948 r. kilkoma wystrzałami z rewolweru zabił Milosa Moicza w jego mieszkaniu.

Tak więc Lazar Brankow namówił Boarowa do zamordowania Milosa Moicza, czym dopuścił się zbrodni podlegania do morderstwa.

a) Dr Tibor Szónyi urodził się w roku 1903. Od roku 1930 do roku 1945, to jest do swego powrotu na Węgry w charakterze szpiega amerykańskiego, przebywał stale za granicą.

W roku 1938 pojawił się w Szwajcarii, gdzie podczas wojny organizował z emigrantów węgierskich w Szwajcarii grupę trockistowską. Wkrótce po tym nawiązał łączność z jednym z kierowników amerykańskiej organizacji szpiegowskiej, Noëlem H. Fieldem, a następnie z jego szefem, Allanem Dullesem, który był europejskim szefem amerykańskiej organizacji szpiegowskiej Biura Wywiadu Strategicznego (OSS). Field specjalizował się w dziedzinie kontaktów z tzw. elementami lewicowymi. Był on związany z emigracyjnymi grupami szpiegowskimi różnych narodowości. Z polecenia Dullesa, Tibor Szónyi nawiązał kontakt z obecnym pierwszym radcą poselstwa jugosłowiańskiego w Bukareszcie, Miszą Lomparem, który podczas wojny był szpiegiem Tito i Stanów Zjednoczonych w Szwajcarii i podobnie jak Szónyi, uprawiał szpiegostwo dla Dullesa za wynagrodzeniem pieniężnym.

Szónyi zeznaje, że w grudniu 1944 r. Misza Lompár wręczył jemu i członkom jego grupy fałszywe dokumenty, na których Szónyi i członkowie jego grupy figurowali jako oficerowie wyjeżdżający do Ju-

gosławił. Organizacje wywiadu jugosłowiańskiego i amerykańskiego wysłały Tibora Szőnyi i jego grupę szpiegowską ze Szwajcarii do Marsylii, gdzie konsul jugosłowiański w Marsylii — Latinowicz (obecnie poseł jugosłowiański w Szwajcarii) udał się do kierownika amerykańskiej organizacji szpiegowskiej w Marsylii i osiągnął to, że do dyspozycji grupy szpiegowskiej oddano amerykański samolot wojskowy. Ponieważ wtedy toczyła się jeszcze wojna, zezwolenie na korzystanie ze specjalnego samolotu wojskowego wydawała amerykańska kwatera główna. Szőnyi opowiedział, że w Belgradzie udał się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, gdzie pokazał swe dokumenty majorowi jugosłowiańskiemu — Kowaczewiczowi. Major skierował ich do jugosłowiańskiej policji politycznej („OZNA“), gdzie instruwano ich w ciągu kilku dni, a następnie skierowano przez Nowy Sąd i Subotice do Szegedy, jako jugosłowiańską misję wojskową. W Szegedynie grupa Szőnyiego z polecenia oficera „OZNA“, majora Kalafaticza, zniszczyła dokumenty jugosłowiańskie.

Szőnyi i jego banda szpiegowska z biegiem czasu zajęli poważne stanowiska. Szőnyi został naczelnikiem wydziału kadr partii komunistycznej, co umożliwiło mu posyłanie na odpowiednie stanowiska przybyłych szpiegów amerykańskich lub osoby, które kierował do niego Rajk. Szőnyi i szpiedzy, którzy dzięki niemu otrzymali pracę, przekazywali część poufnych informacji o sytuacji wewnętrznej i gospodarczej swym łącznikom bezpośrednio w Budapeszcie, a część za pośrednictwem kurierów wysyłał do Szwajcarii, do organizacji wywiadowczej Stanów Zjednoczonych. W lutym 1947 r. Szőnyi otrzymał specjalne polecenie wysłania na ważną pracę administracyjną szpiegów amerykańskich: Belę Szasza, Györgyi Adama i Iwana Mate. Jesienią 1946 r., z polecenia Allana Dullosa, działalność Szőnyi podporządkowano Rajkowi, do którego dyspozycji oddano również jego grupę szpiegowską. Tibor Szőnyi, który był deputowanym do parlamentu, nadużywając swego oficjalnego stanowiska, przekazywał poufne informacje o sytuacji międzynarodowej i gospodarczej państwa węgierskiego przedstawicielom obcego państwa, zajmował się szpiegostwem, czym dopuścił się zdrady.

b) Tibor Szőnyi kierował członków swej grupy, po ich powrocie do kraju w styczniu 1945 r., na różne szczególnie ważne stanowiska państwowe, administracyjne i gospodarcze. I tak Ferenc Vagi umieścił w wydziale prasowym Prezydium Rady Ministrów Istvana Feldyi — w węgiersko - radzieckim przedsiębiorstwie naftowym, a później w Ministerstwie Przemysłu. Piotra Balabana — w redakcji radia Györgyi Ministerstwie Przemysłu. Piotra Kalmana — w Ministerstwie Planowania, dra Andrasa Kuti — w Związku Zawodowym Pracowników Służby Zdrowia. Do lutego 1947 r. Szőnyi regularnie co dwa miesiące zwotywał swą grupę szpiegowską na narady. Po lutym 1947 r., ze względów konspiracyjnych, rozmawiał z nimi tylko w cztery osoby. Na konferencji polecił on członkom swej organizacji szpiegowskiej, aby przyjęli do organizacji szpiegowskiej nowych ludzi, a mianowicie tych którzy są wrogami demokracji ludowej. Szőnyi stale informował Rajka o miejscu pracy zwerbowanych przez niego szpiegów i swoją organizację oddał do dyspozycji Rajka. Rajk z kolei regularnie informował Szőnyiego o swych celach, a także o tych dyrektywach, które otrzymywał od Tito i Rankowicza. Wiosną 1949 r. Tibor Szőnyi

niejednokrotnie konferował z László Rajklem w sprawie obalenia Republiki i zdobycia władzy przy użyciu siły.

Tak więc Tibor Szónyi dopuścił się zbrodni, kierując działalnością organizacyjną, zmierzającą do obalenia utworzonego na mocy ustawy Nr I z roku 1946 państwa i rządu Demokratycznej Republiki Węgierskiej.

a) Andras Szalai urodził się w roku 1918. W roku 1935 został konfidentem policji. Od tego czasu był prowokatorem bądź to w Jugosławii, bądź to na Węgrzech. Jako konfident policji wydał w roku 1942 szpiclowi, Antalowi Juhaszowi, członków kierownictwa związku młodzieży komunistycznej: Endre Kakvari, Iaszlo Orbana, Ewę Lakos i Piotra Erdős. Aby go nie demaskować, skazano go na niewielką karę, którą odbył w roku 1944 w więzieniu Satoralyaujhely, gdzie kontynuował swą pracę dla policji. W tym czasie więźniowie polityczni w Satoralyaujhely spośród Węgrów i Jugosłowian przygotowywali podkop. Andras Szalai zakomunikował naczelnikowi więzienia Linbergowi o tym podkopie i o szczegółach planu ucieczki. Ponieważ naczelnik więzienia na skutek tej zdrady, znał plan ucieczki, wydał odpowiednie zarządzenia. Zabito wówczas lub stracono później 64 więźniów. Andras Szalai w nagrodę za donos został zwolniony.

Tak więc Andras Szalai dopuścił się zbrodni wojennej, jako współuczestnik zamordowania lub bezprawnego stracenia 64 więźniów politycznych.

b) Andras Szalai przez długi czas zajmował się na Węgrzech szpiegostwem na rzecz jugosłowiańskiej organizacji wywiadowczej. Według zeznań Brankowa: „Szalai był związany na całe życie z Rankowiczem i z UDBT, która trzymała go w swych rękach, ponieważ znała dzieje zdrady w więzieniu“.

Andras Szalai początkowo zajmował się szpiegostwem z polecenia majora jugosłowiańskiego, Smilanicza, który w charakterze kierownika jugosłowiańskiego Biura Reparacyjnego pracował na Węgrzech. Później, oddano go do dyspozycji radcy poselstwa Brankowa, a następnie jugosłowiańskiemu szpiegowi Szedianiczowi. W toku swej działalności szpiegowskiej wyostał on, z polecenia Brankowa, projekt planu przygotowawczych robót obronnych na granicy oraz uwagi do tego planu. Przekazywał poufne informacje o tajnych uchwałach i o innych sprawach. Szalai utrzymywał kontakt również ze szpiegiem jugosłowiańskim, Antonem Robem, któremu wydał projekt ustawy o nacjonalizacji zakładów przemysłowych jeszcze przed ogłoszeniem tej ustawy w prasie. Tak więc Andras Szalai przekazywał cudzoziemcom poufne informacje o sytuacji gospodarczej i militarnej państwa węgierskiego, narażając tym samym na poważne niebezpieczeństwo interesy państwa, czym dopuścił się zbrodni szpiegostwa i zdrady stanu.

c) Andras Szalai, będąc agentem jugosłowiańskiej organizacji szpiegowskiej, kierował na ważne stanowiska w aparacie państwowym osoby, wytypowane przez organizację szpiegowską. Zgodnie z dyrektywami jugosłowiańskiej organizacji szpiegowskiej skupił on tych ludzi i kierował ich działalnością. I tak Andras Szalai skierował do Ministerstwa Spraw Zagranicznych Józefa Reksza i z polecenia Brankowa dopiął tego, iż Reksz mógł pozostać w Ministerstwie Spraw Zagranicznych pomimo to, że poważnie podejrzewano go o szpiegostwo na rzecz Jugosławii. W ten sam sposób skierował on do Biura Reparacyjnego

b. kapitana policji, szpiega jugosłowiańskiego, Józefa Hegedüsa Szalaj dopiął tego, że agent jugosłowiańskiej organizacji szpiegowskiej na Węgrzech, Anton Rob, stał się posłem w parlamencie. We wrześniu 1948 r., z polecenia Antona Roba, skierował on do szkoły partyjnej szpiega jugosłowiańskiego, Milenka Kowaczewicza. Instruował on stale tych szpiegów.

Tak więc Andras Szalaj był jednym z kierowników organizacji, której działalność zmierzała do obalenia utworzonego na mocy ustawy Nr I z roku 1946 nowego demokratycznego ustroju państwowego.

Milan Ognienowicz, obywatel węgierski, w roku 1945 został zwerbowany na służbę szpiegowską przez kierownika jugosłowiańskiej organizacji szpiegowskiej, Antona Roba. Z polecenia Antona Roba nawiązał on kontakt z innymi agentami jugosłowiańskiej organizacji misji jugosłowiańskiej w Budapeszcie, Józefem Błażczem. Na polecenie Błażcza, Milan Ognienowicz podpisał zobowiązanie, że będzie pracował w charakterze agenta wywiadu jugosłowiańskiego. Będąc agentem jugosłowiańsk'm, z polecenia Błażcza zwerbował Metia Kowaczewicza, Milosa Chrackowa, Jovana Gromeczycza i Milana Szuputa. Za ich pośrednictwem otrzymywał on poufne informacje o sytuacji wewnętrznej i wiadomości o innym charakterze. Dane te co miesiąc ujmował w raportach i przysyłał do dyspozycji szpiegowskiej. Organizacja szpiegowska wypłacała mu za to regularnie wynagrodzenie pieniężne.

Działalnością swą Ognienowicz dopuścił się zbrodni szpiegostwa i zdrady stanu.

Bela Korondyi urodził się w roku 1914. W okresie reżimu faszystowskiego Horthy'go służył w żandarmerii w randze kapitana. Przed Armią Radziecką uciekł do Niemiec, skąd wrócił na specjalne zaproszenie Györgyi Palfy'ego. Györgyi Palfy wydał mu zaświadczenie i skierował go do armii demokratycznej w randze majora. Następnie Palfy, w celu wzmocnienia organizacji szpiegowskiej Laszlo Rajka, oddał Korondyiego Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, gdzie Rajk mianował go pułkownikiem policji. Rajk polecił Korondyi'emu zorganizować z b. żandarmów, oficerów armii Horthy'ego, podoficerów i innych faszystowskich wyrzutków oddany mu batalion, którym mógłby bezwarunkowo dysponować w akcji przeciwko Republice. Po tym, jak Laszlo Rajk zakomunikował mu, że chodzi o spisek zbrojny przeciwko rządowi Korondyi otrzymał od Györgyi Palfy'ego dyrektywy odnośnie wykonania tego spisku. W lipcu 1948 r., jak zeznaje Korondyi Palfy powiedział mu co następuje:

„Zna on dyrektywy, które otrzymałem od Rajka. Oświadczył on, że powinienem zorganizować obsadzenie ważnych obiektów w Budapeszcie. Następnie oświadczył on, że mogę liczyć na specjalny pułk, który zorganizował i który składa się z zaufanych oficerów Horthy'ego. Palfy zakomunikował, że winienem sprawdzić miejsce pobytu członków rządu Matyasa Rakosi'go, Michaly Farkasa i Erno Görö i aresztować ich. Oświadczył on, że w razie jakiegokolwiek oporu mam zrobić użytek z broni“

Pod koniec rozmowy Palfy zakomunikował Korondyi'emu, że obalenie siłą rządu niewątpliwie się uda, gdyż otrzyma on poparcie ze strony oddziałów karnych sił zbrojnych Jugosławii.

Tak więc Bela Korondyi dopuścił się zbrodni będąc kierownikiem organizacji, której działalność zmierzała do obalenia siłą utworzonego

na mocy ustawy Nr I z roku 1946 demokratycznego ustroju państwowego i rządu Demokratycznej Republiki.

Pal Justus urodził się w roku 1905. Od roku 1932 był agentem węgierskiej policji politycznej.

Znając rolę Justusa, jako donosiciela, szef jugosłowiańskiej misji wojskowej w Budapeszcie, płk Obrad Cmil i współpracownik misji, major Jaworski, przyjęli Justusa do jugosłowiańskiej organizacji szpiegowskiej. Jako deputowany do Zgromadzenia Narodowego, jako członek kierownictwa partii socjal - demokratycznej i dyrektor radia węgierskiego, Justus zbierał poufne informacje i przekazywał je jugosłowiańskiej organizacji szpiegowskiej Pal Justus, który jest starym trockistą i utrzymywał osobisty kontakt z wieloma trockistami międzynarodowymi, przekazywał jugosłowiańskiej organizacji szpiegowskiej poufne informacje, przeważnie o sytuacji w partii socjal - demokratycznej, w partii komunistycznej, a później w Węgierskiej Partii Pracujących. Dane te przekazywał on agentowi jugosłowiańskiemu na piśmie lub ustnie.

Titowcy uważali usługi szpiegowskie Justusa za tak ważne, że ostatecznie zabronili szpiegom, pracującym w poselstwie jugosłowiańskim w Budapeszcie, utrzymywać z nim łączność.

Materiały informacyjne otrzymywał zawsze od Justusa specjalny pełnomocnik Rankowicza Pal Justus, poza szpiegostwem na rzecz Jugosławii, zajmował się również szpiegostwem dla attaché kulturalnego poselstwa francuskiego w Budapeszcie François Gacheau. Znaczna część materiałów szpiegowskich, zebranych dla Jugosłowian, przekazywał on Gacheau. Specjalnie szczegółowo komunikował mu poufne dane, uzyskane na posiedzeniach centralnych władz partii socjal - demokratycznej, a później Węgierskiej Partii Pracujących, jak również poufne dane, dotyczące zagadnień organizacyjnych, administracyjnych i technicznych radia węgierskiego.

Pal Justus, będąc deputowanym do Zgromadzenia Narodowego i dyrektorem radia, przekazywał przedstawicielom państw obcych poufne informacje o sytuacji międzynarodowej i gospodarczej państwa węgierskiego. Ta jego działalność poważnie narażała na szwank interesy państwa. Dopuszczał się on więc zbrodni szpiegostwa i zdrady stanu.

Laszlo Rajk i jego wspólnicy stworzyli organizację, która zmierzała do obalenia węgierskiej demokracji ludowej, zagwarantowanej ustawą konstytucyjną, do likwidacji niepodległości Węgier i do ujarznienia kraju przez cudzoziemców. Rajk i jego banda postanowili sobie za cel oderwać Węgry od obozu Obronców Pokoju, który jest jedyną gwarantującą wolność i szczęścia naszego narodu oraz przykuć nasz kraj do frontu imperialistycznego a tym samym poniżyć go do roli satelity marionetki imperialistów. Celem tego zamierzali dopiąć przy zbrojnym poparciu dzisiejszych przywódców państwa jugosłowiańskiego Tito, Rankowicza Kardela i Džlasa. Rajk i jego banda chcieli zniszczyć wszystkie wielkie zdobycze węgierskiej demokracji ludowej, chcieli rozdać chłopom ziemię zwrócić obszarnikom, kopalnie i zakłady przemysłowe — kapitalistom, ręce ludu pracującego zakuć w kajdany i znowu postawić u steru władzy wroga narodu węgierskiego, którzy zbiegli na zachód. Spiskowcy chcieli przekształcić Węgry w kolonię jugosłowiańską, w kolonię Tito, który wraz ze swą bandą zdezerterował z obozu socjalizmu i demokracji do obozu obcego kapitału i reakcji i uczynił w ten

sposób z Jugosławii wasala imperialistów amerykańskich. Za planami Rajka i jego wspólników ukrywał się imperializm amerykański, który w strefach okupacyjnych Niemiec i Austrii zebrał już stórę psów łańcuchowych, b nilaszowców, faszystowskich oficerów Horthy'ego, b. żandarmów, liczących na to, że znowu będą mogli, podobnie jak w roku 1944, zatopić we krwi węgierskiej lud pracujący i znowu — tym razem nie w interesach faszyzmu niemieckiego, lecz imperialistów amerykańskich — zaprzedać Węgry i tym samym zniszczyć cały dorobek naszego wyzwolenia i odrodzenia.

Laszlo Rajk i jego wspólnicy nie cofali się przed żadną podłością, aby dopiąć tych zbrodniczych, nikczemnych celów. Oskarżenie dowiedzione zostało przyznaniem się oskarżonych oraz załączonymi do akt dokumentami, które zostaną ogłoszone na procesie. Oskarżenie w całej rozciągłości uzasadnione jest zeznaniami świadków, których przesłuchanie zaproponowałem w akcie oskarżenia. Nie ma żadnych danych, które by świadczyły, że oskarżeni dopuścili się swych przestępstw w stanie niepoczytalnym lub z przyczyn, które wykluczałyby możliwość prowadzenia procesu i ukarania oskarżonych. Dlatego też oskarżenie, wysunięte przeciwko nim, posiada moc prawa.

HASŁA NA MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ WALKI O POKÓJ

„Milliony prostych ludzi stoją na straży pokoju. Siły pokoju są potężniejsze od sił podlegaczy wojennych!”

„Narody świata potrafią narzucić pokój podlegaczom wojennym!”

„Niech żyje solidarność mas pracujących w walce o trwały pokój!”

„Niech żyje Związek Radziecki — niezwyciężona twierdza pokoju!”

„Niech żyje Józef Stalin — wódz światowego obozu obrońców pokoju!”

„Walka o przedterminowe wykonanie planów produkcyjnych — to walka o wzmoczenie obronności naszej ojczyzny!”

„Więcej węgla, więcej stali, więcej produkcji! Zwiększając siły i bogactwo Polski, powiększamy nasz wkład w walkę o pokój!”

„Realizując przedterminowo plan trzyletni — zwiększamy siły pokoju!”

„Zdobyte nauki — dla dobra ludzkości i utrwalenia pokoju!”

„Niech żyje polska klasa robotnicza, czołowa siła narodu w walce o pokój!”

„Niech żyje Wojsko Polskie, stojące na straży naszych granic, na straży niepodległości, wolności i pokoju!”

„Nacjonalizm — to kapitulacja wobec imperialistów, to zdrada wolności i niepodległości Polski!”

„Komu drogi jest pokój i bezpieczeństwo Polski — ten walczy z dywersją i szpiegostwem!”

„Na niecne knowania imperialistów odpowiemy wzmoczoną czujnością wobec prób sabotażu i dywersji!”

„Nie pozwolimy nadużywać wiary i ambony dla propagandy wojennej!”

„Watykan — sojusznik amerykańskiego imperializmu, protektor niemieckich sił odwetu — wrogiem Polski i pokoju!”

„Tyfowcy — to szpiegzy, prowokatorzy i dywersanci, to najmieci imperializmu, dążącego do wojny!”

„Odra i Nysa granicą pokoju! Wara watykańsko-pruskim politykom od naszych ziem zachodnich!”

KRONIKA POLITYCZNA

POLSKA

1 września

W dziesiątą rocznicę najazdu hitlerowskiego na Polskę Prezydent RP Bierut wygłosił przemówienie do narodu polskiego. Również prasa zamieściła na ten temat artykuły. Podkreślano odpowiedzialność mocarstw zachodnich i rządów sanacyjnych w sprzyjaniu agresji hitlerowskiej. Powtarzała się myśl, że wobec potęgi frontu pokoju i zmian ustrojowych w Polsce „wrzesień 1939 roku więcej się nie powtórzy“.

Manifestacja przyjaźni polsko-bułgarskiej w dniu święta narodowego Bułgarii

W dniu 8 września br., w przeddzień Święta Narodowego Ludowej Republiki Bułgarii, odbyła się w Warszawie uroczysta akademія. Na akademię przybyli: wicemarszałek Sejmu — W. Barcikowski, członkowie rządu RP z premierem Cyrankiewiczem i wicepremierem Korzyckim, przedstawiciele partii politycznych, organizacji społecznych i szerokich rzesz społeczeństwa stoł'cy. Obecni byli również przedstawiciele korpusu dyplomatycznego, akredytowanego w Warszawie.

Przemawiali wicemarszałek Barcikowski, minister Rapacki i ambasador Bułgarii, gen. Kozovsky.

Święto lotnictwa

Dnia 4 września lotnictwo polskie obchodziło swoje święto. Minister obrony narodowej wydał specjalny rozkaz dzienny. Odbyły się również wielkie pokazy lotnicze.

Proces księży — współpracowników gestapo

Sąd Okręgowy w Łodzi skazał na karę śmiertelnej dwóch księży agentów gestapo: Gradolewskiego i Hoszyckiego. Przewód sądowy wy-

kazał, że wspomniani księża byli zagorzałymi zwolennikami hitlerystyki i wydawali hitlerowcom członków polskich organizacji podziemnych.

Nota rządu polskiego do rządu Jugosławii

W dniu 8 września Ministerstwo Spraw Zagranicznych przesłało notę ambasadzie Jugosławii w Warszawie, w której wskazuje na fakt, że przedstawiciele władz jugosłowiańskich w Polsce uprawiali działalność szpiegowską. Nota domaga się zaniechania tej działalności i stwierdza, że rząd Jugosławii podeptał umowę z Polską. (Tekst noty podaliśmy w „Materiałach“, w nr 100 „Poradnika Społecznego“).

ZAGRANICA

Ogłoszenie Chińskiej Republiki Ludowej

Na sesji Politycznej Konferencji Konsultatywnej w Pekinie przewodniczący chińskiej partii komunistycznej Mao Tse-tung ogłosił utworzenie chińskiej Republiki Ludowej.

Mao Tse-tung podkreślił decydujące zwycięstwa chińskich wojsk ludowych i oświadczył:

„Pod kierownictwem partii komunistycznej Chin naród chiński zorganizował zjednoczony front przeciwko imperializmowi, feudalizmowi, biurokratyzmowi kapitalizmowi oraz ich ucieleśnieniu, reakcyjnemu rządowi Kuomintangu.

„Ogłaszamy utworzenie Chińskiej Republiki Ludowej — powie-
dział Mao Tse-tung. Naród nasz przyłącza się do wielkiej rodziny narodów świata, młujących pokój i wolność“.

Mao Tse-tung stwierdził następnie: „Na arenie międzynarodowej musimy zjednoczyć się ze wszystkimi krajami i narodami młującymi pokój i wolność, przede wszystkim zaś ze Związkiem Radzieckim i z nowymi krajami demokratycznymi, abyśmy nie byli osobońeni w naszej walce o zachowanie owoców zwycięstwa rewolucji ludowej i abyśmy mogli przeciwstawić się wrogom wewnętrznym i zagranicznym, którzy by chcieli odzyskać utracone pozycje. Jak długo utrzymamy dyktaturę ludowo-demokratyczną i jedność z naszymi przyjaciółmi międzynarodowymi — pozostaniemy niezwyciężeni“.

Towarzystwo Przyjaźni Radziecko - Chińskiej

W Hankou utworzone zostało Towarzystwo Przyjaźni Chińsko-Radzieckiej, na którego czele stanął generał Lin Piao

Na posiedzeniu inauguracyjnym Towarzystwa gen Lin Piao podkreślił, że zwycięstwo ludu chińskiego jest nieoddzielne od zwycięstwa Związku Radzieckiego. Gdyby Związek Radziecki nie zniósł faszystów niemieckich, włoskich, japońskich, trudno byłoby powiedzieć, jaka byłaby dzisiaj sytuacja na świecie i m. in. w Chinach.

Stany Zjednoczone nie mają monopolu na bombę atomową

Prezydent Truman ogłosił deklarację, w której zakomunikował: „Posiadamy dowody, że w ostatnich tygodniach przeprowadzono w Związku Radzieckim eksplozję atomową“.

Podobne deklaracje ogłosił równocześnie rząd brytyjski i rząd kanadyjski.

Prasa amerykańska podała oświadczenie prezydenta Trumana na czołowym miejscu, podkreślając w tytułach, że Truman przyznał, iż Stany Zjednoczone nie posiadają monopolu w dziedzinie produkcji bomby atomowej. Na szczególną uwagę zasługują głosy pewnych pism, z których wynika, że za kulisami tego oświadczenia szykuje się akcja wymuszenia na Kongresie zwiększenia kredytów na zbrojenie.

Już w 1947 roku ZSRR znał tajemnicę bomby atomowej

25 września br. Agencja TASS ogłosiła komunikat następującej treści:

Dnia 23 września prezydent USA, Truman, oświadczył, że według informacji rządu USA, w jednym z ostatnich tygodni w ZSRR nastąpiła eksplozja atomowa. Równocześnie rządy angielski i kanadyjski złożyły analogiczne oświadczenie.

W ślad za opublikowaniem tych oświadczeń, w prasie amerykańskiej, angielskiej i kanadyjskiej, jak również w prasie innych krajów, ukazały się liczne wypowiedzi, szerzące niepokój w szerokich kołach społeczeństwa.

W związku z tym agencja TASS upoważniona jest do następującego oświadczenia:

„W Związku Radzieckim prowadzone są jak wiadomo prace konstrukcyjne na wielką skalę: budowa elektrowni wodnych, kopalń, kanałów, dróg — które wymagają dokonywania wielkich wybuchów, przy użyciu najnowszych środków technicznych. Wobec tego, że prace te, związane z dokonywaniem wybuchów, odbywały się i odbywają dość często w różnych okolicach kraju, możliwe jest, że mogło to zwrócić uwagę za granicami Związku Radzieckiego.

Co się zaś tyczy produkcji energii atomowej, to agencja TASS uważa za rzecz konieczną przypomnieć, że już dn. 6 listopada 1947 r. minister spraw zagranicznych ZSRR, W. M. Mołotow, złożył oświadczenie na temat tajemnicy bomby atomowej, stwierdzając, że „tajemnica ta od dawna już nie istnieje”. Oświadczenie to oznaczało, że Związek Radziecki odkrył już tajemnicę broni atomowej i ma tę broń do swojej dyspozycji. Koła naukowe Stanów Zjednoczonych przyjęły to oświadczenie W. M. Mołotowa jako bluff, uważając, że Rosjanie mogą posiadać broń atomową nie wcześniej niż w 1952 r. Omyliły się one jednak, gdyż Związek Radziecki opanował tajemnicę broni atomowej już w 1947 r.

Co się tyczy paniki, szerzonej z tego powodu przez niektóre koła zagraniczne, to do paniki nie ma żadnych podstaw. Należy stwierdzić, że rząd radziecki, nie bacząc na posiadanie broni atomowej, stoi i zamierza pozostać w przyszłości na swym dawnym stanowisku bezwarunkowego zakazu stosowania broni atomowej.

Jeśli chodzi o kontrolę nad bronią atomową, to należy stwierdzić, że kontrola będzie konieczna, ażeby sprawdzić wykonanie uchwały o zakazie produkcji broni atomowej”.

Proces Rajka *)

W drugiej połowie września toczył się w Budapeszcie proces byłego ministra spraw wewnętrznych i zagranicznych Węgier Laszlo Rajka i towarzyszy. Na ławie oskarżonych zasiedli również: Tibor Szónyi, były kierownik kadr Węgierskiej Partii Komunistycznej i jego zastępca Andras Szalay, były inspektor wojska węgierskiego, Gyoergi Palffy oraz czterech innych oskarżonych, w tym były „dyplomata“ titowski Lazar Brankow.

Przewód sądowy, jako też zeznania oskarżonych i świadków stwierdziły niezbicie, że oskarżeni prowadzili szpiegowską i dywersyjną robotę wewnątrz rządu węgierskiego, Węgierskiej Partii Pracujących i innych organizacji; że robili to na rozkaz i pod kierownictwem klikki titowskiej. Ustalono, że Rankowicz opracował plan zamordowania przywódców węgierskiej klasy robotniczej i zamachu stanu, który miał oddać władzę agentom titowskim. Na procesie ujawnione zostały mocne nici wiążące renegatów titowskich z imperialistami anglosaskimi. Planowany zamach stanu na Węgrzech był częścią ogólnego planu przeciągnięcia krajów demokracji ludowych w orbitę imperializmu.

Proces budapeszteński wykazał, że straciwszy wszelką nadzieję na przywrócenie swych wpływów w Europie wschodniej i południowo-wschodniej, imperialiści nasyłają swych agentów, by przenikali do partii robotniczych i prowadzili tam dywersyjną robotę. Głównym narzędziem imperialistów jest klika titowska.

Wykrycie spisku Rajka było wielkim ciosem dla imperialistów. Proces do reszty zdemaskował titowców jako agentów wywiadów anglosaskich. Prasa krajów demokracji ludowej stwierdza, że fakty ujawnione na procesie budapeszteńskim obowiązują klasę robotniczą i jej partie do wzmoczenia czujności przeciwko próbom wrogiej działalności w jej szeregach.

Faszystowski antypolski „rząd“ utworzony przez Anglosasów w Niemczech zachodnich

W dniu 7 września odbyło się otwarcie Bundesratu (izby wyższej) i Bundestagu (izby niższej) Trizonii. W otwarciu kadłubowego parlamentu Niemiec zachodnich, utworzonego w rezultacie pogwałcenia uchwał poczdamskich i będącego wyrazem polityki rozbicia jedności Niemiec obok przedstawiciela USA, Wielkiej Brytanii, wzięł udział przedstawiciel Watykanu, biskup Muench.

Przewodniczącym Bundesratu, składającego się z 42 członków, wybrany został premier Nadrenii — Westfalii, Arnold. Wiceprzewodniczącymi wybrani zostali Heinrich Kopf, premier Saksonii Dolnej, figurujący — jak wiadomo — na liście zbrodniarzy wojennych za przestępstwa dokonane podczas okupacji w Polsce, oraz Mueller, przedstawiciel Wirtembergii.

Przewodniczącym Bundestagu wybrany został Erich Koehler (CDU). „Parlament“ w Bonn wybrał na stanowisko prezydenta Trizonii, Teodora Heussa. Heuss był swego czasu aktywnym zwolennikiem Hitlera. Głosował w 1933 roku za Hitlerem, a w 1939 roku aprobował na-

*) Patrz artykuł R. Jurysia pt. „Nauki procesu budapeszteńskiego“, w niniejszym numerze „Poradnika“.

jazd na Polskę. „Kancelerzem“ marionetkowego rządu Trizonii wybrano znanego szowinistę Adenauera. Nowy prezydent i premier wygłosili przemówienia, odznaczające się gwałtownymi akcentami szowinizmu i rewizjonizmu.

„Parlament“ w Bonn stał się widownią hitlerowskich burd, gdy poseł komunistyczny Max Reimann stwierdził, że granica Odry i Nysy jest granicą pokoju. Koła postępowe w Niemczech ostro protestowały przeciwko utworzeniu separatystycznego rządu Niemiec zachodnich.

Dewaluacja

Rozmowy warzyngtońskie między przedstawicielami Anglii, Stanów Zjednoczonych i Kanady stanowiły ważny etap na drodze do ujarznienia gospodarczego Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych. Anglia zobowiązała się popierać inwestycje amerykańskie na terenie Imperium Brytyjskiego, otwierając tym samym wielkie możliwości opanowania posiadłości brytyjskich przez kapitał amerykański. W zamian Amerykanie poczynili pewne bardzo drobne ustępstwa, które mają w nikłej mierze załagodzić brytyjski kryzys dolarowy.

Dopiero w kilka dni po konferencji waszyngtońskiej ujawniono, że Wielka Brytania zgodziła się na amerykańskie żądanie w sprawie dewaluacji funta. Po obniżeniu wartości funta o 30% w stosunku do dolara również inne kraje kapitalistyczne przeprowadziły u siebie dewaluację. Niezależnie od innych konsekwencji dewaluacji można łatwo stwierdzić niektóre bezporne fakty.

1) Jest ona wynikiem całkowitego podporządkowania się krajów kapitalistycznych Stanom Zjednoczonym.

2) Ułatwia hurtowe wykupienie tych krajów i ich posiadłości kolonialnych przez kapitał amerykański.

3) Dewaluacja powoduje dalsze gwałtowne obniżenie stopy życiowej mas pracujących.

4) Przyczynia się do zwiększenia chaosu w krajach kapitalistycznych, którego oznaką jest m. in. panika, jaka wynikła na giełdach.

Przez Anglię, Francję, Włochy i inne kraje przeszła fala protestu ludności przeciwko dewaluacji.

IV sesja ONZ

20 września rozpoczęła swe obrady IV sesja ONZ w miejscowości Flashing Meadows koło Nowego Jorku.

Na czele delegacji polskiej do ONZ stoi ambasador Wierbłowski, na czele delegacji radzieckiej — minister Wyszynski.

Władze Zgromadzenia Narodów Zjednoczonych wybrane na obecną sesję przedstawiają się następująco:

Przewodniczący Carlos Romulo — Filipiny, wiceprzewodniczący — przedstawiciele Zw Radzieckiego, USA, W. Brytanii, Francji, Chin, Brazylii i Pakistanu. Na czele komisji politycznej stanął Pearson — Kanada, przewodniczącym komisji ekonomicznej wybrano Santa Cruz — Chile, społeczno-kulturalnej Stolk — Wenezuela, powierniczej Lansung — Dan'a, administracyjnej Lyrou — Grecja, prawniczej Lachs — Polska.

Należy zaznaczyć, że w czasie głosowania na kandydatów krajów demokracji ludowej przedstawiciele titowskiej Jugosławii wstrzymali się ostentacyjnie od głosowania.

Na posiedzeniu Komisji Ogólnej Ogólnego Zgromadzenia ONZ, zwołanym w celu rozpatrzenia porządku dziennego obecnej sesji, przewodniczący delegacji radzieckiej, min. Wyszyński, zażądał zdjęcia z porządku dziennego kilku spraw, zgłoszonych przez delegację anglosaską, wbrew postanowieniom Karty ONZ. M. in. min. Wyszyński sprzeciwił się włączeniu do porządku dziennego oszczerczych oskarżeń przeciwko Albanii i Bułgarii o rzekome „zagrożenie niezawisłości politycznej i terytorialnej całości Grecji“ oraz tzw. „problemu niezawisłości Korei“ i sprawy rzekomego naruszenia przez Bułgarię, Rumunię i Węgry traktatów pokojowych. Wyszyńskiego poparł delegat Polski.

Ogólnoamerykański Kongres Pokoju w Meksyku

W pierwszej połowie września odbył się w Meksyku ogólnoamerykański kongres pokoju przy udziale delegatów z 18 krajów. Kongres zmanifestował wolę pokoju mieszkańców półkuli zachodniej oraz gotowość narodów Ameryki Łacińskiej do walki o suwerenność swych krajów przeciwko imperialistom z USA. Kongres dał wyraz poparcia ludów kontynentu amerykańskiego dla pokojowej polityki ZSRR.

II Kongres Światowej Federacji Młodzieży Demokratycznej

Na początku września obradował w Budapeszcie II Kongres Światowej Federacji Młodzieży Demokratycznej. 680 delegatów reprezentowało 60 milionów młodzieży z 80 krajów. Kongres był wspaniałą manifestacją gotowości zorganizowanej młodzieży wszystkich ras i wszystkich kontynentów do walki o postęp i pokój.

Piąta rocznica wyzwolenia Bułgarii przez Związek Radziecki

W piątą rocznicę wyzwolenia Bułgarii przez Związek Radziecki odbyły się w Sofii wielkie uroczystości z udziałem delegacji zagranicznych. Na czele delegacji radzieckiej stał marszałek Woroszyłow, na czele delegacji polskiej — minister Skrzyszewski.

Rząd włoski naruszył postanowienia traktatu pokojowego

Po odpowiedzi włoskiej na notę ZSRR, rząd radziecki przesłał Włochom drugą notę, w której stwierdza, że przystępując do paktu atlantyckiego rząd włoski naruszył postanowienia traktatu pokojowego.

Dzień czołgistów w ZSRR

Związek Radziecki obchodził po raz czwarty w dniu 11 września „Dzień Czołgistów“ — jako ogólnonarodowe święto, ustanowione dla uczczenia wybitnych zasług wojsk pancernych i zmotoryzowanych w drugiej wojnie światowej oraz zasług radzieckich konstruktorów czołgów.

Kongres brytyjskich związków zawodowych (TUC)

Na początku września obradowała doroczna konferencja brytyjskich związków zawodowych (TUC). Kierownictwo związane z kołami

rządowymi Partii Pracy prowadziło obrady w taki sposób, że tępiło wszelką opozycję i starało się nie dopuszczać do krytyki.

Delegaci na Kongres nie są w praktyce wybierani przez poszczególne związki. Delegaci nie pytają się również członków Związku, których reprezentują o zdanie w sprawach stojących na porządku dziennym. Dlatego kierownictwo TUC mogło przeprowadzić swoje rezolucje, mimo że godzą one w interesy klasy robotniczej. Zatwierdzono m. in. większością głosów wystąpienie z ŚFZZ oraz zamrożenie płac robotniczych

Prasa kapitalistyczna w związku z Kongresem TUC wyrażała obawy, że kierownictwo związkowe nie potrafi jednak utrzymać w ryzach robotników brytyjskich, nie godzących się na uchwały konferencji.

Memorandum greckiego rządu demokratycznego do ONZ

Grecki rząd demokratyczny przedstawił wszystkim delegacjom na Zgromadzenie ONZ memorandum, w którym wyraża gotowość położenia kresu wojnie domowej w Grecji przez demokratyczne porozumienie podobne do tego, jakie zostało zaproponowane przez Związek Radziecki na wiosnę br.

Amerykanie chcą zabrać Anglikom Malte

Premier Malty Boffa ogłosił treść ultimatum, wręczonego Ministerstwu Kolonii W. Brytanii.

W wypadku niezadowolającej odpowiedzi W. Brytanii na słuszne żądania Malty, rząd Malty postawi sprawę konfliktu przed swoim narodem, któremu proponuje, by w drodze narodowego referendum wypowiedział się, czy w drodze narodowego referendum pragnie zachować wierność Anglii, czy też woli związać swój los ze St. Zjednoczonymi w zamian za pomoc gospodarczą i oddać do dyspozycji St. Zjednoczonym bazy na Malcie.

Jak wiadomo Malta jest główną bazą brytyjską na Morzu Śródziemnym.

KRONIKA GOSPODARCZA

PRZEMYSŁ I HUTNICTWO

Krajowa Konferencja Usprawnień i Wynalazczości

W dniach 19 i 20 września br. obradowała w Warszawie Krajowa Konferencja Usprawnień i Wynalazczości. Obok zasłużonych racjonalizatorów wzięli udział w konferencji członkowie rządu, przedstawiciele nauki i związków zawodowych.

Konferencja Usprawnień i Wynalazczości zakończyła obrady uchwaleniem rezolucji, która na wstępie stwierdza, że przez coraz szersze stosowanie nowej techniki i opanowania jej przez przodujących robotników, w wyniku podniesienia poziomu życiowego klasy robotniczej i szerokiego otwarcia dla niej dostępu do nauki i wiedzy technicznej rodzi się w Polsce masowy ruch racjonalizacji, wynalazczości i nowatorstwa, jako nowa wyższa forma ruchu współzawodnictwa pracy.

Ruch ten, który jest dźwignią postępu technicznego, staje się źródłem oszczędności w całej gospodarce narodowej i jest nieodłączną częścią walki klasy robotniczej o lepsze jutro, o socjalizm.

W celu zapewnienia ruchowi racjonalizatorskiemu jak największych możliwości rozwoju, konferencja wskazuje następujące drogi przezwyciężenia dotychczasowych braków:

1. Administracja w każdym zakładzie pracy winna opracować i opublikować tematy dla racjonalizatorów, tematy z dziedziny przyspieszenia poszczególnych procesów mechanizacji, automatyzacji, elektryfikacji, a także rozszerzenia wąskich gardeł aparatu produkcyjnego, podobnie jak to ma miejsce w Związku Radzieckim. Dla mobilizacji racjonalizatorów i wynalazców dokoła szczególnie ważnych zagadnień należy organizować wzorem Związku Radzieckiego narady nowatorów i konkursy na określone tematy.

2. Należy okazać maksymalną pomoc racjonalizatorom-robotnikom przy opracowywaniu ich pomysłów przez organizację w dużych zakładach klubów wynalazców, przez wyznaczenie pracowników technicznych dla ich naukowego i technicznego opracowania. Prócz personelu technicznego zakładów winny tu okazać pomoc wzorem Politechniki Śląskiej uczelnie techniczne i Instytuty Badawcze poprzez przyjmowanie przez poszczególne wydziały i katedry opieki nad klubami wynalazców, po-

przez wykłady dla robotników w klubach wynalazców, pomoc w laboratoriach i zakładach uczelni przy opracowywaniu pomysłów robotników. Należy zapewnić automatyzm finansowania usprawnień akceptowanych przez Komisję Usprawnień.

3. Należy wydać bezlitosną walkę biurokratyzmowi w załatwianiu propozycji racjonalizatorskich, za przewlekanie decyzji i wypłat premii, karać biurokratów.

Należy piętnować konserwatyzm techniczny jako polityczny oportunizm, jako poważny hamulec w walce o socjalizm w Polsce.

4. Konferencja stwierdza konieczność wzmoczenia we wszystkich resortach gospodarczych akcji przenoszenia ulepszeń dokonanych w jednym miejscu pracy na inne, gdzie tylko ulepszenie to może być zastosowane.

Dla tego celu należy wzorem Ministerstwa Budownictwa organizować kursy, pokazy, odczyty, posyłać racjonalizatorów, którzy opanowali przodującą technologię jako instruktorów, posyłać robotników na przeszkolenie do przodujących fabryk, żądać wskaźników nowej technologii w planach technicznych i sprawozdawczości technicznej. Poza administracją gospodarczą, pomoc ta (kursy i pokazy) winna być organizowana przez branżowe związki zawodowe. Narada wyraża przekonanie, że wykonanie jej zaleceń przyczyni się do dalszego szerokiego rozwoju masowego ruchu racjonalizacji i nowatorstwa, potężnej dźwigni w budowie podstaw socjalizmu w Polsce.

Współpraca naukowców z robotnikami

W Katowicach odbyła się w dniu 11.IX. br. pod przewodnictwem rektora Politechniki Śląskiej Inż. Władysława Kuczewskiego, z inicjatywy redakcji „Trybuny Robotniczej“, pierwsza w Polsce wspólna narada przedstawicieli nauki — profesorów Politechniki Śląskiej w Gliwicach i robotników — czołowych racjonalizatorów przemysłu, przedstawicieli klubów wynalazców przy zakładach przemysłowych. Obecni byli również przedstawiciele przemysłów: hutniczego, węglowego i chemicznego. Na naradzie przedyskutowano i ustalono stałe formy współpracy ludzi nauki z robotnikami, w celu przyspieszenia postępu technicznego poprzez opartą o szeroką inicjatywę mas robotniczych racjonalizację metod produkcji i form pracy.

Narada wykazała wspólną troskę robotników, techników i naukowców o rozwój polskiego przemysłu, o wzrost produkcji i postęp techniczny.

Narada wykazała, że sztucznie budowane w okresie rządów kapitalistycznych bariery pomiędzy człowiekiem nauki i robotnikiem znikły wobec marksistowsko-leninowskiej koncepcji wspólnej pracy robotnika i technika dla dobra najszerzych mas pracujących.

W wyniku obrad uchwalono rezolucję, która wzywa wszystkie wyższe uczelnie i zakłady przemysłowe w kraju do nawładzania ścisłej współpracy dla dobra przemysłu.

Krajowa Narada Energetyków

Dnia 20.IX. br. odbyła się w Warszawie Krajowa Narada Energetyków, która miała na celu opracowanie założeń ułatwiających pracę w okresie największego zapotrzebowania energii elektrycznej, tzw. szczytu jesienno-zimowego.

Po wysłuchaniu referatów i dyskusji zebrani uchwalili rezolucję, w której stwierdzają, że obok poważnych osiągnięć zakładów energetycznych, zdarza się wiele niedociągnięć.

W związku z tym narada apeluje o mobilizację wszystkich sił do przedterminowego wykonania planu produkcyjnego, wprowadzenie bezwzględnie współzawodnictwa pracy wśród brygad remontowych oraz zmobilizowania załóg inwestycyjnych wokół sprawy skrócenia czasu instalowania nowych jednostek energetycznych i wcześniejszego oddania ich do eksploatacji.

Rezolucja postanawia również wzmocnić współzawodnictwo pracy wśród pracowników energetyki oraz wprowadzić konsultację techniczną dla racjonalizatorów.

Produkcja cukru

Produkcja przemysłu cukrowniczego z roku na rok wzrasta. W roku 1946/47 wyprodukowano ogółem 385 000 ton cukru, w następnym roku zwiększono produkcję do 496 000 ton, w roku 1949 osiągnęliśmy 735 000 ton, a w roku 1955 — 1 milion ton cukru.

Wzrost produkcji posiada decydujący wpływ na podnoszenie się konsumpcji. Podczas gdy w r. 1938 spożycie cukru na głowę ludności dochodziło zaledwie do 11,8 kg. rocznie, to już w roku 1947 wynosiło ono 12,9 kg, a w r. 1949 powiększy się nieomal dwukrotnie w stosunku do roku 1938 i osiągnie — 19 kg na jednego mieszkańca. Plan sześcioletni przewiduje dalszy wzrost konsumpcji, która w roku 1955 osiągnie około 30 kg na głowę ludności rocznie.

W związku ze zbliżającą się tegoroczną kampanią cukrowniczą odbyła się 24.IX. br. ogólnopolska narada cukrownicza. Wygłoszone referaty dotyczyły spraw produkcji, oszczędności, współzawodnictwa pracy i racjonalizatorstwa. Uchwalona rezolucja wzywa do umasowienia ruchu indywidualnego i grupowego współzawodnictwa, do przekroczenia oszczędności zaplanowanych na 2 mld 400 mln zł i osiągnięcia produkcji 760 000 ton cukru (planowano 735 000 ton).

ROLNICTWO I RYBOŁÓSTWO

Uroczystości dożynkowe

Centralne uroczystości dożynkowe odbyły się w tym roku 11 IX. na historycznym Psim Polu pod Wrocławiem, gdzie zebrało się ponad 100 000 chłopów, robotników rolnych i robotników fabrycznych z całej Polski, z woj. wrocławskiego oraz około 50 000 mieszkańców Wrocławia.

Na uroczystość przybyli: Prezydent RP Bolesław Bierut, marszałek Sejmu Kowalski, premier Cyrankiewicz, marszałek Zymierski, członkowie rządu, przedstawiciele naczelnych władz partii politycznych, organizacji, związków i instytucji. Na uroczystościach na Psim Polu wygłosił przemówienie prezydent Bierut. Mówił on między innymi:

„Jakie plony przyniosła dotychczas polskiemu ludowi pracującemu władza demokratyczno-ludowa?

Pierwszym jej krokiem było wywłaszczenie obszarników i oddanie ziemi tym, którzy na niej pracowali — chłopom i robotnikom rolnym. Na ziemi niespełna 10 000 obszarników w wojewódzkich centralnych

i wschodnich pracuje obecnie pół miliona rodzin chłopskich. Na Ziemiach Odzyskanych otrzymało gospodarstwa rolne 600 000 rodzin chłopskich.

Władza ludowa wywłaszczyła kapitalistów w olbrzymiej większości obcych, a przemysł, transport, wielkie przedsiębiorstwa handlowe i banki uczyniła dobrem ogólnonarodowym. Dzięki temu chłop otrzymuje coraz większą pomoc w swej gospodarce ze strony państwa: coraz więcej narzędzi i maszyn rolniczych, coraz więcej nawozów sztucznych, kredyty na zakup niezbędnego sprzętu, inwentarza, nasion, planowy zbyt produktów rolnictwa.

Władza ludowa dopiero potrafiła zabezpieczyć małorolnego i średniego chłopca przed rujnującymi wahaniami cen, potrafiła zapewnić mu rentowną cenę zboża.

Władza ludowa niesie i nieść będzie w coraz większym stopniu gospodarstwu chłopskiemu pomoc agronomiczną, weterynaryjną, hodowlaną. Popiera ona rozwój spółdzielczości na wsi oraz rozwój wszelkich form zespolonej samopomocy chłopskiej. Państwo ludowe zakłada państwowe ośrodki maszynowe, prowadzi kontraktację plodów rolnych i hodowlanych, organizuje selekcję nasion i uprawę wysoko opłacalnych i pracowitonych kultur technicznych, szkoli agronomów i specjalistów w celu podniesienia ogólnego poziomu gospodarki rolniczej.

Troska o rozwój człowieka to najważniejsze zadanie władzy ludowej. Rząd kapitalistyczno-obszarniczy i dzisiejsze wstecznicтво usiłowały i usiłują dotąd trzymać masy ludowe w ciemnocie, tumanic je oszustwem i sączyć im w głowy strachy, przesady, plotki, groźby wojenne, niewiarę we własne siły. W ten sposób usiłują oni hamować osiągnięcia władzy ludowej. Państwo ludowe czyni wszystko, aby wzmocnić rozwój oświaty ludowej, aby pomóc w wydzwignięciu się mas pracujących na wyższy poziom życia kulturalnego. Upowszechnienie kultury to jedno z czołowych haseł ludu pracującego. Przed wojną istniało 189 szkół rolniczych z niespełną 7 000 uczniów. Dziś w 200 liceach i 500 z górą szkołach rolniczych uczy się 35 000 synów i córek chłopskich, czyli 5 razy więcej niż przed wojną. Ale prócz tego istnieje dziś około 6 000 ośrodków przysposobienia rolniczego, obejmujących przeszło 250 000 uczestników. Przed wojną istniało 15 i pół tysiąca szkół wiejskich powszechnych, dziś jest ich przeszło 20 000 a obejmują one o 100 000 dzieci wiejskich więcej niż przed wojną. W szkołach średnich było przed wojną nie więcej niż 10% młodzieży chłopskiej, dziś dzieci chłopskie stanowią już $\frac{1}{3}$ część ogółu młodzieży szkół średnich i $\frac{1}{4}$ część młodzieży szkół wyższych, a liczby te będą się coraz szybciej zwiększać w najbliższych latach. Ale przed wojną szkolnictwo powszechnie na wsi nie posiadało innych szkół, jak szkoły niższego stopnia o jednym nauczycielu. Dziś wieś otrzymuje coraz więcej szkół 7-oddziałowych o normalnym programie nauczania. Rozwija się coraz szerzej oświata dla dorosłych i akcja w kierunku całkowitego przewyciężenia analfabetyzmu na wsi — ponurej spuścizny rządów obszarniczo-kapitalistycznych. Wzrasta liczba bibliotek wiejskich, rozwija się radiofonizacja i elektryfikacja wsi jako ważne czynniki upowszechnienia kultury na wsi.

Niemniej ważną troską władzy ludowej jest zabezpieczenie zdrowotności wsi, rozwój ośrodków zdrowia i pomocy lekarskiej, walka z chorobami zakaźnymi. Liczba ośrodków zdrowia na wsi jest już dziś siedmiokrotnie wyższa niż przed wojną. Ośrodki te udzielają bezpłatnej pomocy lekarskiej w zakresie ochrony zdrowia matki i dziecka, gruźlicy,

jaglicy, chorób wenerycznych, pobierają zaś niewielkie opłaty za porady w lecznictwie ogólnym. Wprowadzone zostały ulgowe opłaty za korzystanie ze szpitali dla mało- i średniorolnych chłopów, jak również bezpłatne leczenie chorych psychicznie, niebezpiecznych dla otoczenia. Zmniejszyła się znacznie liczba zgonów wskutek chorób zakaźnych w związku z bezpłatnym leczeniem chorych zakaźnych w szpitalach.

Po raz pierwszy chłopci w Polsce zaczęli korzystać z leczenia w sanatoriach i uzdrowiskach państwowych. W roku ubiegłym korzystano z tych uzdrowisk 6 610 chłopów. Bezpłatne leczenie gruźlicy odbywa się zarówno w przychodniach, jak i sanatoriach oraz prewentoriach dla dzieci chłopskich. 55 ruchomych ambulansów dentystycznych obsługuje dzieci wiejskie, co ma poważne znaczenie dla ich zdrowia. W przyszłym roku ma być zrealizowana powszechna pomoc położnicza przez osiedlenie w każdej gminie odpowiedniej służby medycznej.

Zadaniem władzy ludowej jest usunięcie upośledzenia kulturalnego wsi w porównaniu z miastem i podniesienie ogólnego poziomu kultury i dobrobytu mas ludowych. Wzajemna łączność między robotnikami i chłopami ułatwi to zadanie. Oporą władzy ludowej jest sojusz robotników i chłopów. Umacniając ten sojusz, umacniamy nasze państwo ludowe!

Niezależnie od centralnego obchodu uroczystości dożynkowych — w całym kraju odbywały się dożynki gminne. Na uroczystościach dożynkowych przy masowym udziale chłopów, były również liczne delegacje robotnicze z miast. Z bogatym programem artystycznym wystąpiły ludowe zespoły artystyczne, kapele wiejskie oraz robotnicze zespoły świetlicowe.

Z grupami robotniczymi przybyło na wieś również kilkuset przewodników pracy, którym chłopci ofiarowali wieńce i podarunki, jako podziękowanie za ich wydajną pracę w przemyśle, dzięki której wieś otrzymuje więcej artykułów przemysłowych i maszyn rolniczych.

Obchody dożynek były podsumowaniem osiągnięć gospodarczych Polski Ludowej oraz wielką manifestacją na rzecz trwałego pokoju. Liczny udział robotników z miast i miasteczek był dowodem coraz bardziej rosnącego, nierozzerwalnego sojuszu robotniczo-chłopskiego.

6,1 miliona hektarów pod siewy jesienne

W wywiadzie udzielonym w związku z tegoroczną, pierwszą w ramach planu sześcioletniego, kampanią siewną, minister rolnictwa i reform rolnych, Dąb-Kociół, powiedział m. in.:

„W kampanii siewnej 1949/50 r. zwiększymy powierzchnię uprawy roślin w gospodarstwach rolnych o blisko 300 000 ha. Zasiewy jesienne dokonane będą na przestrzeni 6 150 000 ha.

Na odcinku zaopatrzenia rolników w nasiona siewne dokonaliśmy zdecydowanego przełomu. Ułatwiłszy warunki nabycia nasion siewnych tak, aby masowo mogli z nich korzystać chłopci mało- i średniorolni, którzy mają pierwszeństwo przy kupnie. Jednocześnie dzięki zwiększonej produkcji nawozów sztucznych, dostarczamy chłopom przez spółdzielnie gminne, ogółem 590 000 ton nawozów i 75 000 ton wapna nawozowego. Pomoc państwa dla rolników jest bardzo wydatna i wielostronna. Wystarczy powiedzieć, że same kredyty krótkoterminowe na zakup nawozów sztucznych i ziarna siewnego, na orki i wypożyczanie maszyn rolniczych wynoszą w okresie jesiennym 1 260 milionów złotych.

Wielką troską Ministerstwa Rolnictwa i R. R. jest stały rozwój mechaniczacji prac rolnych. W tej chwili gospodarstwa chłopskie obsługują ok. 3 000 gminnych ośrodków maszynowych i blisko 4 000 ich filii gromadzkich, coraz lepiej zaopatrywanych w maszyny i narzędzia rolnicze, a przede wszystkim w siewniki. W niektórych województwach, jak np. w woj. śląskim — już w tym roku ilość siewników jest wystarczająca dla całkowitego przeprowadzenia nimi siewu ozimin. Całkowicie zmechanizowany jest również siew we wszystkich Państwowych Gospodarstwach Rolnych“.

Bydło dla drobnych rolników

Na ostatnim posiedzeniu Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów uchwalono m. in. kredyty w wysokości jednego miliarda zł na zakup bydła użytkowego dla drobnych rolników, robotników rolnych Państwowych Gospodarstw Rolnych oraz kredytu w wysokości 300 000 000 zł na zakup bydła użytkowego dla ośrodków szkół rolniczych i dla Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego.

W związku z tym Ministerstwo Rolnictwa i R. R. informuje, że drobni rolnicy otrzymują za pośrednictwem Centrali Mięsnej ogółem 17 000 szt. bydła, robotnicy rolni — 3 000 szt., a szkoły rolnicze i PLNGW ogółem 6 000 szt. bydła użytkowego.

Kredyty na zakup bydła dla drobnych rolników będą rozdzielane za pośrednictwem Państwowej Administracji Rolnej oraz Związku Samopomocy Chłopskiej. Robotnicy rolni otrzymują kredyt na kupno bydła użytkowego za pośrednictwem Administracji Państwowych Gospodarstw Rolnych i Zw. Zaw. Robotników i Pracowników Rolnych.

Badania kwalifikacyjne gruntów

Od 15 bm. rozpoczęły się w całym kraju we wszystkich majątkach i gromadach — badania, związane z klasyfikacją gruntów, które trwać będą do dnia 15 października br.

Badania te mają na celu uzyskanie danych do sprawiedliwego w przyszłości ustalania podstawy opodatkowania, oraz przy planowaniu upraw, kontraktacji i melioracji.

Konieczność posiadania danych co do klasyfikacji gruntów stała się szczególnie palącą u progu nowego planu sześcioletniego.

Należy podkreślić, że uzyskane przy klasyfikacji dane nie będą miały żadnego wpływu na dokonany obecnie wymiar podatku gruntowego zatem posiadacze gospodarstw obowiązani są wpłacać wymierzony podatek gruntowy w ustalonej wysokości i wyznaczonych terminach.

W gromadach i majątkach badania przeprowadzają dwuosobowe zespoły klasyfikacyjne, w których skład wchodzi fachowcy — znawcy gleb (np. agronomi gminni) i przedstawiciele czynnika społecznego (sekretarze organizacji partyjnych, przedstawiciele rad narodowych, Związku Samopomocy Chłopskiej itp.).

Duże udogodnienie dla gmin wiejskich i miejskich

W numerze 54 Monitora Polskiego ukazało się zarządzenie Głównego Pełnomocnictwa Rządowego do spraw podatku gruntowego w sprawie zmiany trybu postępowania przy egzekucji podatku gruntowego w ziemiodłochach.

W dotychczas obowiązującej instrukcji egzekucyjnej, dodatki za zwłokę, przy poborze i egzekucji podatku gruntowego wyznaczonego w zbożu, obliczane były również w zbożu. Obecna zmiana zezwala na obliczanie tych kosztów w gotówce, co ma duże znaczenie dla zarządów gminnych i miejskich, gdyż te stosownie do zarządzenia Ministerstwa Skarbu przypadają na rzecz dochodu gmin. Przed zmianą, jak już wspomniano wyżej, koszty te obliczane były w zbożu, a następnie doliczane były do ogólnej ilości zboża, jaką podatnicy mieli wyznaczoną do uiszczenia tytułem podatku gruntowego i razem ze zbożem podatkowym oddawane były do magazynów punktów zsypu. Rozliczanie, jakie później następowało pomiędzy gminami a punktami zsypu było bardzo kłopotliwe.

Ogłoszone zarządzenie upraszcza znacznie całą procedurę postępowania, dając w ten sposób poszczególnym gminom pewne korzyści materialne.

HANDEL I WSPÓLPRACA GOSPODARCZA Z ZAGRANICĄ

Dekret o Izbie Handlu Zagranicznego

Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 21 września br. uchwaliła m. in. dekret o utworzeniu Polskiej Izby Handlu Zagranicznego. Zadaniem nowoutworzonej Izby jest rozwijanie i umacnianie stosunków gospodarczych Polski z zagranicą.

Rokowania handlowe

Dnia 12 IX br. 13-osobowa polska delegacja handlowa z ministrem Handlu Zagranicznego inż. Tadeuszem Gede na czele udała się do Moskwy w celu ustalenia listy towarowej i podpisania protokołu na rok 1950 do pięcioletniej umowy z dnia 26 I. 1948 r. o wzajemnych dostawach towarowych między Polską a Związkiem Radzieckim.

★

W dniu 21 IX. rozpoczęły się w Warszawie rokowania polsko-islamskie, mające na celu zawarcie nowej umowy handlowej i płatniczej.

★

W dniu 23 IX. wyjechała do Budapesztu polska delegacja handlowa do rokowań o zawarcie rocznej umowy handlowej na rok 1950 i przygotowania sześcioletniego układu handlowego z Węgrami.

★

W dniu 23 IX. udała się z Warszawy do Kopenhagi delegacja polska do rokowań handlowych z Danią.

★

Umowa handlowa między Rzeczypospolitą Polską a Hindustanem zawarta w New Delhi dnia 22 kwietnia 1949 r. została obecnie zatwierdzona przez rządy obu państw, a odpowiednie dokumenty wymieniono w Paryżu.

Umowa weszła w życie z dniem 1 lipca 1949 r. z ważnością na jeden rok, tj. do dnia 30 czerwca 1950 r.

Delegacja węgierska w Polsce

Na wybrzeżu bawiła rządowa delegacja węgierska do spraw tranzytu przez polskie porty. Delegacji przewodniczył węgierski wiceminister komunikacji, Juliusz Karadi.

W czasie pobytu w Warszawie członkowie delegacji przeprowadzili bezpośrednio rozmowy z przedstawicielami naszej administracji i gospodarki morskiej dla zorientowania się w możliwościach przepustowych naszych portów. Goście węgierscy w przerwach pomiędzy konferencjami zwiedzili w Gdańsku i Gdyni tereny portowe, magazyny oraz urządzenia kolejowe i obszar wolnej strefy.

Polska na targach zagranicznych

We wrześniu Polska wzięła udział w czterech zagranicznych imprezach targowych, a mianowicie: w Płowdii (Bułgaria) od 4 — 18, w Pradze — od 11 — 18, w Wiedniu — od 11 — 18 i w Budapeszcie — od 16 września do 2 października. W stolicach Węgier i Austrii wystawiliśmy po raz pierwszy, w Pradze i w Płowdii wystawiamy co roku.

Udział Polski w jesiennych targach praskich miał szczególnie poważny charakter, ponieważ były to jubileuszowe pięćdziesiąte targi.

Międzynarodowe Targi Praskie odwiedziło ponad milion osób

Udział w tegorocznych targach wzięli wystawcy z ponad 50 krajów.

Szczególnym zainteresowaniem na targach cieszył się pawilon Związku Radzieckiego, będący największym ze wszystkich zagranicznych. Targi praskie zobrazowały wielkie osiągnięcia przemysłowe ZSRR i krajów demokracji ludowej oraz zapewniły zawarcie rekordowej ilości transakcji handlowych.

Pomoc naukowców radzieckich

W Polsce przebywali ostatnio uczeni radzieccy: prof. Uniwersytetu Leningradzkiego — G. A. Czigariew i prof. Instytutu Ochrony Roślin w Mińsku — A. Markowicz. Celem wizyty uczonych radzieckich było zapoznanie polskich specjalistów z najnowszymi sposobami dezynsekcji stosowanymi w Związku Radzieckim.

Goście zwiedzili m. in. młyny i magazyny zbożowe pow. piotrkowskiego, demonstrując na kilku pokazach metodę zwalczania szkodników zbożowo-mącznych gazem dwuchloroetanu.

KRONIKA KULTURALNO-OŚWIATOWA

100 milionów zł na potrzeby kulturalno-oświatowe wsi

Centralna Rada Związków Zawodowych przekazała 75 milionów zł na potrzeby kulturalno-oświatowe ZSCh.

Łącznie z 25 milionami zł za które zakupiono 400 bibliotek dla świetlic wiejskich w okresie „Tygodnia Oświaty, Książki i Prasy“, wieś otrzymuje 100 milionów zł na swe kulturalno-oświatowe potrzeby.

Z kwoty 75 milionów zł ZSCh zakupi sprzęt i pomoce naukowe dla uniwersytetów ludowych i szkół pracy społecznej, wyposaży świetlice wiejskie w potrzebny sprzęt, zamontuje aparaty radiowe oraz zakupi instrumenty muzyczne dla zespołów ludowych. 26 milionów zł przeznaczono na stypendia dla 1080 słuchaczy kursów dla pracowników świetlicowych.

Część funduszu zużyta będzie na organizowanie wycieczek ludności wiejskiej do fabryk, hut i kopalni.

Rady Narodowe w walce z analfabetyzmem

Kancelaria Rady Państwa wydała okólnik, w którym zaleca radom narodowym wzmoczenie współudziału w walce z analfabetyzmem w okresie zbliżającej się jesieni i zimy.

Okólnik Kancelarii Rady Państwa poleca wszystkim radom narodowym, a szczególnie radom gminnym otoczyć troskliwą opieką wszystkie kursy i zespoły nauki początkowej dla analfabetów i wzmoczyć udział w pracach organów powołanych do walki z analfabetyzmem.

Prezydium rad narodowych dołożyć muszą wszelkich starań, aby pomóc organizatorom kursów dla analfabetów w uzyskiwaniu pomieszczeń na naukę oraz udzielać pomocy finansowej w ramach funduszy przewidzianych w budżecie.

Konferencja nauczycieli

W Warszawie i miastach wojewódzkich odbyły się w pierwszej dekadzie września konferencje aktywu oświatowego PZPR, na których podsumowano dorobek województw na polu upowszechnienia oświaty i nasycenia jej nową treścią ideologiczną, odpowiadającą potrzebom

mas pracujących oraz nakreślono zadania nauczycieli w bież. roku szkolnym.

Na wszystkich konferencjach zebrani działacze oświatowi w uchwalonych rezolucjach zobowiązali się wychowywać młodzież w duchu proletariackiego patriotyzmu i internacjonalizmu.

We wrześniu odbywały się w całym kraju powiatowe konferencje nauczycielskie z udziałem pracowników administracji szkolnej, nauczycieli szkół podstawowych i średnich oraz przedstawiciele partii politycznych, organizacji społecznych i związków zawodowych

Przedmiotem obrad była, analiza dotychczasowych wyników nauczania, realizacji obowiązku nauczania, wyników pracy nad zapewnieniem każdemu dziecku możliwości ukończenia siedmioklasowej szkoły oraz warunków pracy nauczycieli i uczniów. Na czoło wysunięte są zagadnienia demokratyzacji nauczania i wychowania, a więc nowe programy i podręczniki, wychowanie ideologiczne młodzieży, podniesienie na wyższy poziom przygotowania ideologicznego i zawodowego nauczycieli. Omawiane są również zadania zakładowych organizacji związkowych.

Podręczniki szkolne

Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych przygotowały na bieżący rok szkolny 12 000 000 egzemplarzy podręczników dla szkół powszechnych i zawodowych. W liczbie tej 7 500 000 egzemplarzy uległo całkowitej lub częściowej przeróbce redakcyjnej celem dostosowania do wymagań nowego programu nauczania.

Początek roku akademickiego

Ministerstwo Oświaty ustaliło początek roku akademickiego 1949/50 w szkołach wyższych na dzień 1 października. W dniu tym o godz. 16 odbyły się na terenie wszystkich szkół wyższych zebrania o charakterze masowym grona nauczającego i studentów oraz pracowników administracyjnych uczelni. Na zebrania te władze uczelni i zarządy oddziałów Federacji Polskich Organizacji Studenckich zaprosiły robotników, przewodników i racjonalizatorów miejscowych zakładów pracy.

Zebrani wysłuchali transmitowanego przez radio przemówienia ministra oświaty, dr St. Skrzyszewskiego, po czym nastąpiły przeniesienia przedstawicieli Związku Akademickiej Młodzieży Polskiej i delegata Rady Narodowej.

Uroczystości inauguracyjne odbyły się w dniu 3 października. Po przemówieniu rektora i przedstawiciela FPOS nastąpiła immatrykulacja nowych studentów. Zgodnie z tradycją jeden z profesorów wygłosił wykład inauguracyjny, obrazujący najnowsze osiągnięcia w danej dziedzinie nauki. Przebieg i treść uroczystości związanych z początkiem roku akademickiego wyrażały doniosłą rolę i udział w walce o pokój.

IV Międzynarodowy Konkurs Chopinowski

Pod protektorem Prezydenta RP Bolesława Bieruta, w obecności członków Rady Państwa, przedstawicieli korpusu dyplomatycznego, akredytowanego w Warszawie, członków Komitetu Honorowego i Komitetu Wykonawczego Roku Chopinowskiego, liczących przedstawicieli

świata artystycznego stolicy i zaproszonych gości odbyło się w dniu 18 września br. otwarcie IV Międzynarodowego Konkursu im. Fryderyka Chopina.

Otwierając konkurs wiceminister kultury i sztuki, Włodzimierz Sokorski powiedział:

„Otwierając IV Międzynarodowy Konkurs pianistyczny im. Fr. Chopina, mam zaszczyt powitać przybyłego na dzisiejszą uroczystość obywatela marszałka Sejmu, obywatela premiera, członków rządu, członków jury, uczestników Konkursu i wszystkich szanownych gości.

Czwarty, a pierwszy w odrodzonej Polsce Konkurs Chopinowski odbywa się dla nas Polaków w historycznym momencie w setną rocznicę śmierci jednego z największych geniuszów muzycznych świata, człowieka, który założył podwaliny pod głęboko narodową muzykę polską, który w ukochaniu tego wszystkiego, co stanowiło muzyczne przeżycie naszego ludu i naszego narodu, stał się własnością wszystkich narodów świata.

Uroczystości chopinowskie w Polsce, które otwierał w lutym 1949 r. Obywatel Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, trwają w naszym kraju już blisko rok docierając nawet do najmniejszych osiedli i wiosek, a ich punkt kulminacyjny stanowi dziś otwarty Konkurs. W tych warunkach nie będzie przesadą stwierdzenie, że w Polsce Ludowej Fryderyk Chopin stał się bliski każdemu człowiekowi, stał się jego myślą, jego słowem muzycznym, jego natchnieniem w pracy nad odbudową naszego kraju.

Dla ludzi naszego kraju, którzy swą wielką i szlachetną pracą dźwigają do nowego, piękniejszego życia zniszczone miasta, porty, fabryki i osiedla, głęboki humanizm i prawda artystyczna muzyki Fryderyka Chopina jest tym bezcennym skarbem w naszej kulturze, który troskliwie i z największą miłością nieść będziemy w przyszłość naszych pokoleń jako wieczną potrzebę serc naszych, jako dzieło geniusza polskiego narodu.

Ogłaszając IV Międzynarodowy Konkurs pianistów im. Fr. Chopina za otwarty, pragnę podziękować członkom jury za ich ofiarną pracę oraz w imieniu rządu Rzeczypospolitej życzyć wszystkim uczestnikom konkursu szczęścia i powodzenia w ich odpowiedzialnym i tak szlachetnym współzawodnictwie“.

Do IV konkursu stanęło 40 osób z 13 krajów. Uczestnicy reprezentują następujące kraje: ZSRR — 5 uczestników, Czechosłowacja — 1, Węgry — 7, Bułgaria — 2, Meksyk — 1, Rumunia — 1, Polska — 11, Francja — 1, Anglia — 2, Austria — 4, Brazylia — 3, Włochy — 1, Niemcy — 1.

Po części oficjalnej rozpoczęto występy konkursowe.

Wystawa chopinowska w Muzeum Narodowym

W obecności premiera Cyrankiewicza, przedstawiciele rządu, członków jury i uczestników IV Międzynarodowego Konkursu im. Fr. Chopina oraz reprezentantów świata artystycznego stolicy odbyło się w dniu 19 ub. m. w gmachu Muzeum Narodowego otwarcie wystawy chopinowskiej.

Wystawa ukazuje Chopina jako twórcę i jako człowieka, któremu bliskie są idee równości i sprawiedliwości społecznej, gorącego patriotę.

artystę związanego ze sztuką swego narodu i jej tradycjami ludowymi. W doniosłej akcji upowszechnienia wartości kulturalnych, zaznajomienia najszerszych warstw społeczeństwa w życiu i twórczością Chopina, wystawa stać się ma jednym z bardzo istotnych czynników.

Nagrody dla artystów amatorów

Na wiosek Artystycznej i Ogólnopolskiej Wystawy Plastyków Amatorów, z sum asygnowanych przez Centr. Radę Zw. Zawod. i Min. Kultury i Sztuki zostali wyróżnieni równorzędnymi nagrodami po 20 000 zł następujący amatorzy plastycy:

J. Bułat — robotnik rolny (Kraków), Z. Dyszkiewicz — Zw. Zaw. Włóknarzy (Białystok), W. Bubała — ZZG (Katowice), K. Głodek ZZG (Katowice), Z. Jankowski — ZZK (Łódź), L. Jędrzejewski — Zw. Zaw. Budowlanych (Warszawa), M. Józefczyk — ZZG (Katowice), J. Kazimierski — robotnik rolny, Zw. Zawod. Rob. Prac. Rolnych (Wrocław), P. Latoska — ZZG (Katowice), J. Lipowczan — ZZG (Katowice), W. Molenda — Zw. Zawod. Przem. Spożywczego (Łódź), J. Nikifor — robotnik rolny (Kraków), K. Plekiewicz — Zw. Zaw. Spółdzielców (Warszawa), Fr. Plotrowski — Zw. Zaw. Pocz. (Warszawa), W. Rybarek — ZZG (Katowice), W. Simiński — Zw. Zawod. Budowlanych (Katowice), J. Sokołowska — Zw. Zaw. Pocz. (Warszawa), W. Stachowicz — Zw. Zaw. Samorząd. (Warszawa), F. Wałdowski — kreślarz (Bydgoszcz), M. Zborucka — Zw. Zawod. Spożywców (Łódź), B. Zajac — Zw. Zaw. Leśników (Rzeszów), W. Czapka — Zw. Zawod. Samorząd. (Kraków), H. Stępień — Zw. Zawod. Samorządowców (Kraków), R. Freyer — Zw. Zaw. Państwowców (Olsztyn), A. Mardkiewicz — Zw. Zawod. Prac. Leśnych (Gdańsk).

Poza tym nagrody w postaci kompletów farb olejnych w kasetach, pochodzących z daru Zw. Pol. Art. Plastyków otrzymali: H. Głazowski — Zw. Zawod. Bankowców (Lublin), J. Gauze — ZZK (Kielce), M. Stalięga — ZZG (Katowice), S. Głoszyński — ZZK (Wrocław), J. Szwanke — ZZG (Katowice).

Kurs dla instruktorów pracy kulturalnej FWP

Dział szkolenia CRZZ organizuje dla potrzeb Funduszu Wczasów Pracowniczych nowy trzymiesięczny kurs dla instruktorów pracy kulturalnej.

Absolwenci, po skończeniu kursu i złożeniu egzaminów, zostaną zatrudnieni jako instruktorzy pracy kulturalnej w domach wypoczynkowych.

Wystawa sztuki i rękodzieła ludowego

W Państwowym Muzeum we Wrocławiu otwarto objazdową wystawę sztuki i rękodzieła ludowego.

Obok wystawy sztuki i rękodzieła ludowego w salach Państwowego Muzeum otwarta została wystawa sztuki ludowej Dolnego Śląska i XVIII i XIX wieku. Wśród różnorodnych eksponatów na specjalne wyróżnienie zasługuje ceramika z Bolesławca, kafele ludowe z okolic Brzegu, formy do pierników, kločki do drukowania płótna z okolic Lubania oraz artystycznie wykonane czepece ludowe z Kłodzka, Głogowa i Nysy,

Przed „Miesiącem Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej”

W całym kraju trwają przygotowania do obchodu „Miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko - Radzieckiej”.

Szereg organizacji i instytucji społecznych zgłosiło swój udział w rozpoczynającym się w dniu 7 października br. „Miesiącu Przyjaźni Polsko - Radzieckiej”.

„Film Polski” organizuje akcję kin objazdowych, które odwiedzą 3 290 miejscowości wiejskich i dadzą ok. 5 000 seansów, połączonych z krótką prelekcją. Szeroko reprezentowany będzie film oświatowo-popularny oraz film młodzieżowy. Łącznie działać będą 183 kina objazdowe.

W 40 miastach zorganizowane będą w 63 kinach festiwale filmu radzieckiego. W Warszawie festiwal odbędzie się w kinach „Palladium” i „1 Maja”. Specjalne filmy młodzieżowe będą wyświetlane w kinie „Polonia”. Wyświetlane będą ponadto wyróżnione na festiwalach międzynarodowych filmy radzieckie jak: „Spotkanie na Łabie”, „Sąd honorowy”, „Lenin”, „Bitwa stalingradzka”, „Akademik Pawłow”, „Miczurin” oraz najnowszy film „Z życia i działalności Włodzimierza Lenina”.

W wielu miastach zorganizowane zostaną specjalne pokazy filmu „Spotkanie na Łabie” połączone z referatami na temat „ZSRR awangardą w walce o pokój”.

W ośrodkach naukowych i w uniwersytetach będą organizowane wieczory dyskusyjne na temat filmu „Sąd honorowy” z udziałem świata naukowego i działaczy społecznych.

Poza szeregiem wystaw urządzanych przez różne organizacje TTPR organizuje wystawy objazdowe. Tematem wystaw będzie: „ZSRR — kraj 100 narodów”, „Opieka społeczna w ZSRR”, „Odbudowa zagłębia Donieckiego”, „Pomoc ZSRR Polsce” oraz szereg innych.

Wydana zostanie fotokronika o ZSRR m. in. na temat „Wczasy w Związku Radzieckim”, „Wieś radziecka”, „Szkoła w ZSRR”, „Miczurinowcy”, „Mali kolejarze” oraz fotomontaże związane z 32 rocznicą rewolucji listopadowej.

Nadto Towarzystwo Przyjaźni Polsko - Radzieckiej przygotowuje szereg odczytów ilustrowanych przezroczami ze specjalnym doбором tematów dla młodzieży, ludności wiejskiej oraz świetlic wiejskich.

W czasie „Miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko - Radzieckiej” odbędą się w całym kraju powiatowe i wojewódzkie eliminacje wiejskich zespołów artystycznych, biorących udział w konkursie na najlepsze wykonanie pieśni, inscenizacji lub sztuki radzieckiej. Konkurs ten, ogłoszony przez ZSch w lipcu br., wzbudził na wsi wielkie zainteresowanie.

Dotychczas udział w konkursie zgłosiło przeszło 643 wiejskich zespołów artystycznych, z liczbą 13 000 uczestników.

Dla zwycięskich zespołów przewidziane są liczne i cenne nagrody. M. in. Zarząd Główny ZSch przeznaczył 75 odborników radiowych i 20 bibliotek. Ponadto na zakup nagród dla zwycięskich zespołów artystycznych TTPR i Min. Kultury i Sztuki przeznaczyło po 500 000 zł. Nagrody ufunduje również ZMP.

Kierownicy wyróżnionych zespołów otrzymają nagrody pieniężne, na które ZSch przeznaczył poważną kwotę.

W 150 rocznicę urodzin Aleksandra Puszkina

Dla ułatwienia nauczycielstwu i młodzieży szkolnej przeprowadzenia obchodów ku czci wielkiego poety rosyjskiego Aleksandra Puszkina w okresie od 15 października do 15 listopada, wydana będzie specjalna broszura instrukcyjna.

Celem wydawnictwa jest udostępnienie wyboru polskich tłumaczeń utworów Puszkina, inscenizacji nadających się do wystawienia w szkołach, a także krytyczne omówienie twórczości poety.

W broszurze znajdują się m. in. specjalne pogadanki (dla klas niższych i wyższych), kalendarium, itinerarium, bibliografia obejmująca źródła dostępne dla każdego, spis wierszy oraz regulamin szkolnego konkursu recytatorskiego.

W dziale tekstów umieszczono wybór poezji oraz inscenizacje „Dubrowskiego“, „Córki kapitana“ oraz „Bajki o popie i jego robotniku joplipe“ w tłumaczeniu J. Tuwina.

Festiwal filmu czechosłowackiego

Od 24 do 30 września br. odbył się w Polsce festiwal filmu czechosłowackiego. W 33 miastach Polski oglądaliśmy 8 nowych filmów czechosłowackich, eksploatowanych w 84 kopiach. Równocześnie w okresie festiwalu wyświetlano i stare znane już filmy czechosłowackie. Znaczna ilość filmów dotarła poprzez kina objazdowe na wieś.

W związku z festiwalem przybyli do Warszawy reprezentanci czechosłowackiej sztuki filmowej: reżyser Otakar Vavra, znakomity aktor Jindřich Plachta.

Wystawa A. Petöfiego

Dla uczczenia 100 rocznicy śmierci wielkiego węgierskiego poety-rewolucjonisty Aleksandra Petöfiego otwarta została w siedzibie Komitetu Słowiańskiego wystawa poświęcona jego życiu i twórczości.

Wystawa obrazuje życie S. Petöfiego, które było stałą walką o wyzwolenie ludu węgierskiego z niewoli i ucisku. Oddzielny dział wystawy poświęcono stosunkowi Petöfiego, który jak wiadomo, był adiutantem generała Bema — do Polski i do Polaków. Inny dział ilustruje kult Petöfiego w Polsce, wyrażający się wielką liczbą przekładów jego utworów na język polski, licznymi artykułami prasowymi z okazji rocznicy zgonu itp.

Chór studentów francuskich w Polsce

W Warszawie i szeregu miast Polski odbyły się występy chóru studentów francuskich z Lyonu, który został ostatnio odznaczony złotym medalem na Festiwalu Młodzieżowym w Budapeszcie.

Na program występów złożyły się pieśni ludowe popularne francuskie, radzieckie, polskie oraz pieśni d'Herberta, Debussyego, Poulenc'a, Chorały Bacha i inne.

Polsko-węgierska umowa radiofoniczna

W gmachu poselstwa RP w Budapeszcie odbyło się uroczyste podpisanie umowy o współpracy między radiofonią polską i węgierską. Ze strony polskiej umowę podpisali: dyrektor programowy PR Zygmunt

Młynarski i dyrektor muzyczny, Roman Jasiński, ze strony węgierskiej — prezes Radia Węgierskiego Barcs i naczelny dyrektor Sirmal.

Rok Chopinowski za granicą

W związku ze zbliżającą się setną rocznicą śmierci Chopina, Państwowe Wydawnictwa Muzyczne ZSRR przygotowują do druku pierwsze pełne wydanie utworów fortepianowych polskiego kompozytora, pod redakcją wybitnych pianistów radzieckich. Wkrótce ukaże się pierwszy tom wydania, który zawierać będzie 4 utwory na fortepian z towarzyszeniem orkiestry

Tom redaguje prof. Lew Oborin.

★

W celu jak najszerzego spopularyzowania twórczości kompozytora polskiego Filharmonia Państwowa w Kijowie oraz Związek Kompozytorów Radzieckich USRR urządza w miastach i wsiach republiki koncerty, złożone z utworów Chopina.

Ukoronowaniem uroczystości chopinowskich będzie wielki koncert w Kijowie, w którym wezmą udział radzieccy pianiści, uczestnicy międzynarodowego konkursu chopinowskiego w Warszawie.

★

W wypełnionej po brzegi dużej sali wiedeńskiego Towarzystwa Muzycznego odbył się pod protektoratem ministra pełnomocnego RP Stefana Kurowskiego i ministra oświaty rządu austriackiego Feliksa Hurdesa koncert chopinowski w wykonaniu młodych pianistów austriackich, uczestników Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego w Warszawie.

★

Rada Miejska miasta Nova Iguassu, osiedla robotniczego pod Rio de Janeiro, postanowiła przemianować jeden z placów osiedla na „Plac Chopina“.

„Pan Tadeusz“ po rosyjsku

W Moskwie wyszedł z druku nakładem Państwowego Wydawnictwa Literatury Pięknej II tom zbioru dzieł Adama Mickiewicza w przekładzie na język rosyjski.

Drugi tom dzieł Mickiewicza, zawierający „Pana Tadeusza“, wydany został w pięknej szacie zewnętrznej, w nakładzie 30 000 egzemplarzy. Przekładu na język rosyjski dokonała S. Mar-Aksjonowa.

Polski film nagrodzony na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym

Na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Cannes, dokumentarny film polski „Wielki Redyk“, wyprodukowany przez Wytwórnice Filmów Dokumentarnych (Polska Kronika Filmowa) otrzymał w klasie filmów krótkometrażowych nagrodę za najlepszą fotografię.

Odbudowa Warszawy na wystawie w Buenos Aires

Staraniem naszych rodaków z Argentyny zorganizowana została w Buenos Aires wystawa obrazująca zniszczenia naszej stolicy i dotychczasowy dorobek na polu jej odbudowy.

Wystawa obejmuje plansze z wykresami, zdjęcia ilustrujące wygląd zniszczonego miasta bezpośrednio po oswobodzeniu i Warszawę w chwili obecnej.

Zgon Ryszarda Straussa

W Garmisch-Partenkirchen zmarł w wieku 85 lat znany kompozytor, Ryszard Strauss.

KRONIKA ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH I ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH

Apel CRZZ przed Międzynarodowym Dniem Walki o Pokój

W związku z Międzynarodowym Dniem Walki o Pokój Centralna Rada Związków Zawodowych w Polsce ogłosiła apel: „Do członków związków zawodowych! — Do ogółu pracujących“!

„Będzie to — brzmi apel — dzień ofensywy mas pracujących przeciw zbrodniczemu planom podżegaczy wojennych, dzień walki o trwały i sprawiedliwy pokój na całym świecie. W tej walce musimy zwyciężyć. Nasze siły, siły obozu pokoju są potężniejsze od sił imperializmu i wojny.

Imperialiści starają się rozbić krzepnący front pokoju, próbują szantażować świat swymi „planami“, paktami i blokami.

Próżne są ich wysiłki.

Siły obozu pokoju przewyższają znacznie siły imperializmu i wojny. Na czele tego obozu kroczy niezwykły kraj socjalizmu — Związek Radziecki, twierdza pokoju i wolności narodów. Przykład jego konsekwentnej, odważnej, bezkompromisowej walki przeciw podżegaczom wojennym, zagrzewa do tej walki setki milionów ludzi na całej kuli ziemskiej. Wraz ze Związkiem Radzieckim kroczą młode kraje demokracji ludowej, których siły i wkład w walkę o pokój rosną z każdą chwilą. Wzmaga się z dnia na dzień walka o pokój milionowych mas krajów kapitalistycznych i kolonialnych. Kruszy się pod uderzeniami ludu chińskiego moc imperialistów na kontynencie azjatyckim.

Obóz pokoju przeciwstawia dziś garstce podżegaczy wojennych spod znaku dolara i funta solidarne, silne swym umiłowaniem pokoju, rosnące jak lawina masy ludzkie na całym świecie.

Ich liczebność, ich gorąca wola walki o pokój, ich świadomość i zdecydowanie zadokumentowały Kongresy Pokoju we Wrocławiu, Paryżu, Pradze, Moskwie, Meksyku. Nic nie zdoła złamać ich walki o pokój.

W dniu 2 października masy pracujące świata pośpieszą na zew Światowego Kongresu Obrońców Pokoju i Światowej Federacji Związków Zawodowych i demonstrować będą swoją niezłomną wolę spełnienia szaleńczych sił wojny i narzucenia im pokoju, upragnionego przez ludy i narody całego świata.

Staniemy i my — polskie masy pracujące — razem z naszymi braćmi z innych krajów, by zmanifestować gotowość naszą do wywalczenia i utrwalenia pokoju.

Nasza walka o pokój — to w pierwszym rzędzie wzmocniona walka o odbudowę i rozbudowę naszej gospodarki, o zbudowanie fundamentów socjalizmu w naszym kraju.

W odpowiedzi na plany podżegaczy wojennych przyśpieszymy terminy wykonania planu trzyletniego. Damy krajowi dodatkowe dziesiątki ton stali, miliony metrów towarów włókienniczych, dziesiątki milionów cegieł. Zwiększymy i przyśpieszymy przewozy kolejowe i załadunki okrętowe. Ulepszymy jakość naszej produkcji. Zaoszczędzimy dodatkowe miliardy złotych. Upowszechnimy i podniesiemy na wyższy poziom współzawodnictwo pracy. Wzmocnimy dyscyplinę pracy. Zaostriamo naszą czujność przy ochronie zakładów pracy przed zbrodniczą ręką sobotazysty.

Pomożemy wsi wzmocnionym strumieniem towarów — maszyn rolniczych, nawozów sztucznych i innych produktów. Rozszerzymy i pogłębimy sojusz robotniczo-chłopski.

Nikt i nic nie zdoła rozbić naszych solidarnych wysiłków. Pokażemy, że wbrew intrygom naszych wrogów, wbrew siewcom paniki i rozbijaczom jesteśmy bardziej niż kiedykolwiek nieugięci i zgodni w naszej twórczej pracy i walce o pokój.

Wzmocnimy front pokoju, wzmacniając nasze państwo ludowe, stojąc murem przy naszym rządzie ludowym.

Wzmocnimy front pokoju, pogłębiając nasz sojusz ze Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich, wstępując masowo do Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.

Wzmocnimy front pokoju, pogłębiając naszą współpracę z krajami demokracji ludowej i wszystkimi siłami postępu na całym świecie.

Taka będzie nasza odpowiedź imperialistycznym podżegaczom wojennym! Taki będzie nasz wkład w dzieło utrwalenia pokoju!

Jubileuszowy zjazd elektryków przed nowym etapem pracy dla kraju

W auli Politechniki Warszawskiej odbyły się obrady XV jubileuszowego zjazdu Stowarzyszenia Elektryków Polskich.

Rząd reprezentowany był przez ministra górnictwa i energetyki ob. Nieszporka, prezesa NOT i ministra przemysłu rolniczo-spożywczego inżyniera Rumińskiego, ministra komunikacji inż. Rabanowskiego, wiceministra poczt i telegrafów inż. Lpińskiego, wiceministra komunikacji inż. Balickiego oraz wiceministra przemysłu lekkiego inż. Gołańskiego.

Na wstępie obrad odczytano list wicepremiera Hilarego Minca. W liście tym wicepremier Minc stwierdza, że elektrycy polscy wnieśli już poważny wkład w odbudowę kraju i wykonanie trzyletniego planu. Plan sześcioletni stawia przed masami pracującymi Polskę nowe wspaniałe perspektywy rozwoju gospodarczego. Realizacja ich wymaga wzmoczonej aktywności również ze strony inżynierów i techników polskich, torujących drogę wszechstronnemu postępowi technicznemu we wszystkich dziedzinach gospodarki narodowej.

W walce o ten postęp na elektryków polskich spada obowiązek kroczenia w pierwszym szeregu. Rozwój gospodarczy kraju w planie

sześciolatnim jest bowiem przede wszystkim związany nierozzerwalnie z szeroką elektryfikacją kraju.

Zjazd w imieniu rządu powiatał min. Nieszporek, a następnie prezes NOT, inż. Rumiński.

Omawiając zadania, stojące przed inżynierami zrzeszonymi w organizacjach technicznych — min. Rumiński stwierdził, że najważniejszymi z nich są: opracowywanie planów racjonalizacji, wynalazczości, współzawodnictwa i normalizacji, intensywne szkolenie i walka o przedterminowe wykonanie planu gospodarczego.

W imieniu Związku Elektryków Czechosłowackich zabierał następnie głos p. Ellicer oraz w imieniu Stow. Elektryków Inżynierów Czechosłowackich powiatał zjazd inż. Sajda Alois, wiceprezes SIA.

W imieniu polskiej nauki przemawiał następnie rektor Politechniki Warszawskiej inż. Warchałowski oraz w imieniu Polskiego Komitetu Normalizacyjnego — inż. Oderfeld.

Obrady zjazdu rozpoczął prezes SEP inż. Ignatowicz omówiwszy działalność Stowarzyszenia na przestrzeni ubiegłych 30 lat.

Mówca, scharakteryzowawszy owocną działalność instytucji w ciągu trzydziestolecia, wysunął szereg wniosków, dotyczących usprawnienia działalności SEP. M. in, zwrócił on uwagę na przeprowadzenie intensywnej akcji werbunkowej wśród elektryków, których duża jeszcze liczba znajduje się poza stowarzyszeniem, na nawiązanie ściślejszego kontaktu inżynierów i techników z mistrzami i robotnikami oraz na położenie większego nacisku na rozwój współzawodnictwa i racjonalizatorstwa.

Następnie wicemin. Golański wygłosił obszerny referat pt. „Inteligencja techniczna w planie sześciolatnim“, po czym rozpoczęła się dyskusja.

Górnice brygady zespołowe we wszystkich kopalniach

Na ostatnim posiedzeniu Głównego Komitetu Współzawodnictwa Pracy Związku Zawod. Górników dokonano szczegółowej analizy wyników pracy brygad zespołowych w szeregu kopalń węgla kamiennego. Podkreślono, iż brygady zespołowe stały się obecnie podstawową formą współzawodnictwa, kształtującą nowe metody pracy zespołowej, podnoszącą na wyższy poziom organizację wydobycia węgla i harmonizującą współpracę uczestniczących we współzawodnictwie zespołów górniczych. Tak np. ujednoczenie metod pracy na jednej ze ścian węglowych kopalni „Bobrek“ umożliwiło w sierpniu br. podniesienie wykonania normy do 132% oraz zmniejszenie zespołów, zatrudnionych na ścianie długości 200 m z 60 do 5 górników, pracujących na dwie zmiany. W kopalni „Michał“ brygada zespołowa wykonała w sierpniu br. przy wspólnej eksploatacji 5 filarów węglowych 130% normy, osiągając średnie wydobyte 876 tony węgla na jednego górnika, podczas gdy w lipcu bież. roku, eksploatując każdy filar odrębnie, wydobywano ok. 8 ton. W tym samym czasie zarobki członków brygad zespołowych wzrosły przeciętnie z 851 zł do 1115 zł dziennie.

W wyniku przeprowadzonej analizy pracy brygad zespołowych, Główny Komitet Współzawodnictwa Pracy Związku Zawodowego Górników postanowił rozszerzyć tę formę współzawodnictwa na wszystkie kopalnie.

Ogólnokrajowa narada aktywu kobiecego Związku Zawodowego Metalowców

W Warszawie odbyła się ogólnokrajowa narada aktywu kobiecego Związku Zawodowego Metalowców. Obradom przewodniczył przewodniczący Zarządu Głównego Związku Zawodowego Metalowców, poseł Ru-
stecki.

Po referacie sekretarza ZZM o zadaniach związków zawodowych w chwili obecnej, kierownik referatu kobiecego przy Zarządzie Głównym ZZM złożyła sprawozdanie organizacyjne.

Związek Zawodowy Metalowców — stwierdziła referentka — jest jednym z tych związków, które zrzeszają największą liczbę kobiet. W 2773 zakładach pracy przemysłu metalowego, elektrotechnicznego oraz miejscowego pracują ogółem 46 654 członkinie Związku. Są one zatrudnione jako tokarki, spawaczki, ślusarki, frezerki, fornierki, szlifierki, rdzewiarki, a także jako majstrowie, technicy, inżynierowie i dyrektorzy.

Coraz większa liczba kobiet bierze udział we współzawodnictwie indywidualnym i zbiorowym. Znajdują się wśród nich znane przodnice pracy. Rozwija się akcja socjalna i praca uświadamiająca wśród kobiet. Mimo dotychczasowych osiągnięć Związku na odcinku kobiecym pożądanym jest zwiększenie wysiłków zarówno w dziedzinie współzawodnictwa, jak troski o warunki socjalne kobiet.

Po referacie wywiązała się dyskusja. Na zakończenie obrad uczestniczki narady uchwaliły rezolucję, w której postanowiły m. in. wzmoczyć swe wysiłki w celu przedterminowego wykonania planów produkcyjnych, walczyć przeciw nieusprawiedliwionej absencji, wzmoczyć czujność klasową oraz wzmoczyć pracę nad uświadomieniem politycznym kobiet.

Narada młodych metalowców w sprawie współzawodnictwa

W Warszawie odbyła się narada młodzieżowa Związku Zawodowego Metalowców, w której wzięli udział delegaci z terenu całej Polski.

Po dyskusji przyjęto wniosek o zorganizowaniu współzawodnictwa młodzieży zatrudnionej w przemyśle metalowym. Pierwsze zgłosiły swój udział we współzawodnictwie okręg gliwicki z okręgiem bielskim i okręg rzeszowski z okręgiem krakowskim.

Zebrani przyjęli rezolucję, w której zobowiązują się realizować uchwały Kongresu Związków Zawodowych, rozwijać aktywność i współzawodnictwo pracy oraz działalność kulturalno-oświatową, domagają się zwiększenia udziału młodzieży we wszystkich ogniwach związkowych oraz postanawiają wzmoczyć czujność klasową.

Wytyczne do dalszej pracy Związku Zawodowego Robotników i Pracowników Rolnych

Odbyły się dwudniowe obrady plenum Zarządu Gł. Zw. Zaw. Robotników i Pracowników Rolnych.

Obrady miały na celu omówienie wykonania uchwał powziętych na lipcowym plenarnym posiedzeniu w Poznaniu oraz ustalenie wytycznych dla dalszej pracy Związku.

W obradach wzięli udział członkowie prezydium Zarządu Głównego oraz przewodniczący wszystkich okręgowych zarządów.

Na obradach obecny był wiceprzewodniczący Centralnej Rady Związków Zawodowych, A. Burski.

Obrazy związkowców samorządu terytorialnego

Obrađowało w Warszawie plenum Zarządu Głównego Zw. Zaw. Pracowników Samorządu Terytorialnego i Użyteczności Publicznej. W obradach wziął udział kierownik wydziału organizacyjnego CRZZ — Edward Walaszczyk.

Plenum wytyczyło najbliższe zadania samorządowców w walce o pokój oraz przedyskutowało dalszą pracę Związku w oparciu o uchwały sierpniowego plenum CRZZ.

Konferencja szkoleniowa w Centralnej Radzie Związków Zawodowych

Odbyły się obrady dwudniowej konferencji szkoleniowej, zorganizowanej przez Dział Szkoleniowy CRZZ. Konferencja ma na celu ustalenie nowych form szkolenia aktywu związkowego.

Po referatach i dyskusji ogólnej przystąpiono do pracy w sekcjach: organizacyjnej, uniwersytetów powszechnych oraz szkół związkowych.

W drugim dniu obrad konferencji szkoleniowej złożyły sprawozdanie poszczególne sekcje składając wnioski. Z wniosków tych wymienić należy: wniosek o stworzeniu przy CRZZ, ORZZ i uniwersytetach powysz. — ośrodków pomocy naukowych, które zaopatrywać będą poszczególne szkoły i kursy związkowe, wniosek o fachowym doszkalaniu wykładowców i kierowników kursów przez organizowanie seminariów oraz wniosek, aby dyrektorzy szkół związkowych i uniwersytetów powszechnych brali udział w plenarnych posiedzeniach CRZZ, ORZZ i w naradach aktywu związkowego. W celu upowszechnienia i usprawnienia metod szkolenia zawodowego winny być organizowane konferencje rejonowe dla wykładowców szkół związkowych. W czasie tych konferencji przeprowadzane będą lekcje pokazowe.

Obrady podsumował wiceprzewodniczący CRZZ, Aleksander Burcki, stwierdzając, że konferencja stanie się punktem zwrotnym w dotychczasowej pracy w dziedzinie szkolenia związkowego. Uchwalona rezolucja wysuwa zadanie zmobilizowania szerokich rzesz szkolących się związkowców do aktywnej walki o pokój. „Należy — głosi rezolucja — oświecić bohaterką walkę o pokój klasy robotniczej krajów kapitalistycznych i kolonialnych. Konieczne jest popularyzowanie osiągnięć pokojowej pracy Związku Radzieckiego i krajów demokracji ludowej. Demaskować trzeba knowania wojenne zagranicznej i rodzimej reakcji oraz antypolskie wystąpienia Watykanu“.

„Mobilizować musimy — czytamy dalej w rezolucji — cały aparat szkoleniowy i wszystkie środki nauczania dla rozwijania aktywności, samodzielności i twórczej inicjatywy mas pracujących w budowaniu Polski Ludowej. Jako oświatowcy i wychowawcy szkół związkowych możemy masom zrozumieć perspektywę Polski Ludowej, budującej socjalizm przez nasycenie pracy szkoleniowej ideologią marksistowsko-leninowską, przez pogłębianie ludowego patriotyzmu“.

Dalej rezolucja stwierdza, że mimo uzyskanych osiągnięć, niedostateczny jest jeszcze zasięg pracy szkoleniowo-wychowawczej w stosunku do narastających potrzeb ruchu zawodowego.

„Musimy nauczyć — czytamy w rezolucji — socjalistycznych metod współzawodnictwa i dyscypliny pracy, poszanowania własności społecznej, wszczepiać pogardę do szkodników i marnotrawców, a popularyzować i otaczać powszechnym szacunkiem i miłością budowniczych Polski Socjalistycznej“.

W zakończeniu rezolucja stwierdza, że placówki szkoleniowo-wychowawcze związków zawodowych powinny zacieśnić współpracę z ogniwami szkoleniowymi Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i najszerzej korzystać z doświadczeń, dorobku szkolnictwa kraju zwycięskiego socjalizmu ZSRR.

Kurs dla instruktorów pracy kulturalnej FWP

Dział Szkolenia CRZZ zorganizował dla potrzeb Funduszu Wczasów Pracowniczych nowy kurs dla instruktorów pracy kulturalnej.

Program kursu zawierał dwa miesiące wykładów i seminariów oraz jeden miesiąc zajęć praktycznych w domach wypoczynkowych. Zajęcia praktyczne odbywały się w Ośrodku FWP w Szklarskiej Porębie.

Kurs, trwający trzy miesiące, odbył się w Centralnej Szkole Związków Zawodowych w Warszawie. Kandydatów na kurs wytypowały związki zawodowe, ZMP oraz poszczególne dyrekcje okręgowe FWP. Warunkiem przyjęcia na kurs było ukończenie 21 roku życia, co najmniej 7 klas szkoły powszechnej oraz roczna praca społeczna.

Absolwenci, po skończeniu kursu i złożeniu egzaminów, zostaną zatrudnieni jako instruktorzy pracy kulturalnej w domach wypoczynkowych.

Przed „Miesiącem Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej”

W całym kraju trwają przygotowania do obchodu „Miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej”.

W Krakowie ukonstytuowały się wojewódzki i grodzki komitet obchodu, które opracowały program „Miesiąca”, zawierający szereg imprez i uroczystości.

W woj. pomorskim znacznie powiększyły się szeregi członków Tow. Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Towarzystwo zrzesza obecnie w 1150 kołach 81 000 członków. Organizacja pomorska zamierza do końca bież. roku osiągnąć liczbę 150 000 członków.

W związku ze zbliżającym się „Miesiącem Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej”, odbyło się w Bydgoszczy zebranie robotników przedsiębiorstwa budowlanego, na które przybyło 1 520 robotników i pracowników przedsiębiorstwa. Zebrani jednogłośnie uchwalili wstąpić do Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.

Podobne zebrania odbywają się w szeregu innych miast i zakładów pracy woj. pomorskiego.

W czasie „Miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej” odbędą się w całym kraju powiatowe i wojewódzkie eliminacje wiejskich zespołów artystycznych, biorących udział w konkursie na najlepsze wykonanie pieśni, inscenizacji lub sztuki radzieckiej. Konkurs ten, ogłoszony przez ZSCh w lipcu br., wzbudził na wsi wielkie zainteresowanie.

Dotychczas udział w konkursie zgłosiło przeszło 645 wiejskich zespołów artystycznych, z liczbą 13 000 uczestników.

Dla zwycięskich zespołów przewidziane są liczne i cenne nagrody. M. in Zarz. Gł. ZSCh przeznaczył 75 odborników radiowych i 20 bibliotek. Ponadto na zakup nagród dla zwycięskich zespołów artystycznych TPPR i Min. Kultury i Sztuki przeznaczyło po 500 000 zł. Nagrody ufunduje również ZMP.

Kierownicy wyróżnionych zespołów otrzymają nagrody pieniężne, na które ZSCh przeznaczył poważną kwotę.

Towarzystwo Przyjaciół Żołnierza w pracy dla pokoju, państwa i stolicy

W siedzibie Warszawskiej Rady Związków Zawodowych odbyło się posiedzenie plenarne Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaciół Żołnierza.

Po obradach Zarząd Główny TPŻ przyjął jednomyślnie rezolucję, w której zebrani postanawiają wzmoczyć wysiłki w walce o pokój, w pracy nad wzmoczeniem obronności kraju i nad pogłębieniem braterstwa broni ze Zw. Radzieckim i państwami demokracji ludowej.

Liga Kobiet wzywa do walki o pokój

Wraz z całym narodem polskim i ludami świata, walczącymi o postęp i pokój, kobiety polskie uroczyście obchodziły dzień 2 października — Międzynarodowy Dzień Pokoju.

W wydanej odezwie Liga Kobiet m. in. stwierdza:

„Tak samo jak ty, kobieto polska — myślą i czują miliony naszych siostr na całym świecie“.

Apel nawołuje kobiety polskie do głoszenia prawdy o Związku Radzieckim — sile, która zwyciężyła faszyzm, sile prowadzącej walkę o pokój i kończy się wezwaniem do zjednoczenia kobiet miast i wsi w szeregach Ligi Kobiet, aby tym skuteczniej odbudowywać Ojczyznę, walczyć z ciemnotą, reakcją, faszyzmem i wojną i u boku Związku Radzieckiego wraz ze Światową Demokratyczną Federacją Kobiet bronić pokoju i budować szczęśliwą Polskę Ludową.

Narada przodownic społecznych Ligi Kobiet

Odbyła się Krajowa Narada Przodownic Społecznych Ligi Kobiet.

Na naradę przybyły przedstawicielki władz centralnych wszystkich partii politycznych, związków zawodowych, Związku Samopomocy Chłopskiej, ZMP, SP oraz ponad 500 przodownic społecznych i aktywistek wojewódzkich organizacji Ligi Kobiet.

Referat o zadaniach przodownic społecznych wygłosiła wiceprzewodnicząca Zarządu Głównego Ligi Kobiet — ob. dr Wasilkowska.

Następnie przedstawicielki poszczególnych województw złożyły sprawozdania z działalności przodownic społecznych na terenie województw, po czym rozwinęła się szeroka dyskusja.

„Tydzień Zdrowia“ PCK

W Komitecie „Tygodnia Zdrowia“ przy Okręgu Warszawskim PCK odbyła się konferencja prasowa, na której omówiono bogaty program „Tygodnia“ w Warszawie i województwie warszawskim.

W okresie „Tygodnia Zdrowia“ od dnia 3 do 9 października br. zorganizowano w Warszawie przy ul. Pięknej 24/26 w lokalu Okręgu Warszawskiego PCK, wystawę obrazującą opiekę nad matką i dzieckiem.

W ramach wystawy pokazano pielęgnację niemowląt. Jedną z sal poświęconą była opiece nad matką i dzieckiem w Związku Radzieckim. Ponadto w „Tygodniu Zdrowia“ ambulatorium przy Okręgu PCK oraz szpital na Woli udzieliły bezpłatnych porad lekarskich matce i dziecku.

W czasie „Tygodnia“ we wszystkich warszawskich zakładach pracy odbyły się 6-godzinne kursy tzw. „dobrych matek“, na których omówiono racjonalne wychowywanie dzieci. W porozumieniu z Kuratorium Okręgu Warszawskiego zorganizowano kursy dla higienistów szkolnych.

We wszystkich większych zakładach pracy, szkołach średnich i podstawowych odbywały się pogadanki z zakresu higieny.

W „Tygodniu Zdrowia“ otwarta została szkoła dla młodszych pielęgniarek i centralny ośrodek szkolenia sanitarnego przy Okręgu Warszawskim PCK. W tym samym czasie odbył się zjazd wiejskich przewodniczących zdrowia z województwa warszawskiego.

Przez megafony na dworcach kolejowych propagowano hasła czystości i zdrowia, zaś na ulicach Warszawy Polski Czerwony Krzyż, w porozumieniu z organami Milicji Obywatelskiej, przeprowadził naukę niezaśmiecania miejsc publicznych.

Czyn społeczny młodzieży ZMP

Młodzież ZMP przy XV Państwowym Ośrodku Szkolenia Zawodowego w Toruniu zelektryfikowała szkołę w osiedlu robotników rolnych we Wrzosach pow. toruńskiego.

Do szkoły tej uczęszcza 290 dzieci robotników rolnych.

Nowe wielkie dzieło „Służby Polsce“ Śląska magistrała piaskowa dla zabezpieczenia terenów nad wyeksploatowanymi kopalniami

Prace przy budowie magistrały piaskowej na Śląsku, łączącej Pustynię-Biedowską i Pustynię Tarczynowską ze śląskim zagłębiem węglowym posuwają się w szybkim tempie naprzód dzięki wysiłkom „Służby Polsce“.

Nowa magistrała dowozić będzie piasek z Pustyni Biedowskiej do kopalń śląskich od Gliwic do Dąbrowy, skąd specjalnymi bocznymi piasek doprowadzany będzie do każdej kopalni i tam po zmieszaniu go z wodą i różnymi składnikami chemicznymi, dzięki którym piasek tworzy zwartą masę, będzie zsypywany do pustych już dzisiaj szubów i sztolni. Tym samym zażegnane zostanie niebezpieczeństwo obsuwania się fundamentów i ziemi nad terenami dawnych kopalni. Już dzisiaj magistrała dostarcza piasku wielu kopalniom m. in. w Mysłowicach i okolicy.

Przy budowie magistrały pracują obecnie brygady II turnusu. Dzięki rozwijającemu się wspaniale współzawodnictwu pracy junacy poprzednich dwóch turnusów zbudowali 15 km linii kolejowej normalnotorowej, osiagając przeciętnie 140% normy. W III turnusie pracuje 8 brygad, które kontynuują prace poprzednich turnusów przy budowie głównej linii i układaniu wąskotorowych bocznic.

Na czołże pracujących brygad wysuwają się hufce 9 brygady pod kierownictwem kpt Bilewicza. W rozwijającym się współzawodnictwie pracy przodują junacy zetempowcy, którzy już w pierwszych dniach pracy III turnusu przekroczyli w wielu wypadkach normy.